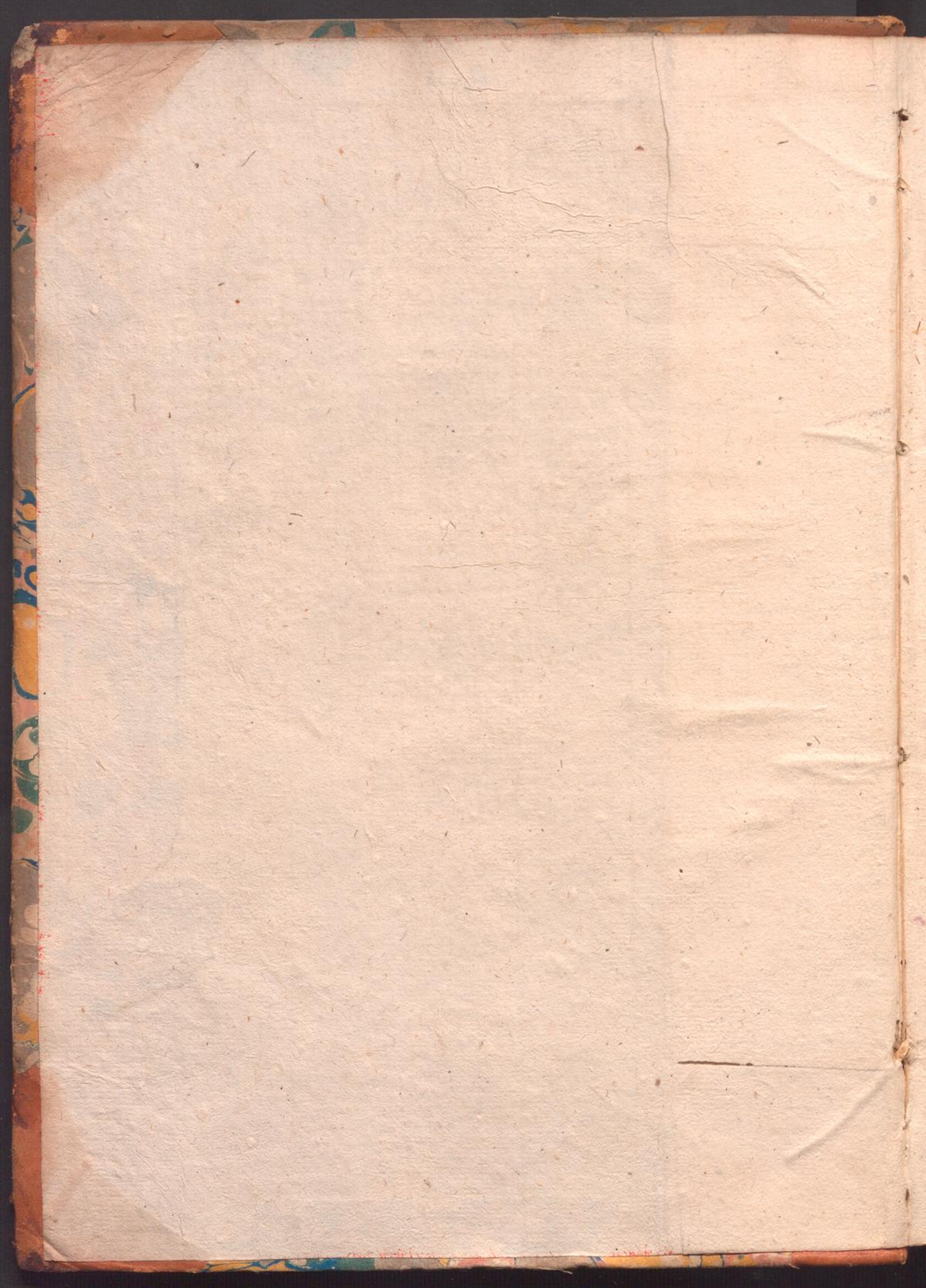

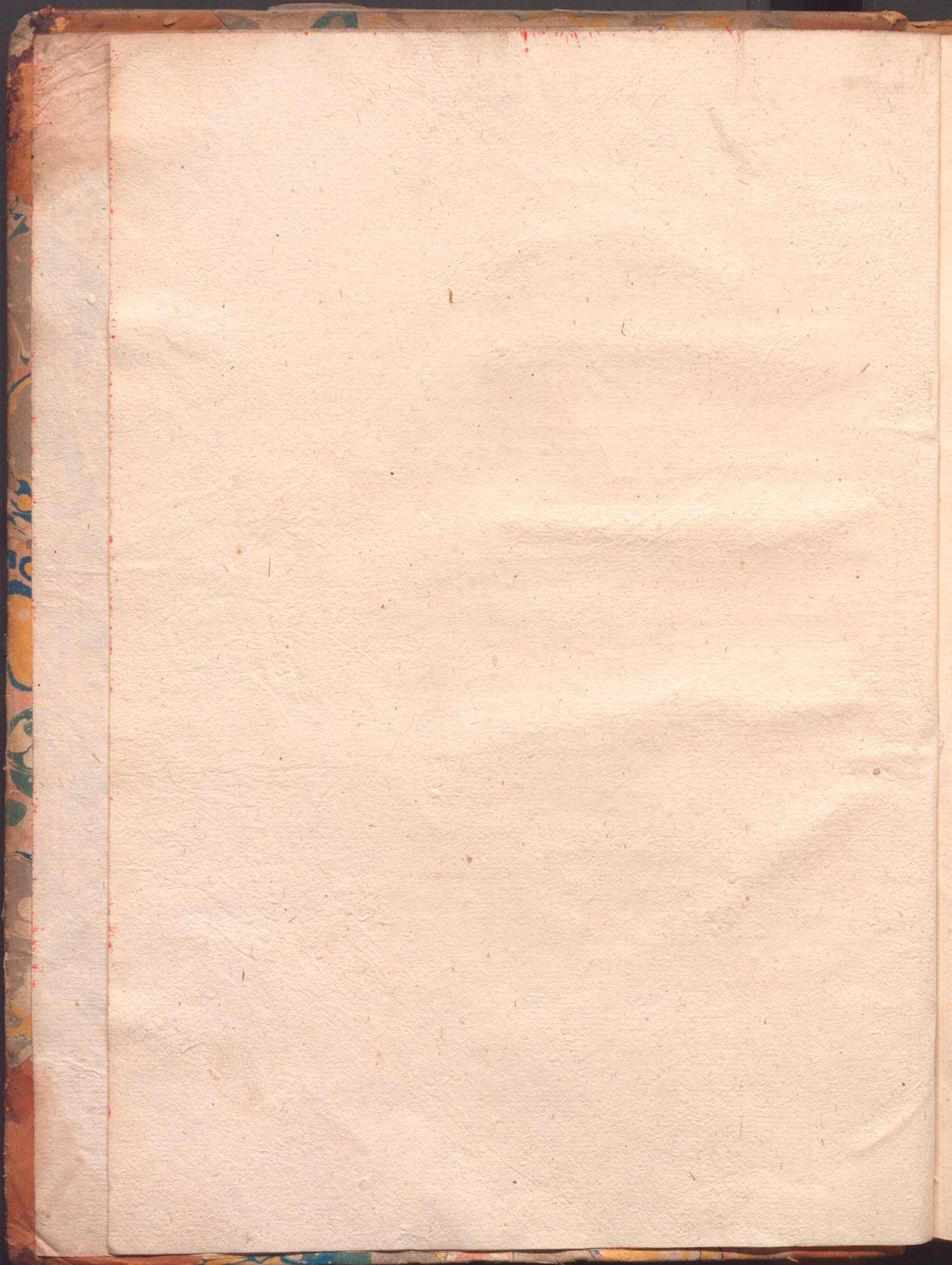
Wiener Stadt-Bibliothek.

28387 B

FRANCISCI FICOLI

FRANCISCI FICORONII

REG. LOND. ACAD. SOCII

DISSERTATIO

DE LARVIS SCENICIS,

ET FIGURIS COMICIS.

44614 N. D.

FRANCISCI BARRONII

FRANCISCI BARRONII

FRANCISCI BARRONII

FRANCISCI BARRONII

FRANCISCI BARRONII

FRANCISCI BARRONII

FRANCISCI BARRONII

FRANCISCI BARRONII

FRANCISCI BARRONII

FRANCISCI BARRONII

FRANCISCI BARRONII

FRANCISCI BARRONII

FRANCISCI FICORONII

REG. LOND. ACAD. SOCII

DISSERTATIO

DE LARVIS SCENICIS,

ET FIGURIS COMICIS

ANTIQUORVM ROMANORVM

Ex Italica in Latinam linguam
versa.

ROMÆ MDCCCL.

Typis Antonii de Rubeis in via Seminarii Romani.

SUPERIORVM PERMISSV.

FRANCISCI BIGNONII

REG. POND. ACAD. SOCI.

DISSERTATIO

DE LARVIS SCENICIS

ET HONORARIIS

ACADEMIAE BIGNONII

FRANCISCI BIGNONII

THOMAS BIGNONII

FRANCISCI BIGNONII

ACADEMIAE BIGNONII

ERUDITO LECTORI.

F*Ranciscus Ficoronius Lugnanensis* toto vitæ suæ curriculo, qui longus admodum fuit, ad rei antiquariæ studium strenue quidem, totoque mentis conatu incubuit, & immensam harum elegantiarum vim collegit, easque postea edidit pluribus voluminibus, quorum catalogus hic est:

Differtazione sopra una Medaglia d'Omero.

Offervazioni al Diario Italico del P. Bernardo Montfaucon. 1709.

Lettera sopra un Cammeo rappresentante Marcello nipote d'Augusto. Napoli 1718. Ristampata nel 1726.

Lettera al Cavaliere Bernard Inglese sopra varie Anticaglie, scritta nel 1730.

Della Bolla d'Oro. Roma 1732.

De' Tali, e altri strumenti lusorj degli antichi Romani. Roma 1735.

Le Maschere sceniche, e le figure comiche degli antichi Romani. Roma 1736.

Dissertazione sopra tre statue trovate ne' fondamenti del Palazzo dell'Eminentissimo Signor Cardinale Gentili. Roma 1739.

I Piombi antichi. Roma 1740.

Vestigie, e rarità di Roma antica. Roma 1744.

Memorie ritrovate nel territorio della prima, e seconda città di Labico. Roma 1745.

Hæc omnia, ac alia nonnulla levioris momenti edidit Ficoronius Italica lingua, sed stylo admodum rudi, & obscuro, & sæpe absque recta verborum syntaxi, præter postrema ejus opera, quæ ope cujusdam amici in elegantiores elocutionem fuerant redacta. Quapropter tantam nominis celebritatem absecutus est, quantam ejus eruditio, & antiquarum rerum non ante visarum enarratio merebantur. Itaque pretium operis me facturum existimavi, si interea hoc de Larvis opusculum in Latinum verterem, atque publici juris facerem. In eo autem vertendo non servi pecoris, sed fidi interpretis munus implere studui, etenim quisquiliis refecavi, & nonnulla, quæ addi poterant, currente rota adjeci. Quod si lector eruditus hunc meum qualemcumque laborem æqui bonique faciat, alia etiam ejusdem Auctoris opera Latine vertam in amicitia pignus, quæ inter me, ipsumque Ficoronium intercessit, qui obiit viij. Kal. Februarii MDCCXLVII, ætatis anno circiter LXXXIII.

A D R O M A M
IN HONOREM PRÆCLARISSIMI VIRI
D. FRANCISCI FICORONII

DE OMNI RE ANTIQUARIA OPTIME MERITI

*Qui, quotquot omnes potuit venerandæ Vetusstatis
reliquias quinquaginta ferè annorum spatio
incredibili labore, & auri profusione non
modicâ comparare, in suam congeffit
domum miro litterariæ Reipublicæ
emolumento*

IGNATII MARIE COMI NEAPOLITANI

E L E G I A.

POne modum lacrymis, justo da frœna dolori,
Terrarum semper Dardana Roma caput.
Desine te longis merfam destere ruinis,
Sitque satis propriis ingemuisse malis.
Asperet haud frontem tibi ruga, sed indue vultum,
Quem tibi non pauci restituisse parant,
Qui famæ monumenta tuæ, laudemque vetustæ
Virtutis, priscae Nobilitatis opes,
Semper victuris decertant condere chartis,
Et dant usuram lucis habere novæ.
Hos inter nitet ille tui studiosus, avitum
Qui tibi Palladiâ vindicat arte decus.
Quis tamen hic Heros? cui tanta potentia? debes
Cui tu, Roma, jubar jam rediviva tuum?
Si quis adhuc ignarus, eum Fama instrue, quando
Temporis interea me siluisse juvat.

Ille mihi longo cum vincētus amorē putetur
A cunctis animæ pars, meliorque meæ.
Quàm vereor, nedum meritis hunc laudibus orno,
Inveniant nullam carmina nostra fidem.
Ficoroniadi Francisco plaudere tentem?
Est humeris impar sarcina tanta meis.
Franciscum dixti? nihil addas, aurea Clio,
Hoc nomen quovis celsius elogio.
Illius hoc nomen, caderet dum matris ab alvo
Quem putri exceptit squalida Roma situ.
Illius hoc nomen, cujus grandæva Vetustas
Admovit teneris ubera jam labiis.
Hic ille est Heros, qui seclis omnibus ortus,
Auras illorum pectore spirat adhuc.
Quem Syrius, quem Jessæus, quem Coptus, Achivus,
Nec non vicino sole perustus Arabs:
Punicus, Illyricus proprio sermone loquentem
Mirantur, Teutho, Celta, Britannus, Iber.
Ficoroniades Trojano audentior illo,
Quem jactat primum Roma vetusta patrem.
Filius ille Deæ quamvis penetrare profundum
Cumanâ potuit nonnisi Vate duce.
Hic unus fidens animi, sibi conscius unus
Intulit audacem per loca cæca pedem.
Et quas signarunt vestigia nulla priorum,
Hic potuit felix ire, redire vias.
Thesea jam posthac ne tantum Græcia jactet,
Alciden tenebris occulat ipsa suis.
Illos nempe ausos penetrare abscondita terræ,
Nonnisi mendaci carmine fama canit.
Hic unus tandem serâ hac ætate repertus,
Quem stupeat præsens, quemque futura, virum,
Cui libeat penetrare chaos, cui summa potestas,
Semper inoffenso vel rediisse pede.

Quæ

Quæ potuit lustrare latens sub nocte profundâ,
 In medium profert sedulus usque diem.
 Dum monumenta virum, dum tot monumenta Deorum,
 Perdere quæ potuit barbara forte manus,
 Vel quæ dente suo protrivit hiulca Vetustas,
 Restituit vitæ dextera sola novæ.
 Sorte etiam meliore, olim quæ sparsa per Urbem,
 Exhibet en cunctis una videnda Domus.
 Exhibet hæc urnas, quæ verba novissima flentuna
 Audierant, lacrymas queis pia turba dedit:
 Exhibet hæc pariter lacrymarum vasa, lucernas,
 Ardere æterno quæ velut igne solent.
 Olaque non una occurrit cineraria, quodque
 Credebant manes posse juvare suos.
 Hinc mordere solet, quæ summam fibula vestem,
 Quæque addit digitis gemma corusca decus.
 Hinc gravidæ sese objiciunt dodrante bilances,
 Hinc crystalla suis sæpe animata notis.
 Aurea quin etiam puerorum Bulla, fritillo
 Non uno Talus ludicra bella ciens:
 Hinc tot Larvarum species, quas orgia Bacchi,
 Quas plausu excipiunt ampla theatra novo.
 Mimus & hinc ridens, sed & histrio plurimus illinc
 Ostentant tunicas nunc mihi quisque suas.
 Etruscæ hinc testæ, sacrorum hinc vasa, vetustas
 Quæ propriis voluit signa dicata Diis.
 Murima Cæsareis certantia vultibus æra,
 Plurima quæ ceras prisca sigilla premunt:
 Antiqui hinc lateres, inscriptaque carmine saxa,
 Hinc anaglypha, illinc me diaglypha trahunt.
 Ludera quanta, velut Reginæ annosa supellex,
 Urbis thesauri semper habenda loco,
 Sudore, & multâ trieteride, & ære parata,
 O quantum prisca Religionis habent.

Roma vetusta, recens tectum concessit in unum,
Franciscus calamo dat radiare suo.
Ergo illi plaudat malè contumulata vetustas,
Urbis & ergo illi plaudat imago novæ.
Hæc rogo pro nostro sint Ficoronide, quamvis
Sint longe meritis inferiora suis.
Semicremis video Latium, quas protulit olim
Illustres animas, ore levare rogis;
Vindici, & ipse suo dum plaudere niterer, illi
Dicere quæ possem, dulciter insinuant.
Quæ vero insinuant, nec si pater almus Apollo
Nunc mea concuteret corda, referre queam.
Tam vasta illorum moles pene obruor, ergo
Quod nequeo, tacitâ Religione colam.
Ad te, qui redeam, vix agnoscenda ruinis
Septeni spatium Roma vetusta jugi,
Quæ dare jam Mundo potuisti jura subacto
Æquans imperio Solis utrumque latus.
Ut te cognoscas, qualis, vel quanta fuisti,
Et quæ sub sacro Murice semper eris.
Ne te, ne posthac alibi disquirere curès,
Francisci spectes si modò tecta, sat est.
Te nempe invenies, circumspice, semper in illis:
Totius specimen dat Domus illa tui.
Nostrorum tamen hoc series ventura nepotum,
Et quò mox gressus tendere docta sciat.
In foribus tu, Fama, notas inscribe loquaces
Urbem Orbis Dominam continet una Domus.

IMPRIMATUR,

Si videbitur Rmo P. Magistro Sacri Palatii Apost.

F. M. De Rubeis Archiep. Tarfi Vicefg.

IMPRIMATUR.

Fr. Nicolaus Ridolfi Ord. Præd. Sac. Palatii Apost.
Magister.

IMPRIMATUR

Si videlicet Pater D. Magister Sicut Patet Apud

M. M. De Ratis Ambrosio Tappan

IMPRIMATUR

Si videlicet Pater D. Magister Sicut Patet Apud

Magister

LECTORI ERUDITO.

*I*nter nonnullas Larvas, quas hic adducimus, facili negotio multas inveniet Lector non admodum inter se dissimiles, & fortasse arbitrabitur has non multum difformes omitti potuisse, quod majoris pretii reddidisset ceteras. Hoc mihi etiam in mentem venerat, sed nimis sero. Nam statim ac ad manus hæ Larvæ mihi venerunt, eas ære incidi diligenter curaveram; ita factum est, ut post annorum lapsum intellexerim, me aliquas collegisse omnino similes, sed cum incisæ forent inter alias Larvas, quæ minime tollendæ erant, opus fuit, ut eæ quoque remanerent, ideoque bis in hoc opere cernuntur. Et iterum novas Tabulas, novumque

*impendium facere non erat mearum
virium, meæque tenuitatis. Potest
tamen Lector prætergredi explica-
tiones harum Larvarum, & ut ait
Martialis, librum non nimis lon-
gum breviorẽ etiam facere.*

U L T A præclara ingenia fuerunt, quæ quum intelligerent, quantum luminis ad historiam temporum afferrent dispersa, ac diruta, & situ pene obruta antiqua monumenta, & ea diligenter inquisierunt, & in unum collecta publici juris fecerunt, quamplurimis voluminibus omni commendatione dignis, quemadmodum sunt tot Signorum, Inscriptionum, Toreumatum, Gemmarumque incisarum, Nummorum Consularium, & Imperialium collectiones, ac tandem innumera alia monumenta, quæ literatorum hominum curiositatem alliciunt, & augent eruditionem. His itaque illectus, & doctorum hominum elegantiam admiratus, & ab illis multa edoctus ad hoc studium aggrediendum, animus appuli. Hinc etiam monumenta vetera, quantum a curta mea supellestili concessum fuit, colligens animadverti, multa ex illis Larvas representare, comicasque personas, vel in Toreumatis, vel in Gemmis incis, vel alio quovis modo; quæ cum mihi viderentur, & multum curiositatis, & multum pretii in se habere, ob egregiam tum Græcam, tum Latinam artem, qua elaboratæ erant, & ob varias formas, & præcipue quod lumen afferrent antiquis scriptoribus, ad fabulas seu comicas, seu tragicas enarrandas; cœpi jamdiu præcipua cura has Larvas colligere, personasque comicas tam in Toreumatis, & Gemmis, quam ære expressas, quarum brevi quinquaginta earum collegi. Quum autem nemo de his scripserit præter Mariscotum, qui nullam adfert larvarum deli-

tionem, statui, veluti qui spicas, quæ manus messorum effugerunt, colligunt, quinquaginta illas Larvas, personasque theatrales simul cum illis, quæ in Terentiano Codice perantiquo Bibliothecæ Vaticanæ depictæ extant, in lucem edere. Annuente igitur Clemente XI. Pontifice Maximo ad Bibliothecam accessi cum artifice delineandi perito; sed præter spem inveni Larvas, personasque comicas hujus Terentiani Codicis ipsissimas esse cum quinquaginta illis prototypis, quos penes me habebam. Quapropter hoc rejecto consilio illas non amplius delineare curavi, sed quantum potui fategi alias & alias differentes Larvas, personasque comicas mihi comparare, quarum quadringentas longo annorum spatio cum inscriptionibus nonnullis ad comicos spectantes comparatas, in hanc meam opellam conferam, non ut eas, qua par esset, eruditione exornem, tanti enim non sum, sed ut illas ob oculos eruditorum ponam; quare eas ex archetypis accurate delineandas curavi, nonnullas minore, nonnullasque majore forma.

De origine, usuque Larvarum hoc loco pertractare minime decrevi, hæc enim materies, quamvis a multis tentata, attamen adhuc est nobis parum nota. Si Poetis credamus, Poesis in pagis orta est, ac diu inter agricolas vixit, risusque, lususque eam comitabantur, causam præbente talium hominum vita laboriosa quidem, sed innocente, & quæ idcirco vera hilaritate magis egeret, ejusque capax esset, quapropter Lucretius loquens de antiquis agricolis inquit:

Lucr. l. 5. v.
1391.

*Sæpe itaque inter se prostrati in gramine molli
Propter aquæ rivum, sub ramis arboris altæ,
Non magnis opibus jucunde corpore habebant.
Tum joca, tum sermo, tum dulces esse cæcibini
Consuerunt, agrestis enim tum musa vigebat.*

Hæc hilaritas in usu maxime fuit penes Atticæ colonos in vindemiarum fine, grati animi ergo adversus Bacchum, cui vini copiam acceptam referebant. Hic usus annorum lapsu in morem transit, & tam bene exceptus fuit, ut e Græcia in Italiam transfretaret. Ita Virgilius:

Georg. 2.
v. 380.

*Non aliam ob culpam Baccho caper omnibus aris
Ceditur, & veteres ineunt proscenia ludi
Præmiaque ingentes pagos, & compita circum*

The-

*Theſeida poſuere, atque inter pocula lati
Mollibus in pratis unctos ſaliere per utres,
Nee non Auſonii Troja gens miſſa coloni
Verſibus incomptis ludunt, riſuque ſoluto,
Oraque corticibus ſumunt horrenda cavatis,
Et te, Bacche, vocant per carmina lata, tibiſque
Oſcilla ex alta ſuspendunt mollia pinu.*

Hæc incompta carmina, ſi Servio credimus, auribus potius, quam regulis artis callebant, ac ex illis paganis cœtibus fuere prima fabularum, ac etiam Larvarum rudimenta ex illis corticibus arborum, quos agricolæ ori ſuo admovebant, & illa *Bacchi*, ſeu, ut ait Horatius, perunctio, qua ora fœcibus linibant. *Primi ludi theatrales*, inquit Servius, *ex Liberalibus nati ſunt*. Quoniam ex agris ad urbes Liberi celebritates translata, Martio quidem menſe, ſecundum Maffei opinionem, factum eſt, ut eo tempore ludi theatrales haberi cœperint, ſed aliquantum elegantiores. Rudium hujusmodi ſcenicorum ludorum originem, & tragœdiæ nomen e Bacchanalibus derivaffe, etiam ex eo, quod Donatus dicit, aperte dignoſcitur: *Genus carminis, quod ſacer Chorus reddebat Libero patri, tragœdia dicebatur, vel ἀπὸ τοῦ τράγῳ, hoc eſt ab hirco hoſte vinearum &c. vel quod hirco donabatur ejus carminis poëta, vel quod uter muſti plenus ſolemne præmium cantoribus fuerat, vel quod ora ſua fœcibus perlinibant*. Quiſnam ex humili hæſce cantiones evehexerit gradu prior, & hac de cauſa tragœdiæ inventoris nomen meruerit, adfirmare levis momenti non eſt. Lambinus in notis ad Horatium ita teſtatur: *Theſpin alii primum tragicum dicunt; alii ab Epigene ſecundum, alii decimumſextum*. Cheritum Athenienſem tale auſum fuiſſe, & Larvas ſcenasque inter omnes primum meditaſſe Suidas refert, etſi alibi Larvarum auctorem Theſpin fateatur; inquit enim: *Postquam is ab initio vultum minio inunxiſſet, dein portulaca texiſſet &c.* Hac non eſſe Theſpin gloria privandum, ſeu ſaltem de Tragœdia optime meritum exiſtimandum Horatius in Arte poëtica cenſet, ac tragœdiam illius ope e ſolo ad plauſtra gradum feciſſe, quemadmodum Bacchanaliorum tempore quædam comœdiæ, ut ſic dicam, ambulantes ſuper plauſtra præſentantur nunc quoque Romæ, quibus *Giudiate* nomen,

quod

Horat. in Art.
Poet. v. 277.

Maffeus de
gemmis to. 2.
pag. 64.

Donatus in
vita Terentii.

Lambinus
in artem Poe-
tic. Hor. ver.
276.

Suidas apud
Pitiſcum.

quod inter ceteros Actores Judæus cum Judæa in illas inducatur :

Horatius ubi
supra .

*Ignotum tragica genus invexisse Camæna
Dicitur, & plaustris vexisse poëmata Thespis,
Quæ canerent, agerentque peruncti facibus ora.
Post hunc personæ, pallæque repertor honestæ
Æschilus, & modicis instravit pulpita tignis,
Et docuit magnumque loqui, nitique cothurno.*

Id quod de Æschilo dicit Horatius, & quod hic elegantiorum, ornatiorumque Larvarum, ficut & in agendis comædiis talaris vestis, seu pallæ fuerit inventor, testimonio, quod de Thespi præbet Suida, non adversatur. Aristoteles tamen nunquam de larvis locutus est in Arte poëtica; si tamen illa tractatio integra est. Comædiæ primordia eadem ferme fuere, Græcorum pariter inventum, eæ enim seu ortæ in Apollinis festivitatibus inter concentus & convivia, circa rura, & agros celebrata, seu inter juveniles cantiones quidem, in pagis atque ruribus; inquit enim Aristoteles in Arte poëtica: Megarenfes tam Atticæ, quam Siciliæ incolas inventionem sibi vindicasse comædiæ. Romæ vero Larvarum usus in scenis non statim a principio invaluisse, & earum loco galerus adhibitus videtur: Romæ ante *Livium Andronicum*, inquit Pitiscus, *galeris non personis utebantur*. Roscius Gallus persona princeps usus est, *Cum esset oculis perverfis nec satis decorus in personis, nisi parasitos pronunciaret*. Secundum autem Diomedis sententiam: *Personati primi egere comædiam Cincius & Faliscus; Tragædiam Minutius & Prothonius, auctore Donato*. Larvæ tamen non tantum ad faciei dedecora tegenda adhibitæ, quemadmodum in Roscio oculos perverfos, sed potius ad auditorum oblectamentum, vel ob quamdam ingenii libidinem, qua fit, ut qui personatum aspiciunt terribiliorem, seu magis ridicularium, quam revera fit, specie decepti, sed mente errorem oculorum percipientes, magnam ex eo capiant voluptatem. Eo amplius quod tali modo personati majorem agendi, dicendique pro libito libertatem sibi sumebant. Antiquiorum Larvæ non tantum faciem, ut no-

Gellius No. 7.
lib. 5.
cap. 7.

strates, sed partem etiam capitis tegebant, secundum Gellii sententiam; inquit enim: *Caput & os cooperimento personæ tectum*. Sin autem alicui magis placeret verbum illud

lud *Persona* non solum vultus, capitique tegumentum, sed omnimodam vestis mutationem significasse: id non inficior, dummodo & pro Larva sumi posse mihi concedatur, secundum illud Phœdri:

PERSONAM tragicam forte vulpes viderat.

Phœdr. Fab. 7.

O quanta species, inquit, cerebrum non habet!

Primum vultum colore lineabant, inde corticibus faciem texerunt, mox coriaceæ, seu ex alia simili re contextæ Larvæ ad præternaturalem lepiditatis aut terribilitatis formam ut plurimum compositæ; multæ tamen repræsentabant viros, quos in comœdia introducebant poetæ. In theatralibus ludis, de quibus loquuti sumus, primum, postremo in conviviiis adhibitæ fuere. Eschinem, in Orat. de falsa legat. hac arguit objurgatione Demosthenes: *Et hujus execrandi Cerybiantis, qui in solemnitatibus sine persona comestatur.* Hinc arguitur apud Græcos ad suarum solemnitatum convivium personatos accedere in moribus fuisse.

Demosth. pag. 339. edit. Francof.

Quod vero ad consuetudinem Romanorum Svetonius in Augusto quamdam cœnam ab eo factam hisce verbis narrat: *Cœna quoque ejus secretior in fabulis fuit, quæ vulgo Dodecatheos vocabatur, in qua Deorum Dearumque habitu discubuisse convivas, & ipsum pro Apolline ornatum non Antonii modo epistola &c. exprobant &c.* De illis verumtamen Larvis non loquor, quibus in conviviiis ad mortem recordandam, uti solitum erat, quarum Petronius Arbiter, aliique meminere, utpote a re proposita alienis. Itidem in funerum pompa eas adhibitas fuisse constat ex Svetonio in Vespasiano: *Sed, inquit, & in funere ejus Favor Archimimus personam ejus gerens, imitantisque, ut est mos facta, & dicta vivi.* Videntur tamen hæc potius de Larva totam vestium personati mutationem denotante, quam de ea, quæ ad faciem tantummodo velandam inferviebat, intelligenda esse.

Sveton. in Aug. cap. 70.

Quarto triumphorum illæ erant non parvus ornatus, Zonara enim To. II. inquit: *Priusquam scenici personas excogitassent, ficulneis foliis facies velati dictæ versibus jambicis proferebant, quam licentiam & milites in victoria, festivitate eodem ornatu in victores usurpabant, atque hinc triumpho nomen; a Thrion scilicet, & Triambos, Triambos, quæ vox paulisper mutata Latine triumphum effecit.* Verba a militibus in triumphali plausu prolata,

Sveton. in Vespas. cap. 19.

lata, nempe IO TRIUMPHE in nonnullis æreis numismatis parvi moduli, sed elegantis artificii reperiuntur, sicuti ex hujusmodi numorum thesauris patet.

Quinto pariter in bello, ut Frontinus, & Polienus ajunt, nam ad infidias contra hostes struendas milites vel muliebrem, sicuti Solon contra Megarenfes, vel ipforummet inimicorum, sicuti Conon contra Persas, Cato contra Carthaginenses, & in Trojano incendio contra Græcos Æneas, personam induebant.

Sexto denique ad Festa Cybelis celebranda; ita sentiunt Herodianus, & Censorinus, necnon Ovidius in Fast. 604.

Cur vagus incedit tota Tibicen in Urbe?

Quid sibi personæ, quid toga longa volunt?

Paccichell. de Larvis cap. 2. pag. 19. *At in ludis quinquatriis minoribus, addit Paccichellius, & in Megalensibus mutata veste, ac personata facie sacrificiorum causa eos exercuisse tradunt alii.* Veruntamen si uberius de Larvis, quæ in Deorum celebritatibus a Romanis adhibebantur, notio desideratur, Panvinus est de Ludis Circensibus perlegendus.

Lambin. ubi supra.

Ex hac Thespia plaustrorum inventione, quæ, ut opinor, prima fuit theatrorum rudis forma, aliquid profecto boni eruditorum Republica nacta est; Thespis enim ante scenam inventam in plaustris tragædiam docebat, & repræsentabat, ut inquit Lambinus, & rursus addit: *Canebant igitur, & agebant ipsi poëtæ sua poemata.* Hinc igitur Poëtæ morem duxerunt in auditorum conventu carmina recitare, quod verosimile esse videtur. Usus hujusmodi penes Græcos, Ægyptiosque fuit. Vide sis præfationem ad septimum Vitruvii librum, in qua narratur Ptolemaum Alexandriae Bibliothecam construendum, ad illius, quæ Pergami erat similitudinem, invitasse ad suas lucubrationes recitandas literatos viros præmiis propositis, ac iudicibus, inter quos Aristophanes fuit, ad excellentiores iudicandos constitutis. Utrum Romæ Accius & Ennius sua recitarint carmina, dubitat Plinius. Terentius autem testante Donato *Andriam, quum Ædilibus daret, jussus ante Cerio recitare, ad cenantem cum venisset, dictus est, quod erat contemptiore vestitu, initium fabulæ subsellio juxta lectulum residens legisse, veruntamen post cœnam, cetera percurrisse non sine magna Cærii admiratione.* Hujusmodi autem recitatio Poëtis, & literatis viris non tantum, sed & ipsis Imperatoribus familia-

Donat. in Vita Per.

miliaris fuit ; modo in magna populi, modo in selectio-
rum auditorum frequentia, prout vel in privatis domi-
bus, vel in hortis, vel in basilicis, balneis, plateisque
recitarent, quamvis Farnabius dicat : *Alii ferunt Romæ
locum in Appia fuisse, in quo recitabant Poetæ.*

De tempore autem ad id statuto, nihil certi dici po-
test. De verna tempestate loquitur Plinius junior in primo
ad Publium Sesium Senecionem libro : *Magnum proven-* *Plinius Jun.*
tum Poetarum annus hic attulit, toto mense Aprili nullus *lib. 1. Ep. 13.*
fere dies, quo non recitaret aliquis : jurat me, quod vi-
gent studia : proferunt se ingenia hominum, & ostentant &c.
Porro sive tragædias, sive comædias recitandi libera erat
facultas, immo historiam a se scriptam Claudius Cæsar
adhuc adolescens recitavit. Dicendi igitur argumentum
cuique liberum erat. Quod vero non e suggestu recitari
consueverit Raderus affirmat, sed Aulus Persius modo
adducendus quodam suggestu hæc recitationes habitas fuis-
se testatur. Præterea recitanti curæ erat (nam eò recita-
tio, & præsertim si publice habebatur, tendebat, ut fi-
bi famam, laudemque compararet) ad auditorum oculo-
s captandos, ornatu, quo fieri poterat comptiore, sese
spectabilem exhibere. Rei utriusque testis est Persius :

*Scilicet hoc populo pexusque, togaque recenti
Et natalitia tandem cum sardoniche albus
Sede legit celsa.*

*Raderus ad
Martial. l. 10
ep. 70.*

*Persius Sat. 1.
ver. 15.*

Sed ne plura omnibus per se nota congeram, postremo
dicam hanc recitandi æmulationem Judicibus adsignatis,
præmiisque propositis, secundum quod alias Ptolemæus
fecerat, Romæ institutam fuisse, inscriptionibus idem com-
probantibus, quas inter subsequens adnumeratur, agit-
que de Poëta anno ætatis suæ tertio supra decimo lau-
rea donato, quam Inscriptionem Panvinius, ac Gruterus
publici juris fecerunt.

*Grut. Inscrip.
To. I. par. 2.
pag. cccxxxii.
n. 3.*

L. VALERIO L. F.
 PVDENTI
 HIC CVM ESSET ANNORVM
 XIII. ROMAE CERTAMINE
 IOVIS CAPITOLINI LVSTRO
 SEXTO CLARITATE INGENII
 CORONATVS EST INTER
 POETAS LATINOS OMNIBVS
 SENTENTIIS IVDICVM
 HVIC PLEBS VNIVERSA
 HISTRIONENSIVM STATVAM
 AERE COLLATO DECREVIT
 CVRAT. R. P.

Aliud monumentum extat in Gronovii Græcarum Antiquitatum Thesauro Tom. II. qui notis & additionibus Venetiis anno 1733. iterum prælo commissus est. Poëtam hinc stantem, & carmina recitantem, illinc Poëtam alium sedentem, tenentemque Larvam præ manibus & auscultantem exhibet, abaco inter eos posito, cui sunt Larvæ duæ superpositæ, Poësis symbolum, seorsim vero duo vasa, præmia poëtis elargienda, aut quæ hæc præmia fortassis continent, conspiciuntur.

T A B U L A P R I M A

C A P U T P R I M U M .

QUoniam de Recitantibus fermo est, huic theatri collectioni hac inscriptione initium dabo, quæ anno 1733. una cum sexcentis aliis sepulcralibus lapidibus reperta fuit, quum duobus locis terram effodiendam curassem, ac duo invenissem Columbaria, ollis, necnon parvis, magnisque urnis exustorum ossium de more referta, unum dextrorsum post Thermas Caracallæ, & S. Cæsarii Basilicam; alterum autem ad lævam post S. Xisti Basilicam, quæ pertinet ad PP. Ordinis Prædicatorum, quæ Basilicæ olim extra antiquas Portas Appiam & Latinam erant, ad latera & in ingressu viarum ejusdem nuncupationis. Hæc Columbaria anteaëctis temporibus, successivis terræ, & cæmentorum egestionibus contexta fuere,
 post.

postquam ædificia super ea constructa, Mausoleorum speciem præferentia, quorum cuique epigraphe adjecta erat, propriis ruinis obruta periere; modo autem in hodierno murorum ambitu, qui ab Aureliano Imperatore prolatus fuit, sicuti in mea de Bulla aurea dissertatione ostendi, inclusa fuerunt.

Per hanc magni quidem faciendam inscriptionem, Poætæ cujusdam Romani notionem adipiscimur, qui Tiberius Claudius Tiberinus vocabatur, & ut opinor, Tiberii Claudii Augusti libertus, Romæ forte ex parentibus servis ortus, quantum ex Tiberini nomine arguere licet, quod postea, quum ipse libertate, necnon civitate donatus fuit, vim cognominis obtinuit.

De Tribu erat Exquilina, una ex quatuor Urbanis, in quibus servi libertate donati solebant adscribi, quippe quæ minus nobiles erant Tribubus rusticis.

Tres illæ Larvæ, quæ in fronte hujus epitaphii anaglypho opere inspiciuntur, nos edocent hujus Poætæ artem, qua auditorum animos sibi devinciebat, dum in conviviiis, æque ac in Cæsaris Foro, quod prope Viam Sacram, magnificis Templis ornatam, ideoque assidua populi frequentia celebrem, erat, sua carmina recitaret.

Stellarum numero, quæ in asterismo Pegasi lucent, Poætæ ætas ad epitaphii calcem ænigmatice enunciatur. Astronomiam non calleo, quapropter eam conjectare poterunt in hac disciplina eruditi.

TABULA SECUNDA

CAPUT SECUNDUM.

Opus anaglyphum quinque figuras continens mirifice sculptas, ac e suo prototypo, qui in Farnesianis ædibus asservatur, fideli cura delineatas, exhibet quamdam ex illis scenicis, ac frequenter in antiquis theatris peragi solitis actionibus, indignationem scilicet heri in servum, prout opinor. Servus, qui in hoc marmore sculptus inspicitur, illorum servorum speciem habet, quibus antiqui Comædi ad suorum operum tex-

turam utebantur, qui ex forma Larvæ simplices, ac bar-
di apparebant, re autem vera versuti, & callidi maxi-
mopere, ut in hodiernis quoque comœdiis fit. Scena,
quæ in hoc marmore repræsentatur, ei similis videtur,
quam legere est apud Terentium:

Terent. in
Andria Act. 5.
Sc. 2.

S. Hem Dromo, Dromo. D. Quid est? S. Dromo. D.
Audis? ... Verbum si addideris, Dromo.

D. Audi obsecro. D. Quid vis? S. Sublimem hunc
intro rape, quantum potes.

DR. Quem? S. Davom. D. Quamobrem? S. Quia lu-
bet. Rape, inquam. D. Quid feci? S. Rape.

Sicut enim hac in scena Simon paterfamilias de Davi te-
chnis suspicans, Dromonem lorarium appellat, ut eum
puniat, callidi servi obtestationes nihili reputans; ita hoc
in marmore simili de causa, e siparii latere prodiens, &
præ manibus flagellum tenens, ut servum cædat, lora-
rius ad id muneris vocatus conspicitur. Lorarii secun-
dum Gellii sententiam munus erat reos verberandi, aut
vinciendi, prout eis in mandatis dabatur: *Itaque*, inquit
Gellius, *ii sequebantur Magistratus, tamquam in scenicis
fabulis, qui dicebantur Lorarii, & quos iussi erant, aut
verberabant, aut vinciebant.* Flagella hujusmodi seu ex
funibus, sicuti Horatius de Mena Liberto loquens, indi-
gitat:

Horat. Od. 4.
Epod. v. 3.

Ibericis peruste funibus latus,

seu ex corio erant, ut apud Plautum in plurimis sua-
rum comœdiarum locis videre est. Talis pœna ceteris
vilior reputabatur, ideoque ea servi afficiebantur; pro-
pterea Marcellus Jurisconsultus ait: *Ex quibus causis li-
ber fustibus cædebatur, ex his servus flagellis cædi, &
domino reddi jubet.* Huic flagellorum proxima erat vir-
garum pœna: *Honestior tamen*, inquit Gretserus, *fustium*

Gretser. de
Cruce To. I. animadversio,
lib. 1. cap. 8.
lit. G.

*quam virgarum sive vite, sive alio bacillo,
seu baculo fieret.* Virgarum, quibus plectebantur servi
frequenter meminit Plautus, præsertim scena secunda ac-
tus tertii Afinariæ: *Ubi sæpe ad languorem tua duritia
dederis octo validos lictores ulmeis affectos lentis virgis.*
Gretserii dictum Livius de Scipione prope Numantiam
loquens confirmat dicens: *Quem militem extra ordi-
nem deprehendit, vitibus, si extraneus fustibus cecidit.*
Vite verberare in more præsertim apud Centuriones
erat

erat contra milites solummodo, sed in antiqua militia fustuario virgis cædebantur eo modo, quo fieri nunc solet, ac vulgari modo dicitur *passare sotto le bacchette*, sive hoc agatur ad correctionem, sive ad ultimum infligendum supplicium. Severioris generis fustuarium in sexto suæ Historiæ libro adducit Polybius, ideoque non semper vitium fermentum fuisse ad pœnas dandas indiscriminatim adhibitum argui posse videtur: *Tribunus fustem capit, eoque condemnatum quasi attingit solum, quo facto omnes Legionarii quæ fustibus, quæ saxis inibi intra castra, ut plurimum quidem fontem, necant, sed & si qui evaserint, non tamen salvi propterea sunt, nam quæ illis salus, quibus nec in patriam quidem reditus non licet? Et quos necessariorum nemo ausit tecto recipere? quamobrem qui semel in eam calamitatem inciderunt, plenissime pereunt.* Vide etiam Tacitum Annal. libr. 1.

Polyb. lib. 6.

Quod tamen puella duabus tibiis imparibus sonitum edat, non aliam ob causam id fieri opinor, quam ut sonitus illius modulamine spectatorum animos, tempore fustigationis intermedio, potius recreet, quam verberationem rythmo quodam moderetur.

Dignus quidem consideratione est baculus inflexus, seu pedus, pastorum & sylvestrium Deorum præcipuum, & proprium insigne, quem herus præ manibus tenet uti Paterfamilias, ac etiam pallium fimbriatum, cui omnino simile tam in lacinia, quam in induendi modo, illud erat cuidam fictili simulacro palmaris fere magnitudinis indutum, quod non multo abhinc tempore ad meas manus devenit.

Herus in hac tabula delineatus ira percitus in fervum baculo impetum facit, qui timore correptus loricium circumplexando aufugium quærit. Verumtamen ne quid periculi vita, decusque heri subeat, quod hisce temporibus ob famulorum, qui potius amandandi, quam verberandi erant, audaciam non semel contigit, herus ipse per quemdam familiarem suum in officio continetur. Hujusce generis exemplum in promptu habeo jucundum quidem relatu. Non multis abhinc annis, meam prope domum, nobilis quidam vir famulum suum ligna bajulantem baculo, nescio qua de causa, percussit; ast ille quum ad novam lignorum farcinam asportandam mox rediisset, ba-

cu-

culo arrepto ipsum dominum ad eam supra dorsum suum ferendam coegit, & quamvis ad arma postea capeffenda Dominus cucurrisset, servum tamen amplius non invenit, etenim aufugerat, quo toti viciniae risus occasionem præbuit.

TABULA TERTIA

CAPUT TERTIUM.

Multa inter monumenta in Musæo RR. PP. Soc. Jesu Romani Collegii adservata nonnullæ adnumerantur ex ære, & ex marmore Larvæ, quarum unam anaglypho opere, sed aliqua ex parte fractam hic delineatam videre est, secundum diagramma, quod PP. mihi perhumaniter exhibuerunt.

Dimidiam militis personam, quantum ab externa corporis habitudine conjicere fas est, monumentum hoc repræsentat; strenuus quidem verbo, re tamen socors, qui duarum tibiæ sonitu, quas latas in extremitate, instar tubarum, puer, cujus caput solum apparet, modulatur, sua concinit vane celebrata gesta, eum in modum, quo etiam hodiernis diebus in more est apud nostros comædos. Larvatus est inflata facie, & prægrandi ore præter naturalem formam. Ita persona hæc solebat repræsentari vetustis temporibus, sicuti ex Plauto, & Terentio percipimus. Tunica, qua ipse induitur, orbiculatis foraminibus referta obliquo ordine dispositis, magnam quamdam ex tot illis specie diversis loricis fortassis indigitat, quibus, ut legitur, antiqui milites utebantur, quin immo hæc præ ceteris grandior videtur, ut facilius ipsa timori potius, quam fortitudini talis militis respondere videatur, nec non ut ridicularius factus, hujusmodi milites gloriosos a vanis jactationibus cohibeat, atque moneat ad fortia perpetranda, & veris aliorum laudibus digna.

Ex hoc anaglypho opere ediscimus antiquum morem theatrorum duas insandi tibiæ, unam aliquando alia longiorem, quod ex aliis vetustis monumentis comprobatur. Quod adhuc vivo Terentio, qui vixit primum inter, & alterum bellum Punicum, hic mos invaluerit, com-

compertum habemus ex Diomede ; namque ait libr. 3. *Hujus enim rei indicia prodeunt nobis antiquæ comœdiæ, in quibus invenimus acta tibiis paribus, aut imparibus, aut ferranis &c.* Quid autem pro tibiis paribus, imparibusque intelligendum fit, idem auctor significat : *Sed quod paribus tibiis, aut disparibus invenimus scriptum, hoc significat, quod si quando Monodio agebat (loquitur de tibia) unam tibiam inflabat, si quando Synodio utramque.*

Hic una saltem tiliarum, alia enim illi fere confimilis fracta est, tubæ formam, ut diximus præferebat, ideoque eo penitus modo, quo eæ in usu erant Horatii ætate, videtur constructa, nempe ad tubas imitandas. Ait enim ille :

*Tibia, non ut nunc orichaleo vineta, tubæque
Æmula, sed tenuis, simplexque, foramine parvo
Aspirare, & adesse choris erat utilis.*

Horat. de arte
Poet. v. 202

Penes veteres in more fuit non tantum in comœdiis, sed & in aliarum solemnitate celebratione, quinimmo & in ipsis funeribus tibiis uti, & mihi contigit vetustam tibiam eburneam circulis contextam argenteis in Columbario quodam reperire, ut in mea Bullæ aureæ Dissertatione pag. 41. indicavi. Et quum anno 1733. inter multas marmoreas epigraphes, in memoratis Columbariis inventas, quædam ad tiliarium pertinens inventa fuerit, hujus loci erit eam referre.

M. CVRIVS EVPOR.
TIBIARIUS DE SACRA VIA

Quod in Via Sacra, utpote quæ præ ceteris in Urbe populi frequentia celebrior, plures etiam alii pretiosarum mercium negotiatores commorarentur, a præclaro Grævio habetur ex sequenti epigraphe.

C. FVFIO ZMARAGDO
MARGARITARIO DE
SACRA VIA

Sponius quoque in Miscell. sect. 6. pag. 226. epitaphium Marci Cedicionis Negotiatoris DE SACRA VIA adfert.
Ve.

Verumtamen quum hic pereruditus auctor crediderit, quod non *de sacra via*, sed verbis inverſis *de Via ſacra* legi deberet, erroremque incisoris inſcitiae referendum autumaverit, monere lectorem volui non ſolum in his epigraphis optime legi *De ſacra via*, uti apud Gru-

Gruter. *To. I.*
par. 2. pag.
632. n. 11.

D. M.
L. FVRIVS . L. F. DIOMEDES
CAELATOR DE SACRA VIA.

ſed eo modo veteres etiam hiſtoricos ſcripſiſſe, ut videre eſt apud Svetonium in vita Julii Caſaris cap. 46. *Habitavit primo in Suburra modicis aedibus, poſt autem Pontificatum maximum in ſacra via Domo publica.* Herodianus, ſecundum Oxoniensem editionem anni 1704. libr. 7. fol. 246. tam in Graeco, quam in Latino textu ſimiliter loquitur, ubi agit de tabellionibus, qui Gordiani ad Romanum Senatum epistoſas ferebant. At enim Horatius Satyra 9. dixit *via ſacra*. Scilicet quia ſibi magis ad carminis meſuram facere videbatur.

TABULA QUARTA

CAPUT QUARTUM.

QUinquaginta ſcutorum pretio, atque eruditi Equitis Davidis Mariae de Maſſanes ope caput Auguſti in amethyſto violaceo inciſum pro annulo ſignatorio, addita dictione VALERIENSES, in ejuſque poſtica parte Larva quadam heroica, & agreſti pedo capiti ſuperalligato exculptis, in Neapolis ſuburbis repertum mihi comparavi.

In hac gemma, a Graeco artifice elaborata, Auguſti imago eſt quidem prototypo ſimillima, ſed verbum illud *Valerienſes*, necnon ea Larva inferius appoſita, ſunt intellectu apprime difficilia. Quum tamen ad examen revocaverim, in eam deveni opinionem, nempe, ut *Valerienſes* milites Valerienſes innueret, quibus inſtructa erat vigefima Valeria Legio Viatrix, ab Auguſto una cum aliis per Roma-

mani Imperii Provincias constituta. Ea enim legio illius, quo in scenicis exercitationibus Imperator afficiebatur, oblectamenti conscia, nam eo imperante pluries Romæ, ut a Svetonio edocemur, a cujuscumque linguæ histri- *Sveton. in v.*
 nibus celebratæ sunt, aliquam fortassis heroicam tragœ- *Aug. cap. 43.*
 diam eidem dedicavit, cujus rei memoriam hac gemma, ejus imagine, ac scenica Larva exornata posteris prodidit. Larva hæc quum apertum os habeat, personam quamdam exhibet, quæ in aliqua agresti comœdia, sua recitet, seu canat carmina, pedum enim id nobis de more indigat, nisi clavam potius existimemus, ut Augusti genium innuat, qui scenica oblectamenta a militari fortitudine non sejungebat. Sub initio Historiæ a se conscriptæ narrat Dio, milites Valerientes sævitiam Luculli ferre minime volentes ab ejus signis descivisse, sed quum ei Pompejus Magnus successisset ad bellum gerendum, hic cum intelligeret sibi contra Regis Mithridatis copias dimicandum fore, Valerensium legionem accersivit. Idem auctor in fine libri 55. inter legiones ab Augusto ad Imperii Romani tutelam constitutas, hanc vigesimam Valeriam legionem victricem adnumerat, quæ etiam apud Grævium in Tomo 1. Antiqu. Rom. aliisque auctoribus commemoratur.

Hæc ipsa Militum Valerensium legio multis Imperatoribus præsto fuit, ac una cum aliis tribus legionibus in Germaniam missa. Idem Dio libr. 15. refert, quod quum Petus a Britannis populis fuisset, septuaginta millium Romanorum, ac confœderatorum internecone, profligatus, Paulinus Svetonius octoginta millium Britannorum cæde, hujus legionis vigesimæ fretus auxilio, Peti & suorum neces ultus fuerit. Quod autem eadem hæc Legio ad Britannorum audaciam cohibendam in illa Insula sub Imperio etiam Antonini Pii immorari non desierit ex quadam arguitur marmorea epigraphe, inter aggerum & murorum ibi a Septimio Severo constructorum ruinas adinventæ, per Cl. Gruterum fol. 256. Tomi primi n. 8. publicæ luci demandata, qui Tomi Secundi suarum Inscriptionum pag. 513. & alibi nonnullas alias prodit sepulcrales hujusmodi epigraphes ad milites, nec non militum rectores vigesimæ Valeriæ legionis spectantes. Hic tamen indictum nolo, me nimis notis infortuniis pressum,

Augusteam hanc gemmam a ceteris hujus meæ collectionis scenicis monumentis abalienare coactum fuisse, quæ modo cum nonnullis aliis, magni quidem pretii, apud Gabrielem Medinam Liburnensem extat.

TABULA QUINTA

CAPUT QUINTUM.

DEcoris quantum, & magnificentiæ Augusti temporibus ludi scenici præferrent, testes nobis Historici, & Poëtæ, ex quibus accipimus, illos eidem Imperatori adeo in deliciis fuisse, ut undique histriones accersiverit, quos inter Pylades, & Bathyllus præ ceteris claruerunt, quorum inter se æmulatione populari factioni causam dedit. Bathyllus autem Mæcenatis patronium nactus est, ex quo Pylades Urbe ab Augusto pulsus fuit, postea vero ab eodem revocatus, quod ipso mirum in modum delectaretur, & ut magis magisque populi benevolentiam captaret. Nonnullæ inscriptiones horum Comicorum memoriam perennem nobis servant. Ea, quæ de Pylade mentionem facit, a Cl. Grutero pag. cccxxx. n. 1., ea vero, quæ de Bathyllo, ac aliis quinque Augusti Libertis, a Fabretto pag. 438. cap. 6. n. 38. referuntur. Hic equidem referam carmina nonnulla, in quibus Phædrus Augusti & ipse Libertus Bathylli meminit:

*Phædr. libr.
5. fab. 7.*

*Princeps tibicen notior paulo fuit,
Operam Bathyllo solitus in scæna dare.
Is forte ludis, non satis memini quibus,
Dum pegma rapitur, concidit casu gravi,
Nec opinans sinistram fregit tibiam,
Duas cum dextras maluisset perdere.*

Nostris vero hisce diebus alia hujus Bathylli prodierunt monumenta, & præcipue urna ejus sepulcralis una cum illius statua, & inscriptione, dum ad Viæ Appiæ lævam Columbarium Liviae, Augustique Libertorum detectum fuit. Hujus autem Columbarii, necnon ollarum, urnarum, marmorearumque inscriptionum statim dispersarum *διὰ τὴν* studio Reverendissimi Francisci Blanchinii Veronensis, & Antonii Francisci Gorii Florentini, postremo
Do-

Dominici de Rubeis Romani in lucem cum luculenta enarratione prodiit.

Veruntamen quum Bathylli monumenta meæ huic collectioni plurimum conferant, operæ pretium est ea adhuc quartum proferre, non ut in trium virorum operibus actum est, cum ejus statua capite diminuta, at cum ejus senili larva, ex qua antiquarum rerum perscrutatores tam celebris, & pervetusti Comici effigiem cognoscant, & ab epigraphæ, etiamsi in ea illius prænomen, nomenque exciderit, Augusti Livixque fato hunc Cajum Julium Bathyllum superstitem fuisse, necnon immunem, & honorarium templi, post mortem eis in Palatino monte dicati, custodem, ac ædituum.

Quomodo autem Bathylli caput, quo carebat ejus statua, super urnæ sepulchralis operculum jacens, meas ad manus devenerit, referam. Illius vineæ dominus Benci cognomine, in qua Libertorum Columbarium repertum fuit, circa ipsum identidem effodiens terram alia antiqua monumenta reperit, plures scilicet pedes, manus, capita, ex anaglyphis, quibus urnæ exornatæ fuerant, præcisa, necnon inscriptiones ipsis urnis appositas, confractas, dum terram verterent negligentius avari vinitores præteritis temporibus, ad inquirendum tantum annulos aureos, aliaque pretiosiora intenti. Ex his capitibus marmoreis unum præ aliis grandiusculum ex Bathylli statua abscissum fuisse, facile erat dignoscere, quapropter eo super statuæ collum, ad rem diligentius considerandam composito, quum re ipsa adamussim cum statuæ collo congrueret, hoc caput Bathylli esse intellexi, quod anaglyptice cælari non poterat, nam urnæ operculi magnitudinem excedebat. Hoc modo mei juris factum est. Epigraphes aliæ, quæ ab urna, & epitaphio sejunctim repertæ fuere, hæc sunt:

DIS MANIBVS
IVLIAE SEDATAE
DEC.
CONTVERN.
C. IVLII BATHYLLI
IMMVNIS

Alter autem lapis sic habet :

IVLIVS MARI. L;
BATHYLLVS
DEC.

Verum cum hic Bathyllus primo nomine Caji careat, & præterea Marii fuerit Libertus, celebri Cajo Julio Bathyllo Augusti Liberto convenire hic lapis non videtur. Tertiam demum epigraphen ideo tantum refero, quod de quodam Comico agat:

EVPHRO. TERTI
AEDITVVS
ATIMETVS. COMOEDVS.

TABULA SEXTA.

CAPUT SEXTUM.

HUjus Tabulæ primum schema, ex quadam sculpta gemma delineatum, loricate juvenilis ætatis exhibens mulierem sedentem, clamyde indutam, brachio inter fellam, clypeumque extenso, quæ quasi subridens larvam, quam sinistra protensa tenet, inspicit, Minervæ Deæ scientiæ tribui posset, scilicet tamquam scenorum etiam operum præfidi, in quibus non modico ingenio opus est, quod per Minervæ symbolum repræsentatur.

Belligeræ hujus mulieris super rude saxum sedentis schema, Urbem Romam etiam indigitare potest, quum enim Larvam teneat, eamque subridens inspiciat, ejusdem ad scenicos ludos, in quibus, sicut & in ceteris rebus, præ aliis Orbis Regionibus primas obtinuit, genium fortassis repræsentat. Secunda vero larva e prospectu posita, tenui pileo tecta, ac tertia bifrons, duas simul larvas connexas exhibens, præter naturalem formam horribiles sunt, & in tragicis fabulis ad timorem, terroremque ingerendum adhibitas fuisse autumari potest.

Ultimum autem schema, e quodam numismate grandioris moduli, nunc mei juris, ob D. Clementis Ferretti, antiquarum rerum studiosi, munificentiam, Neronem Cæsarem

sarem refert accurate delineatum, scilicet ejusdem Imperatoris laureatum caput cum epigraphe, quæ licet temporis vetustate sit fere consumpta, satis tamen noscitur. Hujus numismatis postica pars Neronem triumphali quadriga vectum, laminula aurea super faciem obducta larvatum, laminula vero argentea brachium similiter tegente, aureumque diadema manu substollentem, repræsentat; ejus prope currum oblonga palma itidem aurea erecta inspicitur. Clamys, & quod sub brachio circumvolvitur baltheum, auro & argento constant, currus rotæ ex argento, equorum vero lora, muscoli, & pili, quæ majori ex parte detrita sunt, eorum solummodo cæsuris remanentibus, ex aureis filamentis.

Hæc sane singularis Neronis numismatis postica pars, absque Senatus Consulti nota, an Neronis ejusdem, an alterius cujuscumque commentum sit, hujus rei peritis judicio stet. Id tantum notum sit, apud me Neronis, Vespasiani, Alexandri Severi, Maximini, & Trajani Decii, postica eorum parte diverse celata, numismata esse ex ære, quæ in alio opere describam.

In dubium tamen opinor non revocandum, Neronis opere, ac studio numisma hujusmodi aut ad sui ipsius ostentationem, aut ad demonstrandum, quanto ceteris in scenica arte ipse excelleret, percussum fuisse, siquidem ille canebat magna animi voluptate, neque absconum fore autumavit larvatum in scenam progredi, tragædiasque agere. *Tragædias*, inquit in Neronis Vita Svetonius, *perfonatus cantavit*, quarum novissima *Œdipos Exul* fuit non multo ante ejus obitum tempore, ait enim idem Auctor ibidem: *Observatum etiam fuerat novissimam fabulam cantasse eum publice Œdipodem Exulem*. Hinc conjici fas est, quod etiam ipse in memoriam suæ cytharam pulsandi artis, qua de causa civitatum nomine coronis Citarædis debitis donabatur, grandioris, minorisque moduli nummos cudendos curaverit; ait enim idem Svetonius: *Sacras coronas in cubili circum lectos posuit, item statuas suas cytharædico habitu, qua nota etiam nummum percussit*. Ac insuper quum ipse in Gymnicis exercitationibus, ac in curru moderando laudibus, & plausu supra ceteris, quamquam peritiores, superextolli voluerit, ita a vero profusus alienum non videtur, suæ de scenica recitatione præ-

Sveton. in
Vita Neron.
cap. 21.

Svet. ibid.
cap. 46.

Svet. ibid.
cap. 35.

om-

Suet. *ibid.*

omnibus relatæ victoriæ, nummo percusso, memoriam posteris commendatam voluisse, nisi potius suum ob supradictas artes triumphum, de quibus ipsemet Suetonius loquitur, significatum voluerit: *Reversus e Grecia Neapolim, quod in ea primum artem protulerat, albis equis introiit disjecta parte muri, ut mos hieronicarum est; simili modo Antium, inde Albanum, inde Romam. Sed & Romam eo curru, quo Augustus olim triumphaverat, & in veste purpurea, distinctaque stellis aureis clammyde, coronamque capite gerens Olympicam, dextra manu Pythiam, præeunte pompa ceterorum, cum titulis, ubi quos, quo cantionum, quoque fabularum genere vicisset, sequentibus currum evantium ritu plausoribus Augustianos militesque se triumphi ejus clamantibus &c.*

Itaque præter coronam Pythiam, vultumque larvatum ad demonstrandam in cantu, & citharædica arte victoriam, palma quoque in signum triumphale aurigationis conspicitur, sicuti extat non tantum in lucerna num. 26. apud Sanctem Bartolum, verum etiam in quodam plumbeo nummo, quem possideo una cum quadringentis aliis, quorum plures populo in publicis celebratibus, ac in Imperialibus largitionibus elargitos existimo.

TABULA SEPTIMA.

CAPUT SEPTIMUM.

UNam ex his duabus imaginibus, optime quidem delineatis, pedibus nudis, quæ senili larva personata est, e qua larva capillitium, & in longum protensa barba promanant, inflexum baculum dextera manu terræ innixum tenens, veterem aliquem Philosophum de re morali, magnique momenti in scena edifferentem præferre putandum est, si clamydís forma, ac hominis gravitas, & decus attendantur. Altera vero imbertis, brevi tunica, & succincta, ac quasi sago post tergus rejecto superinduta, enormi larva, e qua brevis coma promanat, personata, brachiis, pedibusque nuda, & quæ totius corporis situ, ac cubito mentum subfulciente Philosophum alloquentem attente auscultare videtur, discipu-

scipulum fortassis repræsentat; mos enim erat penes hujusmodi Philosophos de suorum auditorum profectu, atque frequentia gloriari. Pædagogi, & magistri personam primum in scenam invexisse Neophronem Sicionium Suidas testatur: nec mos hujusmodi a nostris hinc temporibus penitus est alienus. Anno 1686. quum in Columnensium Familiæ teatro comædia Nicolai Minati, cui titulus: *Il silenzio d'Arpocrate* repræsentaretur, primus in scenam apparuit Philosophus quidam, Argivis adolescentibus silentii præcepta tradens, quod quantum cordato homini necessarium fit antiquorum numismata, gemmæ, aliaque satis edocent monumenta.

Suidas in voce Neophron.

TABULA OCTAVA.

CAPUT OCTAVUM.

QUæ prior inter hæc novem larvas, omnes inter se varias, si genas, oculos, enormemque oris habitum spectes, ad Latinos comicos spectat, ut Leonardus Augustinus putavit, ac risum excitabat illo terriculamenti genere, quasi spectatores vellet, ut ait Lucianus, deglutire. Altera Sileni personam refert, ut apud eundem Augustinum videre est in sua gemmarum veterum collectione. Cornicula duo habet in fronte, barbamque calamistratam. Tertia comædorum illorum est, qui vulgo *Pantaloni Politici* dicuntur. Quarta vero juvenem quemdam repræsentat, sed gravitate præditum, qui post suas recitationes facie detecta, & larvâ supra caput reclinata, sese extra scenam cognoscendum exhibet, uti in more est hinc temporibus apud nostros comicos.

Aliæ quatuor, quæ ordine sequuntur, ad varios oris habitus compositæ, ad variarum item fortassis regionum comicos pertinent.

Ultima vero, quæ numero nona est, hominem quemdam nudum exhibet, qui secundum corporis gestum, ac larvæ insolentem habitudinem, & nasum oblongum, pileumque acuminatum Catanensi saltatori, vulgo *Giangurgolo*, simillimus mihi videtur, qui præ manibus fortassis sacculum nummarium, globulis ex ære, vel ex alia qua-

quavis sonitum reddente materie, refertum tenens, eumque ad temporis mensuram percutiens gestiebat, simulque saliebat, ut infra clarius explicabitur, eo pene modo, quo nunc ludere, & saltus edere assolent illi, qui ludunt, & saltant, ac interim crotala, italice *nacchere* pulsant, cujus generis instrumenta a summa temporum vetustate ad nos usque devenere; ea enim Faunorum manibus Romæ passim conspiciuntur, & præsertim in Barberinis ædibus adolescens quidam, Phrygio tectus pileo visitur, industri sane, & excellenti cura elaboratus, crotalum pulsans. Neque ego putarim eam personam quemdam Lupercorum repræsentare, qui in Lupercalibus libero & obsceno discursu per Urbem vagare solebant; de iis enim diversam omnino speciem nobis Varro, Plutarchus, aliique scriptores ingerunt.

TABULA NONA

CAPUT NONUM.

IN mea fictilium sepulcralium lucernarum collectione tres enumerantur hanc eandem præferentes figuram. Hinc figura illa est, quæ prior in præsentī Tabula exhibetur exacte delineata, hominis nempe omnino nudi, recurvo naso, crinibus crispatis, ac arrectis, ob motum fortassis conceptum in concitatis excursionibus, saltibus, ceterisque gestibus, qui brachiis extensis, pugno concluso duas, nescio an æreas, an cujuscumque alterius materiei, dignosci enim nequeunt, virgulas gestat. Aliam omnino similem figuram Cl. Sanctes Bartoli Tab. 34. ex lucerna adfert in quodam Columbario, seu potius, ut ipse ait, sepulcrali monumento apud Corfinorum Familiæ rus ad lævam viæ Aureliæ reperta, ejusdemque monumenti pavementum mirifice tessellatum sequenti pagina exhibet, in quo quatuor omnino similes viros salientes, duo pileati, duo autem absque pileo, omnes eadem instrumenta prestantes, conspiciuntur, similes pene saltanti scurræ pileato, quem Tabula præcedenti exhibuimus. Hic vero etsi pileo careat, ambabus attamen manibus idem instrumentum tenet, ille autem læva tantummodo. Nil aliud quam

quam fissilia quædam ligna esse instrumenta hujusmodi autumat laudatus Auctor, quibus manu agitatis, concussisque, Mimi illi, seu, ut vulgo ajunt, *Mattaccini*, saliebant, quam sententiam ex Julio Polluce libro 4. de speciebus saltationis se deduxisse profitetur. Ait autem: *Erat enim fissilia trahere ligna choricæ saltationis species.* Bartol. Lucer. anti. Tab. 34. par. 1. Quæ quum ita sint, ad hujus fissilis ligni exemplum videtur referendus ensis ille ligneus, qui nostris hisce diebus in more est apud scurras illos, qui vulgo *Zanni* appellantur, seu *Traccagnini*, qui, antiquo parazonio similis, usque ad capulum difcissus est, & in plures partes difsectus, quem Italice *Pistolese* vocant, quo obviantes leviter verberant, & quo mimice gesticulantur. Qua vero de causa in sepulcralibus lucernis saltatores hujusmodi reperiantur effecti, Dionysius Halicarnassæus nos edocet: *Quin etiam, inquit, in illustrium virorum funeribus, præter alias pompas vidi & satyricos Choros, qui lectulum præcedebant, & sirinnam saltationem saltabant.* Dion. Halic. Antiqu. Rom. lib. vii. pag. 477. in fine.

Quæ sequitur persona, e prototipo delineata est, qui in Museo RR. PP. Societatis Jesu, olim Marchionis Capponi, asservatur. Brachiis caret hic homuncio, & humili, ut ita dicam, penula infra genua tegitur, quadam sandaliorum specie calceatus, quæ parvis tæniis supra pedes obligata calceamenti quoddam genus præferunt a focco & a cothurnis diversum. Itaque neque cothurnatus, neque foccatus dici potest, & ne *planipes* quidem, idest nudis pedibus, quibus tribus modis solebant in scenam actores prodire.

Præterea hæc persona tam a tergo, quam dextrorsum gibbola apparet, capite abrafo, naso pando, recurvo, & crasso, & fannis argenteis de ore protendentibus, ita ut ipsius vultus a reliquo corpore abnormis, verum monstrum, veramque stultitiæ, & hebetudinis speciem ostendat, instar fatui illius, qui *Pulcinella* dicitur, & hodie in scenam induci solet, ut risum moveat. Videndum quid de hac persona scriptum fuit in calce eætypi aere incisi jussu ejusdem Marchionis Capponi.

Tertia, quæ sequitur persona, ex quadam meæ collectionis gemma affabre, ut apparet, delineata, amplo pallio cooperta est, nudatis pedibus, & capite abrafo. Os ejus & mentum a naso satis recurvo contegitur. Ex

tarda & ignavi corporis habitudine, stat enim flexis brachiis, ac intra vestem, quæ supra gremium colligitur, involutis, similis dici potest personæ, de qua superius loquuti sumus, quæ *Pulcinella* nuncupatur, & quam doctorali toga indutam vidimus Romæ anno 1728. quum quædam ageretur comœdia, cui titulus erat, *Pulcinella finto Dottore*, populo maximopere plaudente.

TABULA DECIMA

CAPUT DECIMUM.

EX multis lucernis fictilibus, quæ in columbariis ollarum, urnarumque, ossiumque semiustulorum plenis, & inscriptionum, effossis ultra Thermas Caracallæ, ac Ecclesiam S. Casarii, sub initio viæ Appiæ, ad dextram, inventæ sunt, duodecim erant, in quibus exculptæ erant totidem Larvæ, quas hic delineandas curavi. Lucernarum formam, tanquam a nostra tractatione abhorrentem, minime exhibeo. Non satis scio an omnes hæ Larvæ comicorum sepulcra designent, an potius confirment, quod superius dictum, Larvas adhibitæ fuisse in funeribus, ut monstrat diaglyphum, quod in Villa Pamphiliorum extra Portam Aureliam adservatur, & quod in Dissertatione de Bulla aurea publici juris feci. Præter has Lucernas larvis insignitas in nonnullis columbariorum loculis, ubi ollæ cum semiustis ossibus erant, inventa sunt fictilia diaglypha mira arte efformata, in quibus mulieres, hominesque nudi, & saltantes conspiciuntur, quibus sane Urbs abundabat, præcipuè vero sub Nerone, quum ille etiam pacta pecunia mulieres, & juvenes Romanos ad saltus, gestusque indecoros, instar Græcorum virorum, & mulierum histrionicam artem exercentium, edendos in scena compulisset. Quod quidem abominandum facinus, ut honestiori fuco obtegeret, Juveniles ludos, teste Tacito, appellavit. Quod autem ad mulieres saltatrices, pertinet, apparet hoc ex cælatis gemmis, & ex Græcis Etruscisque vasibus, nec non aliis id genus monumentis, in quibus mulieres saltantes, & in hujusmodi indecoros gestus

Tacit. Annal.
lib. XIV. cap.
25.

stus debacchantes, delineatæ conspiciuntur; Quod si quis
feminarum saltantium chorum elegantissime sculptum vi-
dere velit, consulat singulare diaglyphum, quod est in Vil-
la Burghesia.

Quod autem adolescentuli in scena saltarent, Macro-
bius libro 3. aliique auctores, marmoreæque inscriptiones
testantur, quas inter hæc inferius posita, & a Suaresio
in suo *de Antiqua Præneste* opere relata numeratur.

SEPTENTRIO PVER
BIDVO SALTAVIT. ET
PLACVIT.

Hæc vero, quæ sequitur, fortassis ejusdem pueri, in lau-
datissimo Gruteri opere reperitur.

*Gruter. Tom. I.
par. 2. pag.
cccxxxii. n.
4.*

D. M.
PVERI. SEPTENTRIONIS
QVI. ANNORVM. XII.
ANTIPOLI. IN. THEATRO
BIDVO. SALTAVIT. ET. PLACVIT:

TABULA UNDECIMA CAPUT UNDECIMUM.

Sepulcrales inter lucernas, quas manibus pertracta-
vi, hæc, cujus descriptionem suscipio, curiosio-
rem non vidi unquam, quæ quum quatuor ab hinc
annis in quodam sepulchrali cubiculo, ad lævam viæ La-
bicanæ, reperta fuerit, argumento est, ut mihi suadeam,
imagines in ea effictas comicos illos repræsentare in illo se-
pulchro humatos, ornatos iisdem prorsus vestibus, quibus in
scena, seu super pegmata in plateis publicis, uti consue-
verunt, utebantur quum comædiam personati recitarent.
Hanc igitur e suo prototypo, qui inter ceteras a me colle-
ctas fictiles lucernas asservatur, secundum ejus naturalem
magnitudinem eleganter delineatam exhibeo. Monumen-
tum hoc larvatum virum simul ac mulierem, ambos ta-
men e conspectu positos, repræsentat. Post eorum collum
duo conspiciuntur dextrorsum orbiculata foramina, ad

oleum infundendum, ut lucernæ, quæ unam inter, & alteram personam propter genua protenditur, sufficeret.

Quid vero dignum hisce in personis, affabre quidem elaboratis, consideratione sit, id totum in tunica reticulata consistit, qua conteguntur usque ad cubiti extremitatem, arcte conclusa, nec non in caligis similiter reticulatis tenus partem pedum superiorem, ac demum in calceis, insueto prorsus modo, tenuissimo contextis panno, quæ variis tæniis colligantur, ita ut calceorum caligarumque extremitatibus invicem unitis, nulla pedum pars nudata conspiciatur. Quapropter his actoribus neque foccus est, neque cothurnus, edque minus Planipedes illos appellare fas est.

Corona quasi rosarum super crines formosæ mulieris, & juvenilis prorsus ætatis, eleganter reductos conspicitur. Mulier sinistrum brachium inflexum, cuius manus sub cubito brachii dextri absconditur, pectori tenet innixum. Vir autem larvatus sinistra manu clamidis, quæ ab humero, cui superimponitur procidit, limbum tenet; dexteræ manus palmam inversam, apertamque exhibet intuendam, res equidem non ita facilis, quodque alicujus peculiaris joci gratia inventum fuisse conjici potest. Ex quibus omnibus, eorumque peregrinis vestibus personas hæc externæ alicujus nationis circulatores esse arbitror, qui unguentorum, pulverum, aromatum, aliorumque similibus venditione modo in hanc, modo in illam urbem peragrantes, lucellum corradunt. Paucis ab hinc annis quemdam me Romæ vidisse memini, qui Turcico indutus more varias super pectus edebat gesticulationes, ac pulverem venditabat nullius momenti, more Orientalium vernaculum sermonem detorquens, & corrumpens.

TABULA DUODECIMA

CAPUT DUODECIMUM.

Alterius fictilis lucernæ formam, quam in quodam Columbario ad dexteram, priusquam recenti Appia Porta egrediamur, reperi, præsens Tabula exhibet, in qua sedens quidam in lucernæ extremitate

cer-

cernitur adolescens, qui manibus prope foramen appositis, nescio an ad ellychinii flammam sese calefaciat, an potius innuat inter vinum & lucernas unionem, hæ namque in antiquorum convivii die ingruente extinguiebantur.

Adolescentulus hic quum sit omnino nudus, coronatus hedera, inflatisque buccis, parvulo Baccho videtur non absimilis, eo magis quod ex ejus fronte duo prominent cornicula, qui ab Ethnicis Baccho tribuebantur ad vini indicandam vim; hinc Horatius *vinum addere cornua pauperi* ait. Aliquem etiam repræsentare posset ex illis puerulis, qui immodice exultantes Bacchanalibus aderant, ut Athenæus secundo libro nobis testatur.

Horat. Od.
XXI. ver. 18.

TABULA DECIMATERTIA

CAPUT DECIMUMTERTIUM.

Duo hi viri personati in gemmis, quas apud me habeo, eleganter incisi sunt. Prior baculum oblongum terræ altera extremitate innixum tenet, altera sinistro brachio admotum, qui caput prætergressus, malorum, ac pyrorum velut racemo ornatur. Larvam idem supra frontem elevatam, & quasi obvolutam tenens proprium ostendit senilem vultum, quasi quiescat a gestulatione. Ei vero pellita zona virilia contegit, cetera nudus existit, de quo histrionum impudice in scenam apparendi vetusto more Juvenalis:

Personam, thyrsusque tenet, & subligar Acci.
Et Lambinus: *Satyrica fabulæ a Græcis inventæ, ab Atellanis Latinorum non multum discrepant; nam quemadmodum in illis Satyri nudi, Fauni, Sileni inducuntur, verbis, & motibus obscænis risum moventes, ita & Atellanis personæ turpes.*

Juven. sat. 6.
v. 70.

Lambin. in
Artem Poët.
Horat. v. 221.

Alter vero pedibus, brachiisque nudis pumilio quidam videtur, & ridicularius, præcipue autem ob bardocucullum, quo illius caput, & frons conteguntur, quare personæ illi, quam vulgo *Ponsevere* appellitant, non videtur omnino absimilis. Supra pectus, sub quo tunica visitur obvoluta, a Larva pendet barba. Ab una tantum

sui

fui parte conspicitur, & aliquem notum hominem imitari videtur. Mimis, seu Pantomimis illum adnumero, qui marmoreis inscriptionibus æternæ fuerunt ab Ethnicis memoriæ traditi, quarum una inter antiqui Lanuvii mæcerias in prægrandi basi insculpta reperta fuit, ut apud Cl. Gruterum videre est:

*Gruter. Inscr.
tom. 2. part.
2. p. cccxxx.
n. 3.*

M. AVR. AVG. LIB.
AGILIO SEPTEMTRIO
NI. PANTOMIMO. SVI
TEMPORIS. PRIMO. SACERDO
TI. SYNHODI. APOLLINIS. PA
RASITO. ALVMNO FAVSTINAE
AVG. PRODVCTO. AB. IMP. M.
AVR. COMMODO ANTONI
NO. PIO. FELICE. AVGVSTO
ORNAMENTIS DECVRIONAT
DECRETO. ORDINIS. EXORNATO
ET. ALLECTO. INTER. IVVENES
S. P. Q. LANIVIVS.

Ad hujus marmoreæ epigraphes dexteram Commodi consulatus notatur.

TABULA DECIMAQUARTA CAPUT DECIMUMQUARTUM.

Bacchanaliorum licentia, quam nonnunquam decreta, & S. C. coërcuere, auctorum testimonio nota est, ac etiam ex calatis gemmis, metallis, Græcis Etruscisque vasibus, aliisque antiquis monumentis, in quibus adolescentuli, puellæque crinibus solutis, artubus nudatis, inhonestisque corporum gesticationibus Furiarum instar effictæ visuntur.

Hujusmodi vero licentia primis temporibus in more non fuisse videtur; Cicero enim inquit: *Scenicorum mos tantam habet a vetere disciplina verecundiam, ut in scenam sine subligaculo prodeat nemo.*

Persona, quæ in hac Tabula exhibetur, ex quadam gem-

gemma insculpta, summa cura delineata; caput hedera redimitum habet, nudum corpus, pedibus ocreas, sinistra autem oblongum baculum terræ innixum, in cuius vertice poma congesta, dextera autem quoddam clavæ genus tenet, quæ pomis pariter in ordine positis composita videtur, vel baculus est quasi tornatus, seu trajectus per globulos mobiles, qui susdeque feruntur, ac colliduntur rythmo quodam sonoro. Hujusmodi comædus unus ex eis videtur, de quibus ait Horatius:

*Carminē, qui tragico vilem certavit ob hircum,
Mox etiam agrestes Satyros nudavit.*

Idest, ut inquit Lambinus, introduxit inter actus tragædiarum, vel statim post tragædias recitatas.

*Horat. in artē
Pœtic. v. 22.
Lambin. in
Comment. ad
Art. Pœt. Hor.
Ver. suprad.*

TABULA DECIMAQUINTA CAPUT DECIMUMQUINTUM.

HÆc ærea persona, quæ in mea collectione e rebus comicis confata asservatur, comædum aliquem repræsentat pedibus nudum, & a genibus usque ad caput vili penula contectum, & in quoddam pileoli acumen ad rudem formam quasi antiqui apicis, terminante.

Larva, qua personæ vultus celatur, utpote a corporis commensu absona, os, & mentum aperit. Dexterum brachium pugno clauso pectori innititur, & penula contegitur, tota denique corporis habitudo nonnisi ad scurrilem aliquem pumilionem imitandum composita est, quod sigillum affabre constat fuisse puto ad alicujus comædi excellentiam demonstrandam, præsertim quum passim similibus actorum monumenta etiam marmoreis inscriptionibus reperiantur, inter quæ basis illa immanis ex antiquis in via Appia Bovillis, nunc *le Frattocchie*, quæ nunc ad Excellentissimam Columnensium Familiam pertinent, effossa, ac inter rudera reperta connumeratur. Epigraphes vero hæc est:

f. COMMUN.

L. AGILIO . L. F. POMPT. EVTYCHE
 NOBILI . ARCHIMIMO . COMVN. MIMOR
 ADLECTO . DIVRNO . PARASITO
 APOL. TRAGICO
 COMICO . PRIMO SVI TEMPORIS
 ET . OMNIBVS
 CORPORIS . AD . SCAENAM . HONOR
 DECVRIONI . BOVILLIS
 QVEM . PRIMVM . ADLECT. PATRE
 APPELLARVNT
 ADLECTI . SCAENICORVM . EX AERE
 COLLATO
 OB . MVNERA . ET . PIETATEM IPSIVS
 ERGA . SE
 CVIVS . OB . DEDICATION
 SPORTVLAS . DEDIT
 ADLECTIS . SING. XXXV DECVR
 BOVILI
 SING. X. V. AVGVSTAL. SING * I
 DEDIC. III IDVS AVG. SOSSIO PRISCO
 ET COELIO APOLINARI . COS
 CVRATORE
 Q. SOSTO . AVGVSTIANO

f. BOVILLI

Ad hujus basis latera leguntur nomina Univerſitatum Mimorum , & illuſtrium comitorum numero ſexaginta , quæ brevitatis cauſa omittuntur , quæque in celeberrimi Gruteriani Operis pag. MLXXXIX. recenſentur . Conſultus nota ad annum 169. M. Aurelio imperante , pertinet .

TABULA DECIMASEXTA

CAPUT DECIMUMSEXTUM .

H iſtrionem in hac Tabula expreſſum ita larvatum , ut una cum ejus vultu caput etiam contegatur , ſi illius habitus , pileus , veſtis , & corporis geſticulatio attendantur , Veneto illi ſeni noſtrarum comædiarum , quem nos dicimus *Pantalone* , eſſe arbitror comparandum . Illius veſtis pretioſa purpura conſtare dignoſcitur ,

scitur, quam supra dorsum, humerosque, manibus in eadem circumvolutis, intortam tenens, quæ tamen excurrit ad dexterum usque pedem quasi nudatum, nisi in quantum quodam calcei genere tenuissima pelle compacti, & tibiæ extremitati variis ligamentis alligati tegitur. Vestis limbus sub dextero brachio, quod concinne saltet, agitatur. De comædorum vestibus agens Donatus inquit: *Donat. in Vita Ter. circa fin.* *Parasiti cum intortis palliis veniunt.* Utrum id possit etiam de hac persona dici, & hic aliquid adferre luminis, me latet.

Celebriores inter antiquioris ævi scenicos saltatores, cantoresque quidam Cajus Jocundus Exquilinæ Tribus adnumeratur, qui ob suam saltandi, canendi, nugandique peritiam immensam non tantum populi multitudinem, verum etiam tres illos Imperatores Galbam, Othonem, & Vitellium spectatores meruit habere, quod nobis inscriptio quædam marmorea, a Cl. Grutero relata, testatur, quæ quum mendis corrupta esset, purgator ab eruditissimo Antonio Francisco Gorio refertur:

*Grut. To. I.
Part. 2. pag
cccxxi. n. 7.
Gori Inscript.
Etrusc. To. II.
pag. 176.*

DIS. MANIBVS
C. IOCVNDO . C. F. EXQ. QVI XII. AN. VIX
ET SEPTIES SPECTANTIB. PVB. IMPP.
SER. GAL. OTH. SAI. A. VIT. ET . P. R.
SALTAVIT . CANTAVIT ET PLACVIT
PRO IOCIS . QVIB. CVNCTOS . OBLECTABAT
SI QVID OBLECTAMENTI . APVD . VOS . EST
MANES INSONTEM REFCITE . ANIMVLAM
FAVSTVS NVNC INFAVSTVS
PATER FILIO ET SIBI FECIT

Quod egregii scenici actores Principibus viris in deliciis essent, e Dionis Epitome noscitur, ipse enim testatur a Caligula, saltatoribus, & comicis addictissimo, Apellem comædum summopere amatum fuisse, quin etiam Euthichianum histrionicam artem profitentem, militiæ ducem fuisse factum, indeque ad Consulatus dignitatem eventum. *In Calig. pag. 130.* *Idem pag. 366*

TABULA XVII. ET XVIII.

CAPUT XVII., ET XVIII.

QUæ in prospectu delineata exhibentur capita in Tabula XVII. e quodam marmoreo herma, quod apud me asservatur, non infimæ quidem cælaturæ, desumpta hinc Faunum, seu Bacchum adolescentem, inde Silenum repræsentantia, ambo ad satyricos actores referri possunt, quæ personæ nostra quoque tempestate in pastoralibus Comædiis immiscentur, sicut apud veteres in eorum scenicis celebritatibus, & Bacchanaliis.

Posterior Tab. XVIII. parvum exhibet æreum simulacrum Græci artificii, quod acceptum referre debeo per illustri Domino Ignatio Maria Como, inter Neapolitanos viros eruditissimo, in celebrioribus Academiis cooptato, qui in præsentia Cardinalium, ac Summorum Pontificum historiam scribit.

Sedens repræsentatur, cruribus, humero, brachioque sinistro, quo suæ tuniculæ limbum tenet, penitus nudatis. Ab ejus Larva, cujus bucca in modum cochleæ efformata, confurgit coma, circa vultum contorta, & si ab externo corporis habitu argui fas est, concinnas cantiones videtur edere.

Dum hæc prælo mandantur, a D. Angelo Roccho, veterum monumentorum studioso, dono accepi marmoream inscriptionem, quæ quum ad scenicam pertineat rem, hoc capite optimum duxi eam in medium adducere

V.P.FABIVS.P.D.L.
FAVSTVS

PHOEBE
VOCONTIA

V.POMPEIA.GN.L.
SABBATIS

EMBOLIARIA ARTIS
OMNIVM ERODITA
HVNC FATVS SVVS PRESSIT
VIXIT ANNIS XII.

Plin. Hist. Nat.

tural. libr. 7.

cap. 48.

Salmas. in

Notis ibi p.

330.

Vocabulum illud *Emboliaria* quid sibi velit, superest considerandum. Illius meminit Plinius: *Galeria Copiola Emboliaria reducta est in scenam*, necnon Salmasius in *Notis ad*

ad Vopiscum in Aureliano inquit: *Empolaria mulier* (ita enim legendum, non *Embolaria*) est scenica, vel *quæstuaria*. Hæc tamen correctio videtur non admittenda, si huic inscriptioni, in qua aperte legitur *Emboliaria*, fides habenda sit. Sequitur deinde laudatus Salmasius: *Sed verius est Embolariam, vel Emboliariam mulierem ab Emboliis dictam, quorum mentio apud Ciceronem pro Sextio, ex Epistolis ad Atticum. Alibi ostendemus Epifodia, & Embolia eadem fuisse in rebus scenicis. Idem prorsus sentit Hermolaus Barbarus in Notis ad Plinium, qui de Epifodiis & Emboliis verba faciens inquit: Ut fortasse id Svetonio significet, quum in Nerone dixit inter Pyrrhicarum argumenta Pasiphaë fabulam fuisse representatam. Erant ergo Embolia, quæ nunc Epifodia, inter unum & alterum actum vulgo Intermezzi. Et sicuti Exordiarum inter scenicos erant, ita quoque aderant Emboliarum, primi ad operis proloquium, ut ajunt nonnulli, secundi vero ad Epifodia vulgo Intermezzi. Hosce vero Mimos fuisse arbitror, qui ridiculariis gesticulationibus spectatores ad risum moverent, inter quos Phæbe puella è magis emicuit, quò magis in arte præcelluit, quamvis duodennis tantummodo fuerit. Hanc Inscriptionem, ut securiori servaretur custodia, celeberrimo Kircheriano Museo dono dedi.*

TABULA XIX.

CAPUT DECIMUMNONUM.

UT Veteribus larvas non ex partibus compositas, sed solidas in usu aliquando fuisse appareat, quibus faciem, caputque simul contegebant, hanc in præfenti Tabula Larvam aeream utrinque delineatam exhibeo, quæ apud Paulum Bugliellum Sabbathinum aservatur. Inferne mutilata hæc est, brevique tunicula, quæ genua non tangit, ac quodam palliolo ante, & post finistrum ejus humerum prolabente contegitur. Hujus generis pallio arte adglomerato in quodam marmoreo diagrapho, quod apud PP. Societatis Jesu in celeberrimo Rom. Collegii Museo custoditur, indutus inspicitur ser-

vus quidam, qui heri sui currum præit, quod argumento est, personam hanc repræsentare aliquem scenicum servum, qui, manibus pectori superimpositis, animi defignet mœstitiâ sui, ut nostris adhuc hisce diebus in scena peragi videmus, quum a servis propria, vel dominorum suorum futilia infortunia scurriliter enarrantur.

Altera, quæ sequitur, figura ex aere personati videtur adolescentuli, quem parva tunica succincta contegit, & cujus clamidis, aut pallii limbi ab humeris prolabentes circumvolant, & qui grave pondus supra dorsum gestare nititur. Nunc magis compositæ, & compte in scenam similes servuli inducuntur.

*Donat. in vita Teren. circa finem.
Beger de Larvis cap. 2. pag. 69.
Ibidem.*

De antiquorum servorum veste inquit Donatus: *Servuli amictu exiguo conteguntur paupertatis antiquæ gratia, vel quod expeditiores agant.* De palliis eorundem ait Begerus fuisse *non longiora nostratibus, sed ampliora;* & apud eundem eruditissima Dacera addit: *Pallia in actoribus fasciarum usum præstitisse ordinariæ, quæ plerumque collo devolverent, nunc ex altero suspenderent humero, interdum etiam cinguli loco iis uterentur.* Quod verum esse patet ex his sigillis, atque aliis diagraphis, & ex picturis in Terentio Vaticano.

TABULA VIGESIMA CAPUT VIGESIMUM.

Mirabili sane artificio in una tantum signatoria gemma exculptas, & ex ea accurate delineatas, etsi prototypo grandiores, septem Larvas præfens Tabula exhibet, quarum una crines habet intortos, & circa frontem calamistratos, & in occiput reiectos, reliquæ vero sex, omnes ora habent instar conchylii, quatuor sunt calvæ, duæ capillorum concinnitate non multum inter se differunt. Media inter omnes Larva est Silenica, cum barba in quinque cincinnos distributa. In Gorkæana collectione num. 331. pari Larvarum serie sculpta gemma referatur, cujus in medio, quum una huic nostræ Larvæ omnino similis inspiciatur, Socratis imaginem eam autumat repræsentare Gorkæus, sex vero reliquas actores, qui in

Gork. T. 2. p. 32. n. 311.

scen-

scena, personam Socratis agebant ad ipsum irridendum. An de mea hac gemma idem dicendum sit, nescio, quum enim Socratis vultus a Sileno non multum differat, vereor, ne tot Socrates multiplicentur, quot sunt Sileni Larvæ. Dicam potius, ne omnino a Gorgæo dissentiri videar, in hac gemma rusticum Chorum sex actoribus, quos inter Silenus primas tenet, constantem repræsentari. Chori hujusmodi inter unum, aliumque comædiæ actum inducebantur, & dum unus de Choro canebat, filebant ceteri, ut inquit Lambinus: *Persona, ex quibus constabat Chorus, & cantabant, & loquebantur, quamquam, quod ad locutionem pertinet, una persona fortasse pro omnibus loquebatur, reliquis adstantibus, & silentibus, sive viri essent, sive mulieres.* Donatus vero Chorum, & cantores alternis vicibus cecinisse autumat: *Sed primo una persona substituta est cantoribus, qua alternis respondens Choro locupletavit, variavitque rem musicam, cum altera, tum tertia, & ad postremum crescente numero per actores diversos personæ, palla, coturni, succi, & ceteri ornatus &c. reperti.*

Lambin. in
Art. Poet. Ho-
ratii ad ver.
193.

Donat. ubi su-
pra circa me-
dium.

In extrema hujus Tabulæ parte alia adest Larva bifrons duos complectens vultus, juvenilem unum hederæ foliis vittatum, senilem alium, & satyro similem, cujusmodi personæ vel in pastoritiis comædiis, vel in episodiis inducebantur, Chori enim his aliquando satyris constabant, ut inquit laudatus Lambinus: *Satyros nudos introduxit inter actus tragædiarum, vel statim post tragædias recitatas.* Aliquando Bacchantibus, modò honestis, gravibusque personis, uti in Senecæ Tragædiis videre est, prout poësis argumentum requirebat, ut habitus, & cantus illi responderet, secundum Horatii præceptum.

Lamb. in Art.
Poet. Horatii
ad ver. 221.

Ultima Larva capite calvo, barba oblonga, & calamistrata, naso fimo, Socrati videtur non absimilis, & sub hac forte Philosophi persona ludimagistrum repræsentare voluerunt actores; quod non est a veritate prorsus alienum, quum Socratis personam in theatris introductam fuisse apud veteres certo sciamus, postquam id ab Aristophane factum est ad eum irridendum in *Nubibus*, tanto auditorum oblectamento, ac tanta illius Philosophi moderatione, ut, quum eorum plurimis illum cognoscendi

scendi cupido incessisset, ipse, ne hujusmodi carerent voluptate, sui que aspectus cunctis facilius pateret, e subfello surrexit.

TABULA VIGESIMAPRIMA

CAPUT VIGESIMUMPRIMUM.

Quanta cujuscumque regionis, & linguæ comædorū copia Romam venerit, facile ex tot scenicis monumentis, quæ apud Magnates, ceteroque rerum antiquarum studiosos summa cura aservantur, dignosci fas est. Ego quidem Larvarum, & monumentorum ad comicos spectantium, secundum regionum varietatem gestu, & veste diversos, non paucam mihi, etsi exigui laris viro, copiam collegi. Personarum hanc differentiam nostra adhuc ætate in theatris usurpata videmus; solent enim in ea introduci modo Neapolitanus aliquis, modo Acerranus, modo Genuensis, Venetus, Bononiensis, Hispanus, Gallus, Germanus, Armenus, aliarumque nationum actiones imitantes.

Persona, quam hæc Tabula exhibet, aliquem forte ex his exteris comicis repræsentabat, & omni cura e cujusdam gemmæ prototypo deprompta est. Pedes ocreati sunt, militaris habitus, Larva, seu barbam, seu crines spectes, ad senium composita. Pedum, seu baculum dextera tenet inflexum, & gradu citato tamquam veteranus militari munere insignitus se ad expeditionem paratum ostendit, nisi dicas militem gloriosum imitari, cujusmodi miros quidem mimos Augusti, Caligulæ, Neronis, aliorumque imperatorum temporibus floruisse ex antiquis libris scimus, & ex marmoreis inscriptionibus compertum habemus, & ex hac præsertim cuidam insigni comædo, Severo, & Caracalla imperantibus, posita:

M. AVRELIO . AVG. L.
 ACILIO SETTENTRIONI
 PANTOMIMO . SVI . TEMPORIS
 PRIMO .
 HIERONICAE . SOLO . IN . VRBE
 CORONATO
 DIAPANTON . LIB. IMP. DD. NN.
 SEVERI . ET . ANTONINI AVG.
 PARASITO APOLLINIS
 ARCHIERI SYNOD. IIII.
 VIR. A
 HVIC RESPUBLICA .
 PRAENESTINA
 OB INSIGNEM AMOREM . EIVS
 ERGA
 CIVES . PATRIAMQ.
 POSTVLATV POPVLI . STATVAM
 POSVIT .

In Prænestinis rudericibus in immani basi sculpta reperta fuit . Ex ea vero , & ex aliis similibus quantum Prænestini in scena excellere , apprime dignoscitur , & præsertim Acilii Septemtriones , quod etiam alia in hoc opere relata monumenta testantur .

T A B U L A XXII.

CAPUT VIGESIMUMSECUNDUM.

DUODECIM , quas in hac Tabula exhibeo Larvas ex quatuor supra triginta æreis , plerisque cum argenteis oculis , & excellenti sane artificio elaboratis , quæ penes me sunt , delegi ; quarum prima crinibus circa frontem crispatis , ore hiantem instar conchylii , trucique aspectu ad aliquid formidolosi in scena præsentandum videtur inservisse , quamvis tamquam indubium id asseri nequeat , quum ad ludicra quoque recitanda apta fuerit . Os ad formam conchylii in hac , & aliis larvis effectum , forte vocem actoris in recitando , ut in tubis fit , augebat .

Quæ

Quæ sequitur Larva Heroïnã quãdam prægrandis magnitudinis videtur repræsentare . Talis quondam visa est Romæ in Principis cujusdam viri domestico theatro, ex qua tandem multi prodibant saltatores sub illius veste latentes , qui dein concinnas choreas ducebant .

Tertia Larva , cui caput quibusdam fasciis circumdatum , & mystaces in superiori labro , ac mentum diductum, vultusque naturalis , Orientali gemmarum mercatori hujus nostræ ætatis aptari potest , eo prorsus modo , quo in nostra theatra illum introducere solitum est .

Quarta , hederæ coronam , auresque habens asininas, fortassis Ignorantiam repræsentavit , seu potius quamdam Bacchantem , quarum plures apud Augustinum , & Goriæum visuntur .

Quinta juvenilem , & muliebrem exhibens formam , crinesque habens in occiput collectos , alicujus famulæ personam videtur repræsentare .

Sexta juvenili ætate , vultu nobili , & honesto , fronteque pretiosis gemmis redimita , ad Heroicam Regiamque feminam repræsentandam forte inservivit .

Septima , cui duæ pendent a fronte gemmæ , & quæ duos habet oblongos mystaces , ad imitandum aliquem Orientis , Turcicique Imperii Præsidentem possent adhiberi , quas quidem personas non raro in scenam inducere in more est .

Verumtamen omnium prorsus antiquarum Larvarum proprium usum divinare futilis , & incerti negotii esset, idemque pene , ac si quis somnia explicare curaret ; multæ enim ad libidinem inventæ & efformatæ fuerunt .

TABULA XXIII.

CAPUT VIGESIMUM TERTIUM.

U Sum harum Larvarum ingenue fateor me nescire , nam priscorum hominum mores magna ex parte ignoramus , & nimius erat festorum numerus , in quibus his Larvis utebantur Antiqui , & fortasse quamplurimæ pro ingenio , nullaque certa ratione effictæ fuerant . Prima tamen , ob foramen , videtur alicubi infixæ fuisse . Secunda
pa-

patrem familias fortasse demonstrat. Sexta viridarii custodem, & septima hominem Orientalis regionis.

T A B U L A XXIV.

CAPUT VIGESIMUMQUARTUM.

EX octo Larvis, quæ in hac Tabula delineatæ sunt, ambæ illæ, quæ primo ordine positæ visuntur, muliebrem, & naturalem vultum præferentes, forte Prænestinas quasdam actrices repræsentant; in antiquis enim maceriis repertæ fuerunt Prænestæ urbe magni nominis ob celeberrimum Primigeniæ Fortunæ Oraculum, & qua plurimum comicos floruisse tum ex antiquis marmoreis inscriptionibus, aliisque scenicis monumentis, tum ex perampli theatri ruinis, quæ in ea cernuntur, arguere facile est.

Porro prima speciosum quidem, & quod ego sciam, numquam in ullo alio antiquo monumento adhuc comperitum, ornamentum præfert; quatuor enim plumis ejus capitis sinciput tegitur, totaque frons satis compe decoratur; præterea breves intortique crines ei sunt ad faciei latera, & aureus gemmatufque circulus circa frontem, quapropter seu Reginæ, seu alterius primariæ feminæ personam repræsentasse putanda est; altera vero calantica, & brevibus, ac calamistratis crinibus ornata ad aulicam famulam repræsentandam adhiberi posset.

Duæ illæ, quæ in medio delineatæ inspiciuntur, viriles Larvæ, infirmi ore, ad timorem, terroremque fortassis ingerendum, factæ sunt.

Quinta ad senilem potius ætatem indicandam propria, domestico pileolo contestata caput, alicui patrifamilias aptari posset.

Prototypus sextæ Larvæ, quæ subsequitur, ornata ferica calantica, cujus insitiæ retrorsum procidunt, paucis capillis circa vultum intortis, a me emptus, una cum nonnullis argenteis Caracallæ numismatibus, in prærupto montanoque nemore, quod nuncupatur *P. A. riano*, Veliternæ ditionis repertus est. Hujus vetustissimæ civitatis, quæ supersunt monumenta, inter quæ non-

nullæ theatri ruinæ , a Rev. Patre Josepho Roccho Vulpio Societatis Jesu Presbytero pererudite explicantur Tomo Quarto pag. 70. *Veteris Latii* , ubi tria ex poemate Sexii Turpili , *Veliterna* nuncupato , refert carmina , per quæ vigens apud veteres Veliternenses mulieres calanticæ usus aperte dignoscitur , quem triginta circiter abhiac annis denuo resumptum fuisse idem enarrat eruditissimus auctor . Quod capitis ornamentum , cum ab eo hujus Larvæ non differat , mihi argumento est , ut opiner , calanticas hujusmodi fuisse adhibitas , tunc cum nonnullorum galericulorum usus exolevit , quibus Larvarum loco uti mos erat ; nam Pitiscus ait : *Romæ ante Livium Andronicum galeries , non personis utebantur .*

*Pitiscus in v.
Persona .*

Septima larva , cui crines sunt collecti , & parumper contorti , elata & aperta facie , & quæ dentes , & linguam extra os protendit , symbolum veritatis esse videtur , capitique ejus margaritis contexta corona superimposita consonat ; si cui enim veridico , & sincero aliquando quid mali contingat , tempore , veritatis vindice , patrocinate , a cordatis viris omni honore cohonestatur . De hoc autem alibi fusius edisseram .

Octava bufonis similitudinem præfert , ore præter modum hiante , forte ad delectandum simul , & sui timorem inspectoribus ingerendum .

T A B U L A XXV.

CAPUT VIGESIMUMQUINTUM.

Alias octo Larvas , sex scilicet æreis laminis anaglyptice elaboratas , duas vero postremas gemmis incisas præfens Tabula exhibet .

Earum prima juvenem mulierem repræsentat crinibus compe circa frontem contortis , qui ad formosum sane vultum hinc inde procidunt calamistrati . Antiquitus muliebres Larvæ in more adhuc non erant . De hac re Pitiscum consule . An vero mulieres sine Larvis comædias agerent , omnino me latet . Non credas , si originem theatrorum spectes . Cito tamen mulieres in scenam fuerunt investæ , easque primus invexit Phrinius Polyphrad-

phradmonis filius Atheniensis. Neophron vero Sicionius *Suida in voc.*
etiam pædagogi addidit personam, prout Suida testatur. *Νεοφρων, &*

Quæ sequitur Larva, naturali capillamento, minaci *Φρίνυκος.*
vultu thraſonem quemdam designat, qui ampullas proii-
ciens, & fortitudinem verboſitate tantum ostentans, in
prælio arripit fugam, quæ persona pluries in theatris
noſtris repræſentata eſt.

Tertia juvenilis ætatis, capillis compe circa vultum
contortis, Germanum aliquem referre poſſet.

Quartam vero, auribus, capillis, & barba mire
brevibus, ob vultus rotunditatem alicui antiquo Batavo,
quorum plurimos militiæ Romanæ nomen dare conſue-
viſſe ex inſcriptionibus dignoſcitur, referendam cenſeo.

Quinta adoleſcentulum exhibet cum pileolo, cui, lo-
co aurium, duæ ſunt anſæ.

Sexta, ſi vultus lineamenta conſideremus, gravem
virum, & qui alicujus ſibi cari triſte infortunium de-
ſeat, imitatur.

Horatii præceptum eſt in Arte poëtica, ut persona *Horat. ibi ver.*
in toto opere a poëtis ſervetur ſemper eadem: *123.*

Sit flebilis Ino,

Perfidus Ixion, Io vaga, triſtis Oreſtes.

Idem proſus in Scenis ordo ſervabatur, quare & tri-
ſtes, & ludicræ, ac denique cujuſcumque generis larvæ
reperiuntur.

T A B U L A XXVI.

CAPUT VIGESIMUMSEXTUM.

EX undecim, quæ in hac Tabula exhibentur, Lar-
vis duæ in anaglyphis, ceteræ in aliis gemmis
incisæ, ut hic delineatæ viſuntur, prior & tertia
Bacchanalibus, agreſtibusque ludis celebrandis forte in-
ſervierunt; ſecunda monſtroſæ proſus formæ, & colof-
ſalis magnitudinis, ex illis eſſe videtur, uti alibi adno-
tavimus, apud veteres, quas ad metum, quaſi umbræ
eſſent, & phantaſmata, ingerendum adhibere mos erat.
Plautus in Amphitr. id plane teſtatur:

Larva umbratilis, tu me minis territas?

Plaut. ibi act.
iv. ſc. 2.

F 2

Ex

Fest. de verb. signif. libr. 12. voc. Maniæ. Ex Festo quid Maniæ, & Larvæ sibi vellent dignoscitur: Manias, inquit ille, ait *Ælius Stilo*, ficta quadam esse ex farina in hominum figuras, quia turpes fiant, quas alii Manias appellant. Manias autem, quas nutrices munitantur pueris parvulis esse Larvas, idest Manes, quos Deos, Deasque putabant, quosque ab inferis ad superos emanare credebant. Alii vero secundum Laurentium in sua Polymathia, ajunt Maniam Larium fuisse genitricem: Quorum Larium proprium ac peculiare est, inquit Pacci-chellus, insaniam mittere. Ita personatos nonnullos adolescentulos Socrati noctu domum repetenti sese obviam fecisse inquit *Ælianus*, ipse vero eos aspexit imperturbatus.

Quarta, & quinta bifrons Larva pastores, agrestesque armentorum custodes in festis ruralibus forte representaverunt.

Sexto loco videre est quasi numisma aliquod, ubi tres visuntur exculptæ imagines, prima scilicet juvenis cujusdam leonis pellem supra dexteram gestantis, vultuque, & larvæ manus actione laborem suum exprimentis. Altera sinistra coronam tenet, dextraque extensa vicinam sibi arborem indigitat, & supra dorsum juvenem defert, quod fortassis humanæ vitæ symbolum est, quum nomen decusque, nisi sudore plurimo, & post plures exactos labores ad Herculis exemplum, nequeant comparari.

Larvas, quæ sequuntur, in festis Bacchanalibus existimo adhibitas.

T A B U L A XXVII.

CAPUT VIGESIMUMSEPTIMUM.

Optimi sane artificii Larvam gemma incisam naturali grandiore primo loco positam præfens Tabula exhibet; barbatam, naso fimo, magno capillamento capiti circumvoluto, & in frontis medio ingenti quadam gemma colligato; quum autem inter cilia Sol cernatur effectus, alicui Apollinis sacerdoti eam inservisse arbitror, seu cuique alii, qui in Apollinaribus celebritatibus carmina in ejusdem Numinis honorem recitaret.

Al-

Altera senilis imago vili panno, & philosophico prorsus more induta, capite vittato, pedibus, dextroque brachio nudis, super baculum innixa, lævamque manum supra pectus senili barba contactam tenens, eodemque brachio exerto, Democritum futes hominum infanias ridentem repræsentat. Huic omnino similem imaginem refert Leonardus Augustinus.

Postrema vero figura, quæ inter cetera meæ collectionis scenica metalla connumeratur, adolescentulum quemdam repræsentat, qui naturali capillamento, brevique quasi subucula indutus, pedibus femoribusque nudatis, colligatisque post tergus manibus, & rotundæ basi verbena circumdatæ superinsidens vel mutam agit personam, vel secum ipse servilem suam conditionem deplorat.

T. 2. Tab. 95.

T A B U L A XXVIII.

CAPUT VIGESIMUMOCTAVUM.

DUæ aliæ in hac Tabula, supra jam relatis omnino similes, scenicæ Larvæ repræsentantur, verum hoc caput est omnino detestum, totumque corpus Græco pallio superindutum. Ambæ baculis inniuntur, una vero earum oris, & barbæ extremitatem digitis leviter tangit, quasi risui indulgeat, altera sub mento barbaque finistram abscondit manum, fortasse ad modum plorantis, quæ vicissim Heracliti, & Democriti personas referunt.

Duarum harum Græco, & quidem optimo artificio incisarum gemmarum Orientalium mihi ab eruditissimo R. P. Petro Piovenio Soc. Jesu Presbytero dono perhumaniter ectypum datum est, quarum typi in Parmensi Museo, cum pluribus aliis scenicis monumentis asservantur; aliique permulti tam in celeberrimo Museo Mediceo, quam aliorum perillustrium virorum, pene his omnino similes visuntur, quibus ex omnibus, præsertimque ex his a me collectis, facile argui potest, quam frequens apud Romanos priscos in suis adeo diversis scenicis celebritatibus foret Larvarum usus.

TA-

T A B U L A XXIX.

CAPUT VIGESIMUMNONUM.

ETfi nostris hisce temporibus in scenam saltatores ridicule personati introducantur, illi tamen cum antiquis apud Romanos comparari non valent. En igitur duos antiquos histriones exhibeo, quorum ridiculam simul, ac terrificam potius figuram ne concipere quidem fas esset. Horum unus saltus edere videtur, pedes habens ocreatos, in reliquis vero usque ad media femora levissimo tegitur velo, cujus limbi ob corporis gesticulationem post humeros prolabantur, aeremque verberant. Brachium tantummodo cum dextera manu apparet, eaque parvulum baculi, fortassis ærei, fragmentum in tunicæ sinum immittit, quod collidebat fortasse alio simili bacillo, quem sinistra post humeros abscondit. Ex ejus Larva pileolus binis extremitatibus oritur, necnon immaniter aperit os, in modum conchilii contextum tenuissimis lineis, ex eadem veli textura, e cujus foramine naturale saltantis os apparet.

Altera e conspectu posita persona, capite calvo, duobus tantum capillorum cincinnis, dextero videtur oculo lusciosa, sinistro vero e sua cavitate eruto, ut mancus appareat, ac risum moveat, brachia post tergum tenet, ventrem habet detectum, præterquamquod tenuissima purpura seu velo amicitur, quo caput & pectus tegitur. Femoralia & caligæ non continuant, & supra superiorem pedis partem cinguntur, ceterum fatis concinnam crurium, & pedum habitudinem ad saltationem peragendam exprimit scurrili prorsus histrionum modo, quos inter, Augusto imperante, Pylades, ejusque discipulus Ias, necnon Neronis, ceterorumque Imperatorum temporibus, alii plures præcellentes fuere.

T A B U L A XXX.

CAPUT TRIGESIMUM.

HArum Larvarum prior, & penultima, vultum Silenicum præferentes, forte actoribus in rusticis celebratibus inservierunt.

Ultima vero, si crines circa frontem cincinnati, & in occiput tribus longis calamistris prolabentes, ac vultus species attendantur, alicujus histrionicæ mulieris videtur persona.

Quinta, quæ medium tenet, optimo sane artificio in gemma signatoria incisa, & suo prototypo major *προτοτυπὴ* est mulieris heroico vultu, duabus sub collo, ac aliis duabus supra caput Larvis illi adnexis. Vultus princeps in colli portionem desinens Palladis scientiarum Deæ esse dignoscitur, cujus crines in fronte subducti, & in occiput prolabentes, barbam effingunt alteri senili Larvæ, e cujus ore lingua prominet acuminata, & cujus fronti, & capillis alia superadditur Larva calvo capite, & ore lineis tenuissimis distincto, quæ ambæ Deæ galeam componunt, ejus vero pectus alia non absimili conflatur senili larva, capite pariter calvo, quo Deæ humeri pars tegitur, vultu deorsum verso.

Hujus barbæ alia adnectitur juvenilis Larva, quæ loco Gorgonis Deæ pectori adhæret, & ferme anguineos habet crines.

Qui quatuor vultus *προτοτυπὴν* Palladis componunt, quum aliquid abstrusi designent, ab eruditis enarrandi erunt; de eis vero, quid ego sentiam, proferam. Si illos veris imaginibus referri liceat, postremum illum senilem Socratem fortassis, alium vero ei adnexum juvenilis indolis Alcibiadem, aut alium ejus discipulum repræsentare crediderim, ni potius poetæ Horatii imaginem hic referat, quum illi per Cl. Urfinum in lucem editæ similis sit, nec non gemmæ signatorix, quæ apud me est, & nomine insignitur, quam in lucem proferam Deo favente in XL. Dissertationibus epistolaribus.

Duas vero reliquas, quibus Palladis caput conflatur,
unam

nam barbatam, & lingua exerta Platoni, aliam calvam Carneadi arbitror assimilandas.

Si autem divinari, & hunc Larvarum acervum symbolice lubeat interpretari, per eas Sapientiam signatam dixerim sub Palladis figura, & circumstare prudentiam senilem, & philosophicas doctrinas, necnon eloquentiam, & poësim, quarum primam prioris lingua in modum acuminati ac ferme trabalis clavi efficta præfiguratur, alteram vero juvenilis ille vultus indicare potest, quum florenti ætate poësis maxime vigeat.

T A B U L A XXXI.

CAPUT TRIGESIMUMPRIMUM.

IMago, quam stantem hic vides, in quadam gemma incisa est, & larvatam personam exhibet, cui breves sunt crines, & stat, ut ceteræ, hiantem ore, æreum, seu osseum frustulum læva tenet manu, quantum conjectari fas est, ferratum, dextera vero claviculæ speciem similiter, ut opinor, æreæ, quo percusso in scena canebat, & saltabat vicissim. In celeberrima Lucernarum, quam Sanctes Bartolus collegit, & publici juris fecit, collectione una inter ceteras num. 23. refertur, per quam quædam exhibetur Bacchans utrem super humeros gestans, ac quinque globulos, e totidem filis pendentes, ac circulo cuidam, quem illa dextera gerit, circumvolutos; quod instrumentum mihi videtur huic pene simile, quod persona in nostra Tabula delineata gerit.

In hoc scenico actore præ ceteris consideranda venit vestis illa, qua induitur, quæque tenuissima contexta esse purpura dignoscitur. Ex ea actoris tunica, & femoralia simul conflantur, & adhæret tum brachiis, tum toti corpori ad manus & pedes usque, qui nudi apparent. Sin autem alicui recentium actorum similem dicere velimus, nulli similis, quam Veneto portitori, canenti ridiculum quid, dicas. Actor hujusmodi adeo forte indutius in choreis fuit, ut ejus memoriam in hac gemma signatoria veteres æternam servare voluerint. Quum vero in scenicis ludis summa opus esset impensa, Curatores, seu

seu præfides comicorum fiebant, ut ex inscriptionibus patet apud Gruterum.

Grut. To. I.
par. 2. pag.
CCCXXXI.

DECVRIONVM. COCCEI L. CVRAT.
STRATONE. COMOEDO
IBYCO. PSALTE. CHRESTO. SVMPTVAR.
TARENTINO. SVMPTVAR.
IN. FR. P. XL. IN. AGR. P. XL.

T A B U L A XXXII.

CAPUT TRIGESIMUMSECUNDUM.

Plerosque scenicos actores purpura indutos fuisse testis est in Luculli vita Plutarchus, ut dicemus inferius. De scenicis vestibus loquens Donatus: *Donat. in vi. Comicis, ait, senibus candidus vestitus inducitur, quod ta Teren. cir- is antiquissimus vestitus fuisse memoratur; adolescentibus ca finem.* discolor attribuitur, ut apud Terentium in Eunucho videre est; temporum vero successu, saltem Luculli ætate, vestium color fuit immutatus. Vide nunc quam ex mea gemmarum collectione senilem personam anaglypho cælatam præfens Tabula exhibet, tenuissima superindutam veste purpurea, manicis usque ad carpum manus strictis, ac sub illius præpinguem ventrem cincta, inferius vero laxiore circa femora tibiasque, & aliquantisper prope pedes elevata. Teniæ duæ extremis tibiis circumvolvuntur. Hic e conspectu delineatus, ei, quem Cl. Augustinus Gemma 96. refert, & Democritum reputat, omnino similis est, & vultu, ac veste, totoque corporis habitu ab eo nulla in parte difformis. Baculo recurvo sinistra innititur, dextram vero prope pectus sub barba calamistrata absconditam tenet, capite calvo, videturque aliorum gestus deridendo imitari, qua in re plurimum Stratocles, & Demetrius præcelluere, ut innuit Quintilianus: *Quintil. In- Stratoclem placere diversis virtutibus vidimus: sed illud mi- fit. Orat. lib. nus mirum, quod alter Deos, & juvenes, & bonos patres, xi. cap. 3. cir- servosque, & matronas, & graves anus optime, alter ca finem.* acres senes, callidos servos, parasitos, lenones, & omnia

agitatiores melius ; fuit enim natura diversa . Nam vos quoque Demetrii jucundior , illius acrior erat . Juvenalis Juven. Sat. 3, vero de Græcis loquens actoribus inquit : ver. 99. Aut Stratocles , aut cum molli Demetrius Hæmo Natio comæda est .

T A B U L A XXXIII.

CAPUT TRIGESIMUMTERTIUM.

QUatuor imagines, quas hic vides, duæ ex ære, duæ vero ex gemmis incisæ sumptæ sunt. Prima captivum quemdam, tunica tantum contextum usque genua repræsentat, nudis pedibus, brachiisque, & toto fortasse pectore. Stat ipse e conspectu manibus protensis ac superpositis, caput habet opertum & Larvam hiantem ore; maxima autem videtur mœstitia affectus secum ipse triste vel proprium, vel heri sui infortunium enarrare, vel potius desistere.

Fort. Licet. pag. 630.

In suo de reconditis antiquorum lucernis opere huic omnino similem ex æreo annulo figuram in lucem prodidit Fortunius Licetus, ibique morem refert Antiquorum, qui cum defunctorum manibus parentarent, horum Mimorum chorum solebant inducere, quorum erat saltare, dum inter eos primas tenens, ut Gutheri verbis eloquar: *solus Archimimus facta ac dicta viri*, demortui scilicet, qui pone sequebatur, *imitabatur*, unumque ex his autumat, cujus figuram attulit; quamobrem hic etiam noster inter illos adnumerari potest, quamvis Mimi non semper in funeribus fuerint adhibiti.

Plin. Hist. Nat. lib. 7. cap. 53.

Altera, quæ sequitur, persona feminuda philosophico more, vultu senili, quæque digitis dextræ manus arrectis, quasi carmina recitat, oscillum, quod sinistra tenet, intuetur. Plures Romæ statuas huic similes videre est, ac præcipue in atrio Palatii Justinianorum marmoribus illustri. Comædum sedentem, Larvamque ex abaco quodam, super quo duæ aliæ, arreptam intuentem publici juris fecit Cl. Fulvius Ursinus, quod sub hujus initium operis inuimus cap. 6. Plinius de Marco Ofilio Hilario comædo narrat, quod quum is maximo ab auditoribus plausu exceptus fuisset.

fuiſſet in theatro, dum die ſuo natali inter convivas Larvam, qua uſus erat, contemplaretur extemplo fato ceſſit ſuo: *Perſonam, inquit, ejus diei acceptam intuens, coronam e capite ſuo in eam tranſtulit, tali habitu rigens nullo ſentiente.*

Tertia huic omnino ſimilis eſt. Horum uterque comædorum oſcillum intuens vel comicus, vel Poëta eſt, qui in aliqua comædia, quam forte meditatur, ea Larva uti vult, vel forte uſus eſt. Rupi primus inſidet. Euripidem quum ſuas ſcriberet Tragædias ſpeluncas petere, ibique inter horrorem & ſolitudinem tragica operis argumenta commentum eſſe Plutarchus teſtatum reliquit: ex hoc tamen Euripidem hic indigitari non adfirmo.

Super lignum torno elaboratum terræ infixum ſedet alter, quem prope baculus terræ ſimiliter infixus, in ſuperiore cujus parte aquilinum caput cernitur. In Daſtylothea Cl. Gorlæi par. 2. fig. 306. aquilæ caput Socratis Larvæ adnexum refertur, at in re noſtra hunc baculum ornamento potius tribuerem, ni ſymbolice exprimat comædi illius præ ceteris ſui temporis excellentiam, ſicuti aquila aves ceteras antecellit, uti ad Socratis indicandam ſapientiam, aquilam illi additam fuiſſe ſentit Gorlæus.

Sequitur lucerna, ubi Larva capillis tortis, qui hinc inde ſuper aures procidunt, efficta eſt. Nil habet notatione dignum, niſi quod in quodam columbario prope Latinam viam reperta fuerit, ex qua, aliisque hujusmodi Larvis, ac ſepulchralibus inſcriptionibus eruitur, ibi comædos ſepultos fuiſſe.

T A B U L A XXXIV.

CAPUT TRIGESIMUMQUARTUM.

HÆc præter modum informis, ac ridicula imago accurato ſtudio e quadam Latino more elaborata gemma delineata, ſenilem repræſentat perſonam recurvo corpore, & citato grefſu ambulantiem, cui caput in modum pyramidis acuminatus pileus tegit. Vultus naturalis eſt, ſed mento oblongo, tenui, ac pene acuto. Hic idem ſenis manibus mancus quid utri ſimile

supra dorsum gestat, quasi eo pro vidulo utatur in itinere. Si locus divinandi daretur, fistulam, seu tibiam utricularum crederem. Mihi quidem non videtur hæc figura ad Larvas pertinere. Aliam huic similem numquam vidi, quamvis plurima absurda reperi chimeræ symbola. Illius igitur enarrationem me potius latere fatebor, quam divinando absone dicere. Eam autem hic libuit apponere, quoniam etsi comicam personam non representet, ad rem tamen theatralem conducere puto. Hanc gemmam curis eruditi D. Jacobi Vicinelli civis Romani, Sacræque Cæsareæ Majestatis ab Epistolis acceptam refero: Unum verbum addam: nempe ut eruditi pensitent, an hic designetur senilis ætas morti proxima, quod tot folliculi fortasse innuunt, nam *homo bulla*, ut ait Varro in præfatione operis de Re rustica, & *eo magis senex*. Qui quamvis ad finem vitæ properet citissimo gradu, tamen avaritia premitur, quod monstrat illud nescio quid dorso ejus incumbens, a ranae forma, quæ avaritiæ symbolum est, non abhorrens, atque duo tridentes pro manibus infixi sunt brachiis, quasi habeat manus uncas ad corradendum lucellum, minime promptas ad dandum. Id etiam Ciceronis sententiæ respondet, qui ait: *Avaritia vero senilis quid sibi velit non intelligo, quo minus viæ restat, plus viatici querit.*

*Cicero de
Senect. circa
finem.*

TABULA XXXV.

CAPUT TRIGESIMUMQUINTUM.

PRima hujus Tabulæ figura in annuli aurei gemma incisa, una cum nonnullis semiustis ossibus in quadam marmorea urna ex eodem Columbario eruta, aliam exhibet senilem personam nudam, recurvam, & ante pectus gibbosam, manibus obtruncatis, pedibusque ad saltationem compositis, variis e manibus, baculo, & barba pendentibus globulis, quorum unus super pedis malleolum inspicitur. Hæc etiam quid sibi velit, & quisnam fuerit ejus usus, nescio. Si locus, ubi gemma inventa est, foret considerandus, quod utique non censeo, nam in hujusmodi sarcophagis plura huic similia reperiuntur cælata opera, auro quoque conclusa, quæ solum, aut ea illis, qui tumu-

lati

lati fuere, in usu fuisse, aut illuc in amoris argumentum ab eorum consanguineis amicisque fuisse conlata, demonstrant, si, inquam, inventionis locus foret considerandus, dicerem per eam vitæ vanitatem repræsentari, quæ dum fruimur, sensim annorum & senectutis pondere gravamur, & reddimur debiliores, ac instar bullarum, quas pueri sapone efformant, evanesimus. Forte huic gemmæ Horatii carmina conveniunt:

..... *pictoribus atque poetis*

Quidlibet audendi semper fuit æqua potestas.

Sedentis aliam mulieris figuram juvenilis prorsus ætatis, nudo corpore, cui pedum adhæret, quæ dextra virilem Larvam supra femur innixam tenet, & crines in occiput colligatos habet, Thalamiam comædiæ præfidem Cl. Augustinus autumat repræsentare; in suo enim *De antiquis gemmis* opere, quendam huic nostræ simillimam mulierem profert ore & vestium ornatu parum honesto, ad comædiæ licentiam fortassis significandam. Verumtamen me non lætet, Musas omnes tam marmore exculptas, quam æreis Pomponiæ Familiæ Consularibus numismatibus cælatas, si unam Musagetis Herculis imaginem excipias, talaribus vestibus esse contactas. Si vero per gemmas hujusmodi certas personas multoties repræsentari dicere velimus, quibus in theatris spectatores plauserunt, hac gemma mulier fortassis hujusmodi repræsentabitur, eò magis, quod, ut infra adnotabo, plures visuntur in antiquis monumentis personatæ, ac feminudæ mulieres, quæ histrionica arte præcelluere,

Horat. de
arte Poët. ver.
9.

TABULA XXXVI.

CAPUT TRIGESIMUMSEXTUM.

QUam præfens Tabula affabre cælatam exhibet gemmam signatoriam Eminentissimo & Reverendissimo Philippo Cardinali Gualterio dono dedi, & eam postmodum ex illius hæreditate D. Antonius Borionus, a Boriono autem antiquarum gemmarum amantissimus Eques Ugo Smilhsen Britannus compararunt.

Comicus senex per hanc repræsentatur, planipes, tunica

nica, & pallio, tenuissima purpura contexto, ac genua prope producto, indutus, & Larva calvo capite personatus, qua, ut ait Pollux, ad senilem repræsentandam personam uti mos erat, spissa barba, ore hiante ad gaudium risumque composito. Supra sphericam basim una cum pedo visitur juvenile oscillum.

Duæ hujusmodi Larvæ tam dissimiles mihi argumento sunt, figuram hanc alicujus Pantomimi personam exhibere, quorum erat diversas in theatro personas repræsentare. Quod vero comicus hic sinistra gemmis ornata catenam ovalis figuræ tenere videatur, hoc fortasse innuit, præmia reportasse ob bene actam utramque personam, quapropter ad facti memoriam simili se forma in gemma calari voluerit. Quæ autem in scenicis magni nominis actoribus remunerandis Romani Populi fuerit largitas, & munificentia, & quare comædi ingentem divitiarum vim sibi comparaverint, apud Ciceronem, & alios videre est.

TABULA XXXVII.

CAPUT TRIGESIMUMSEPTIMUM.

QUatuor hujus Tabulæ figurarum, quarum tres in gemmis incisæ sunt, una vero ex ære conflata, prima, si illius manus simul junctæ femoribus superpositæ, ac ejus Larva prægrandis oris, e qua in duos limbos pileolus definens derivatur, considerentur, servi persona videtur. Basi ad instar scrinii insidet, brevi tunica præcingitur, qua etiam femoralia componuntur, tibiis decussatis. Begerus ait in suo *de Larvis opere*, eos, qui in theatris servi personam repræsentabant, Larva quadam uti fuisse solitos, quæ non ad ceterarum modum circa vultum actoris ornamento fuisset, sed in pileoli rotundi modum dumtaxat terminaret. Servus hic super humeros scrinium heri sui jussu gestasse videtur, quod cum humi, se se reficiendi gratia, deposuerit, vultu ad mæstitiam composito suæ luget servitutis duritiem. Huic omnino similes personas per ridicularios quosdam servos crederem in theatris nostris repræsentari, qui ob
dela-

delatum Domini jussu vidulum defatigati, eum in terram projiciunt, illique super insidentes, longam, ac jocosis plenam diceriis auditoribus habent concionem.

Secunda pueri cujusdam figura Baccho non absimilis, tunica induta, tibiis nudis, ac utro superinsidens, larvata, manusque post tergum conversas tenens, primam Theatrorum, Larvarumque originem innuere videtur, quæ ex festis in Liberi honorem ab Atticæ Villicis, vindemiarum tempore, fieri solitis sua traxere primordia; capro enim mactato, uno tantum pede super utrem inflatum & illitum saltabant, subsannante interim, in modum ruralis theatri, populo circumspectante, si cuidam, prout facilis erat negocii, in terram labi contigisset. Quod innuere videtur Virgilius Georg. Secundo:

Premiaque ingentes pagos, & compita circum

Theseida posuere, atque inter pocula lati

Mollibus in pratis nictos saliere per utres.

De Italis postea loquens, ad quos usus Larvarum, & hic saliendi mos pervenerat, inquit:

Nec non Ausonii, Troja gens missa, coloni

Versibus incomptis ludunt, risuque soluto,

Oraque corticibus sumunt horrenda cavatis.

Hujus figuræ vultus referri potest vel ad mœstitiam, quod male cesserit saltus supra utrem, vel ad scurrilitatem, ut conjici potius potest ex manibus post tergum reortis, vel etiam ad jactationem quoddam bene, & ex sententia saltaverit, dum in utre, quasi suæ victoriæ signo equitat. Adi si lubet Gorkæum, qui Tabula 308. tribus exhibet diversis modis saltum, quem supra utrem plures satyri edunt.

Tertia, quæ sequitur, persona in prospectu delineata, virum designat purpurea, sed tenui tunica, indutum femoribus, cruribus, brachiisque ferme nudum, manibus clausis, & pectori admotis, ac larva prægrandis oris in duos linbos hinc inde desinente personatum; eo forte corporis gestu & habitu hic repræsentatur, quo in scena magno spectatorum plausu recitaverat. Ita opinandi mihi argumento est ramus ille palmæ, qui juxta hujus personæ pedes appositus inspicitur.

Quarta persona vero mulier est adolescentula, pedum sinistra, Larvam dextra gestans, & Thaliam Musam videtur

re-

Virg. ibi. v.
382.

Ibid. v. 385.

repræsentare, nam hic honesto, gravique vultu, & talari induta veste effingitur, eo prorsus modo, quo in veteribus anaglypticis monumentis exculpta est, cui mire convenit versus.

Comica vita Thalia tibi est, moresque reperti.

TABULA XXXVIII.

CAPUT TRIGESIMUM OCTAVUM.

IN pluribus sarcophagis seu in fronte, seu ad eorum angulos exculptæ nonnumquam Larvæ conspiciuntur, & quidem non ad ornatum tantum, ut multi opinantur, at quandoque ut ibi comicos, qui illis utentes celebres in scena evasere, sepultos fuisse dignoscatur, quod & ab inscriptionibus, quæ in ipsis sarcophagis inscriptæ occurrunt & ab eorundem comicorum vultibus sub ipsis Larvis latentibus arguitur. Duas hujus generis colosseas personas repræsentantes larvas in quodam sarcophago in Museo RR. PP. Societatis Jesu existente exculptas hæc Tabula exhibet, sub quibus tum oculi, tum ora naturalia comicorum cernuntur; quorum frontes regalibus vittis, vultus calamistratis crinibus, mentum vero barba, & mustaciis contortis, barbarico more, exornantur. Fortassis personas induisse eosdem illos comicos, qui ibi sepulti fuere, existimarem. Quod vero personæ hujusmodi magno spectatorum plausu in scenam induci solerent, idem Bergerus in laudato opere testatur, scribens: *Hæc vero terribiles Larvæ ab iis sumebantur populis, qui locorum intervallis disjuncti more habituque peregrino minus vulgo cogniti erant, eoque magis movebant.*

*Berger. de
Larvis cap. 2.
§. VI.*

Figura altera e quadam mei juris gemma delineata est, & adolescentulam e conspectu positam, tunica & clamyde indutam repræsentat, quæ oblongum palmæ ramum sinistro brachio protenso, dextero autem muliebrem juvenilem Larvam tenet, quam serio & attente, vultu in latus respiciente, intuetur, meditaturque, quasi secum ipsa mente revolvat, quantum sibi honoris eâ Larva in scena adsciverit; ni potius opinari velimus, incitamentum esse ad præmia, laudesque per poësim capeffendas.

TA-

TABULA XXXIX.

CAPUT TRIGESIMUMNONUM.

ETfi in hac Differtatione non rotunde exculptas Larvas, sed diaglyphas mihi in animo proposuerim, in lucem dare, quæ, utpote prægrandi forma, vulgo appellantur *Mascheroni*, quas ad frontes domorum ornandas, atque ad fontium scaturigines Antiqui destinarunt, ac quarum plures tum in atrio ædium DD. familiae Cremoniae prope nummulariam mensam S. Spiritus, nec non in aula Vaticani Palatii, & alibi prostant; nihilo tamen minus unam hic referre placuit. Per hanc aliquod fortassis magnum flumen repræsentatur, nam labia ejus, & barba ex frequenti aquarum cursu apparent detrita, quod plane erroris ansam præbuit credentibus, illas ad Oracula reddenda inservisse. Ingens hoc marmoreum caput inter quasdam macerias prope Neapolitanas saluberrimas aquas repertum, una cum nonnullis cælatis gemmis a D. Francisci Henrici de Grassis Comitis Planuræ, Nobilis Bononiensis, munificentia dono accepi.

Altera Larva excellentis sane operis barbam habens calamistratam, crines contortos, & os præter modum hians, ad personam forte Ægyptii, seu alius peregrini hominis repræsentandam fortassis inserviebat.

Postremæ imagines muliebres seminudæ, sinistris pedum, dextris vero Larvas tenentes, duas, ut opinor comicas feminas repræsentant, quæ pastoralem personam in scena egerunt, quod & ex arboris trunco, penes quem una sedet, & ex scopulo illo seu saxorum congerie, super quam altera dextero innititur pede, apprime dignoscitur.

TABULA XL.

CAPUT QUADRAGESIMU M.

H Ujus Tabulæ figura, ex quadam signatoria gemma desumpta, juvenem exhibet feminam, crinibus compositis, ac in occipite colligatis, & calantica ex velo tenuissimo testis. Seminuda apparet, rotundæque basi superinsidet, eidemque sinistra manu innititur, dum primoribus digitis Larvam e calantica suspensam tenet, tenui fascia, in duos limbos terminante, retro contentam. Mulier hæc, cujus propter nudos pedes baculus jacet inflexus, naturali sui vultus habitu sibi videtur gratulari, dum lubenti animo Larvam contemplatur; quapropter dicendum histrionicam hanc fuisse, & quidem celebrem mulierem. Corpus fere nudum ejus temporis nimia morum licentia permittebat.

TABULA XLI.

CAPUT QUADRAGESIMUMPRIMUM.

A Liam exhibet sequens quadragesimaprima Tabula, ex signatoria gemma depromptam adolescentulæ figuram. Quum autem gemma ipsa confracta sit, in ea vestis tantummodo superior pars apparet, ceterum ipsam fuisse seminudam aperte dignoscitur. Larvam virilem calamistratam sinistra sub mento fulcit, quam dextra crinibus arreptam tenet suspensam; eamque læta inspicit, quod forte per eam sibi in scena popularem plausum comparaverit. Protoma Platonis e regione stat, quòd fortassis comædia, seu tragædia, quam egerat hæc mulier, Platonica doctrina esset referta.

Alteram Larvam Silenum, vel Faunum representare autumo ob barbam, crinesque crispatos satyrorum more, nasumque simum.

Tertia Larva toreuma est eo lapide cælatum, qui in Hispania, & Africa effoditur. Ex oris, & faciei forma virum Afrum representare crederem, & præcipue Æthyopem quemdam.

TA-

TABULA XLII.

CAPUT XLII.

PRima hujus Tabulæ imago, cui nomen quoddam subscriptum est, puellam veste ad talos usque indutam repræsentat. Quod tali solerent Tibicines modo vestiri, testis est Horatius:

Tibicen, traxitque vagus per pulpita vestem.

Horat. Sc.

Duas præ manibus tibiae dispares gestat, & ob capillorum incomptam formam, pastoritiæ feminae, quæ tibiis egregie caneret in rufficanis fabulis, referri potest; quod etiam ex quadam Satyri Larva eam prope pyramidi imposita dignoscitur.

art. Poët. v. 215.

Quæ subsequitur, juvenis imago est, qui ex Larva, quam super lævum femur tenet, comicus apparet, & fabulas heroicas egisse crederem ob clamydem, quæ illi cetera nudo humeros vestit; plures enim Equites, ac Cives Romani in ipsa juvenia, ut genio indulgerent, scenam conscendere minime probri habebant. Hos inter Publius Valens connumeratur Anagninus, qui licet equestris ordinis adolescens, alacri præditus ingenio, versus elucubrare, & canere, ac in scenam personatus apparere Nerone imperante in deliciis habuit, qui postmodum Vitellii temporibus Legionis dux factus militavit. Res ab eo gestas, ac lacrimabilem exitum illius belli narrat Cornelius Tacitus.

Tertia imago senis nudi, ac super scamnum sedentis sinistra manu juvenilem Larvam sustollit, dextramque ita suspensam tenet, ut vel recitare, vel fabulam comminisci videatur.

Porro aliam etiam ridentis juvenis Larvam e regione positam habet, quæ fulcro cuidam innixa est, quod columellam esse crederem, ut passim vidimus in hoc opere. Itaque per sedentem illum senem aliquem scenico- rum operum auctorem, qui varias excogitet personas, seu Pantomimum aliquem, qui varias personas repræsentaverit, arbitror indigitari, vel quod hic senex etiam puerili ætate carmina pangeret, & fabulas aut fecerit, aut egerit.

TABULA XLIII.

CAPUT XLIII.

QUam cernis mulierem coma incompta, ac retrorsum religata scopulo infidentem, superne nudam, indutam veste purpurea, & tenui, qua coxendices seu femora, & crura teguntur, histrionicæ arti addictam fuisse puto. Extenso dextro brachio, atque sinistro innixa sedili, digitum indicem sustollit; obliquo autem vultu expressa est, & recitanti similis, vel comicæ actioni studens, ante Larvam contra stantem supra rotundam basim. Hæc Larva muliebris ore grandiori capillamentum habet, quod ambit caput, & speciem quamdam mitræ in fronte repræsentat. Bergerus ait: *Ad Larvam scenicam accessit ornatus, qui altius eminuit, & præcipue in Larvis muliebribus.* In hanc sententiam pedibus it Salmasius, sed existimat, hunc supra frontem capillorum cumulum partem ipsius Larvæ fuisse. Uterque Pollucem sequutus est, qui hunc cumulum *ὄγκον* vocat, ac Græcum Λ , referre dicit. Hæc profecto Larva similis videtur Λ , ideoque Pollucis verbis respondet, eoque magis, quod Salmasius affirmat, capillos circa illam prominentiam obductos fuisse, ut in hoc diagrammate.

*Berger. cap. 2.
§. 16.*

*Pollux libr.
4. sect. 133.*

TABULA XLIV.

CAPUT XLIV.

MULTÆ comicorum figuræ in hoc opere conspiciuntur, itidemque multæ feminarum scenicarum absque Larva, ut hæc duæ, quas hic exhibemus. Seminudæ sunt, & toto corpore in conspectu, præter faciem, quæ in latus respicit, obversæ: baculis detortis, & terræ infixis, innixæ earum cubitis, hæc sinistro, illa dextero, ac ambæ tenent Larvam, quibus fortasse usæ sunt in scena. Hæ mulieres sic compositæ videntur fuisse præstantes in saltatione, quales fuerunt Timeles, aliæque mulieres, quas nominat Juvenalis fictis nominibus

nibus, nempe Appula, Tuccia, Mævia, Galla, Flora, Catulla, Procula, & nonnullæ aliæ, ad corripiendas Romanas feminas, quæ se in scena prostituebant.

Altera Larva veritatem designat, ut Leonardus Augustinus autumat. De quadam Larva huic nostræ simili, quam num. 36. adfert, capillis eodem modo instar undarum crispatis, & circa caput compressis, & lingua ore exerta, idem auctor ait in Notis, quibus Larvam illam illustrat, frondem mali perfici pendere ex ejus ore, & quum linguæ similis hæc sit, fructus vero cordi, malum perficum symbolum esse creditum veritatis. Frondes quoque hujus arboris in capite Ifidis conspici dicit, & Ægyptiorum Deorum simulacra ex ejus trunco effingi secundum Theophrastum, nec non amuleta, ut illud, quod ex Ifidis collo pendet, quod verba vera innuere scribit. Cui hæc minime arident, videat, an hæc Larva Manducum illum repræsentet, quem idem Augustinus ait habuisse ingentem buccam, dentes prælongos, pallidum vultum. Hæc similis est actori nostræ ætatis, qui Bergomatem rusticum, vulgo *Zanni* imitatur, qui sic fortasse appellatur a dentibus recurvis, atque exstantibus, Italice *zanne*, vel sic dictus est quasi Sannio. Videfis Menagium in libro, cui titulus *Origine della lingua Toscana* V. ZANNI.

TABULA XLV.

CAPUT XLV.

IN hac Tabula primum apparet senex quidam naturalis vultu, brevibus crinibus ac barba, qui in faciem spectat, volumen, vel nescio quid aliud tenens manibus, sinistro crure, ac brachio nudo. Sub ipso alia adest figura senis in latus prospicientis, baculo recurvo innixi, & sinistra innuentis. Hi ambo senes comicos dicerem Græculos, qui palliatis agebant; prior enim pallio indutus est apertissime. Quod si larvati minime sunt, forte illis verba accommodanda sunt Festi, qui ait: *Per Avelanos, qui proprie vocantur personati, quod jus est iis non cogi in scena ponere personam, quod ceteris histrionibus pati necesse est.* Cupidinis figura, quæ secundo loco

loco inspicitur , Jocum crederem repræsentare ; nam illi caput , & faciem velat Larva , quæ Venetæ illi similis est , quæ vulgo *bautta* dicitur . Innititur baculo speciem tridentis referenti , quod Jocus comes sit Veneris e mari natæ , teste Horatio :

*Sive tu mavis , Erycina ridens ,
Quam Jocus circumvolitat , & Cupido :*

Postrema puerilis imago repræsentat Jocum theatralem ; nam Larvam senilem , pedumque gerit , instrumenta , quæ in theatris usuveniunt . Hæc figura e gemma signatoria delineata , reperta est in Via Ostiensi in loco , qui appellatur Vicus Alexandri a Marcellino , ubi translationem obelisci Constantii refert . Ibi paucis ab hinc annis nobile Mausoleum detectum est e conspectu Tyberis , in quo cenotaphium illud ingens erat , in cujus fronte novem Musæ affabre , ac miro plane artificio sculptæ fuerant , quodque a Clemente XII. in Capitolium unicum præstantissimo statuarum , protomarum , inscriptionum , & aliarum vetustatis reliquiarum thesauro investum fuit , ad nominis sui æternam famam , atque eruditioni , & bonis artibus perennem parandam utilitatem . In ejus Mausolei Columbario inter ceteras hæc inscriptio erat ad ludos scenicos spectans :

P. CAEENNIO GRATO
IOC. SCAENICORVM
ET

Huic aliam addam inscriptionem , repertam anno 1726. in Via Appia sinistrorsum antequam ad Portam Capenam pervenias , in eo Columbario , de quo verba feci pag. 47. Differtationis *De Bulla aurea* .

P. GAVIVS ARMONIVS
IOC. SCAENICORVM
VIX . ANNIS . XXIII. M. VI.

Haec inscriptionem edidit C. V. Dominicus Georgius Cardinalis Imperialis a bibliotheca , at secundo versu legit LOC. scilicet *locator* , quam lectionem suam confirmat alia inscriptione Mediolanensi , in qua scriptum erat : CVRAN-
TE

TE CALEPODIO LOCATORE . Fateor nil facilius , quam me errasse , quum ibi quamplurimas uno die inscriptiones exscripserim .

TABULA XLVI.

CAPUT XLVI.

LArva bifrons super abacum locata tribus caprinis pedibus innixum , ex gemma signatoria , in qua egregio artificio incisa est , delineata fuit . Utraque facies juvenem repræsentat , nec multum inter se quod ad vultus lineamenta differunt . Pone eundem abacum Victoria adstat , quæ sinistram alteri earum Larvarum porrigit , quasi deosculandam . Innuit fortasse post partam victoriam , rebusque tam privatis , quam publicis in pace compositis , scenicos ludos in theatra revocandos esse .

Ex quodam toreumate delineata est Cupidinis figura sedentis , quæ inferne posita est . Hic Cupido manibus tenet nescio quod instrumentum , super quod hinc inde positæ sunt duæ Larvæ obversæ , oblonga barba , ac fenili ætate . Quid hoc instrumentum sit , prorsus ignoro ; ni forte sit theca , in qua inclusæ essent Larvæ illæ , quas Cupido inde extraxerit , ac super eam locarit ; vel instrumentum musicum , quod Cupido pulsat , simile eis , quæ viri , mulieresque Germani , ambubajæ scilicet , & balatrones apud nos commigrantes etiam nunc pulsare solent . Apud Gorlæum num. 531. Venerem , seu , ut vult Licetus , Thalias inspicimus humi sedentem , quæ citharam , vel lyram inter crura sustinet , quam coram Cupidine , & Joco pulsat . Quapropter suspicor , an hoc etiam instrumentum citharam repræsentet , rudem quidem , & chordis non bene expressis . Utcunque res se habeat , puerulum hunc Genium esse comædiæ autumo propter duas Larvas .

T A B U L A XLVII.

C A P U T XLVII.

UNdecim Larvæ hic delineatæ sunt, prima quarum; & tertia, secundum Augustinum, quum valde deformes sint, & ore hiante, servos repræsentant. *Aug. Per. 1. n. 26. de Gemmis.* In hortis Matthæorum in Monte Cœlio duo figilla exstant e marmore cum Larvis, quæ his valde sunt similes. Alterum dedit Sponius in Miscell. sect. 9. non dissimile his, sed laurea, & coma hinc inde recidente per genas.

Secunda, capite calvo, & lato ore, & barba calamistrata Ægyptio more, ut videre est in quadam protome ingentis magnitudinis in hortis Ludovisiis, una est ex illis Larvis, quibus antiqui in Bacchanalibus utebantur, quas Sillicas vocabant, quod essent Sileno similes. Nonnullæ sunt in Augustini collectione parte 1. n. 23. & 24.

Quarta Canopum ferme repræsentat tot illis teniis circa caput complicatis. Utcumque sit, virum Ægyptium repræsentare videtur, vel alium quemdam ex Oriente.

Quinta duabus Larvis constat, ac vultu naturali ejusdem fortasse comici, qui duabus illis usus est.

Sexta calvo capite, & corona hederacea, & barba oblonga, & novem calamistris obtorta, ad Bacchanalia apta erat.

Septima muliebris Larva est, super rotundam basim locata. Adstat parvus Cupido, qui fugere videtur perterritus. Hic forte Comœdia, & Jocus repræsentantur. Quod Larvæ perterrefacerent pueros, habemus ex Martiale:

Martial. lib. XIV. Epig. 176

*Sum figuli lusus, Rufi persona Batavi,
Quæ tu derides, hæc timet ora puer.*

Hinc lucem adferre possumus anaglypho marmoreo Villæ Pamphiliæ ad Portam Aureliam, cujus ectypum in fronte hujus libri inspicitur.

Octava capillos, & barbam habet calamistratam, & hominem peregrinum repræsentat, a quibus etiam Larvas, & habitus Romani desumebant, quum ii Urbem adibant

ibant vel servi , vel captivi . Nos etiam nunc in comædiis introducimus Orientales viros , quos *Levantini* appellamus .

Nona similis est vel nautæ , vel plebejo homuncioni , quos Neapolitani *Lazzaros* vocant .

De decima , & undecima nil mihi dicendum superest , Larvas tamen esse patet .

T A B U L A XLVIII.

C A P U T XLVIII.

Prima Larva colossalis est Silenis illis similis , quos ad choros canendos in scenam producebant Antiqui . Differt tamen ab eis circulo illo grossiore , quo frons ejus circumdatur . Videtur nonnihil peregrini in se habere , quod in Larvis minime mirum est , nam hinc inde Romani formas eorum desumebant : Huic circulo fortasse Varro apud Nonium alludit his verbis : *Item tragici prodeunt capite gibbero , quum antiqua lege ad frontem supercilium accedebat .*

Secunda pariter colossalis est , & juvenulam repræsentat capillis calamistratis circa frontem , & genas usque ad cervicem . Ingenua , sed barbara apparet , ac dolore confecta .

Tertia calvo capite , ac vultu quasi squamis cooperto , marinum Numen forte repræsentat . Hanc gemmam annularem dono mihi dedit Eques Paulus Petrus Lilius Avenionensis rerum antiquarum amantissimus , & eruditione fatis ornatus .

Quarta notanda est ob comam in quatuor ordines distributam , & in fronte obtortam usque ad genas . Nasum habet acutiorem , sub ea hæ literæ sculptæ sunt *PILOG* quod nomen vel artificis , vel comici est .

T A B U L A XLIX.

C A P U T XLIX.

*Panvin. de
Ludis circen-
sibus.*

Prima Larva gigantea forma est generis grandioribus, nec non naso, & superciliis. Barbam habet in septem calamistros distributam. Conchylium pro pileo habet, desinens in circulum pilosum tenia in medio obligatum. His Larvis utebantur Antiqui, si Panvinio credimus, in Festis Deorum, atque in Ludis, ac inde in scenas transferunt, sed minori, ac minus enormi forma.

Secunda capite calvo, ingenti vultu, superciliis, naso, & ore, sceleto fimilis. Paccichellius ait: *Olim in tricliniis, vel conclavibus supra mensas crania, seu Larvæ suspensa erant, aut sic aptata, ut eorum articuli, vertebræque in omnem partem verterentur ad convivarum humanæ conditionis admonitionem, largiorique vino*

Petr. Arb. syr. cap. 34.

indulgendum. Petronius Arbiter verba facit de quodam sceleto argenteo in convivium adlato. Hinc patet ab omnibus animi affectionibus, a varietate Numinum, diversisque humanæ vitæ conditionibus desumptas esse tot Larvas, tantisque hominum gradibus, & nationibus ad multimos usus inventas. Qui autem iis bene utebantur illustres erant, ut ex multis inscriptionibus patet, quarum unam tantum hic adferam ex Grutero e Græco in

*Grut. To. I.
part. 2. pag.
332. n. 5.*

Latinum a Benedicto Stegio versam

*HIC SVM PÆSTEIVS. VITÆ MODO FINE PERACTO
CONDITVS, HISTRIACÆ NOBILIS ARTIS HONOS
TER SENOS ANNOS ASCLEPIODORVS ADÆQVANS
MATREM HABEO TERRAM, QVÆ PRIVS ORTVSERAM.*

T A B U L A L.

C A P U T L.

Decem & septem Larvæ in hac Tabula delineatæ ex totidem gemmis, inter se admodum variæ sunt, & in comicos usus adhibitæ. Prima harum juvenem repræsentat. Coronata videtur, sed qua corona non satis clare apparet. Asininas habet aures, quæ super

per frontem uniuntur, & quum ridentis speciem præferat, Fauni Larvam crederem, ad agendas comœdias pastorales.

Secunda repræsentat Lunam plenam, cujus cultus ex Ægypto Romam translatus est. Ex varietate faciei Lunaris nonnulli autumant Larvarum inventum ortum esse, ut ait Paccichellius: *Ceterum vetustus Personarum usus ex facie Lunæ Gorgonis aspectum aliquatenus referente, ab Orpheo conjectat Mariscottus*. Si Luna in antiquis scenis non inducebatur, saltem his nostris temporibus Lunares Phases in scena visæ sunt aliquando.

Paccich. de
Larvis cap. 2.
pag. 20.

Tertia caprina, & fatyrice, facie deformis admodum est: quarta vero crines habet satis elegantes, coronam hederaceam, & os hians; forte in usu fuit in comœdiis rusticis, & in Bacchanalibus.

Quinta Larva, capite calvo, & hiantem ore in modum conchylii, juncta est imagini cujusdam mulieris histrionice, quæ fortasse celebris fuit in comœdiis agendis, ideoque ejus imago in onyche incisa fuit.

Sexta naturalia refert lineamenta cujusdam juvenis ore aliquantulum grandiore. Cincinnos habet, & calamistros, ut potius muliebrem referat ornatum.

Septima naturali modo apparet, quales esse solent illæ, quibus etiam hodie utimur.

Octava, & nona servos comicos referunt.

Decima senilis alteri juvenili conjuncta, nil peculiare continet, præter quam quod oculis caret, ut cœcum ferme repræsentet. De barba calamistrata, & de crinium tumulo, qui capiti femineo supereminet, nonnulla alibi diximus.

Undecima & decimatertia similes sunt, nec peculiaris quid continent, nisi quod prima capillitium habet more Orientalium.

Duodecima duos vultus refert, alterum viri senis, alterum juvenis. Fortasse comicus, qui ea utebatur, utramque personam optime agebat. De Larva decimaquarta alibi differuimus.

Decimaquinta & decimaseptima, hedera & pampinis coronatæ, ad Bacchanalia adhibitæ videntur.

Decimasexta, quæ media est inter utrasque, feminam repræsentat, quæ super caput Larvam habet caprinam, ad fatyricos choros agendos.

TABULA LI.

CAPUT LI.

HÆc prima Larva vultu horrifico, & enormi ore, circa frontem ornatum habet in modum cornuum deorsum obverforum. Secunda non minus horribilis uvis, & hedera coronata, ni potius hederaceis baccis, ac duobus foliis Indicæ ficus, quæ deorsum vergentia sub mento eorum extremitates habent, & malas adoperiunt. Ex his colligitur ad Bacchanalia hanc Larvam pertinere, & quidem Baccho Larvas dicatas fuisse adfirmat Leonardus Augustinus, & in ejus festis, ac ludis adhibitas, ut ait Panvinius, quas Varro appellat *miracula* dicens: *Miracula, idest a miris, seu monstris.* Aliæ duæ Larvæ vetulas quasdam horridi aspectus referunt capillis nexis, & calamistratis. Puto Lamias esse, de quibus loquitur Lucilius, & Philostratus in vita Apollonii ait: *Lamias a quibusdam Larvas, ab aliis Lemures appellari, & carnes humanas vehementer appetere &c.* Verosimile videtur has in scenam inductas fuisse, nam Horatius ait:

*Philostr. ibi
libr. 4. cap. 8.
circa finem.*

*Horat. De Art.
Poetic. v. 340.
Nix. colius in
v. Lamia.*

*Neu pransæ Lamia vivum puerum extrabat alvo.
Quod autem muliebrem faciem haberent, discimus ex Niz-
zolio dicente: Lamia animal est faciem prætendens mu-
liebrem ab inferiori parte pedes equinos habens.*

TABULA LII.

CAPUT LII.

Sulphureum ectypum hujus gemmæ dono mihi dedit D. Chrysofomus Scarfō Basilianus Monachus pius ac eruditus, qui multa edidit, quique in tertia parte suorum opusculorum pag. 64. hanc meam Larvarum collectionem laudavit. Hæc gemma ex annulo signatorio eruta quatuor continet Larvas, inter quas nomen HELENA scriptum est, quod innuere videtur duas Larvas mulie-

liebres Helenam repræsentare, Homeri carmine illustrem. Prima, quæ junior apparet, fortasse est effigies illius, dum rapta a Paride fuit, altera vero, quæ ætate provectior, imago ejus erit, dum iterum post Trojæ excidium in Menelai potestatem venit; multos enim annos inter utrumque facinus intercessit. Ceteræ duæ Larvæ servilem personam referunt ad tragicas actiones agendas, quibus perennem materiam Helena dedit.

T A B U L A LIII.

C A P U T LIII.

IN Cæliolo anno 1732. parvum cubiculum effodiendo reperi, cujus parietes ornabantur anaglyphis ex argilla, inter quæ hoc erat, quod damus ære incisum. Adolescentulam repræsentat forma heroica, capillis modeste ornatis, subtili veste, & subtiliore tunica indutam, altero humero nudam, librum altera manu tenentem, altera graphium primoribus digitis admodum venuste. Hæc ex toto corporis habitu gravi, & cogitabundo videtur Musa Calliopes, cui heroica carmina tribuuntur, ut Virgilius in Catalectis:

Carmina Calliope libris heroica mandat.

Hic obiter notandum venit, prope hoc cubiculum seu balneum alterum inventum fuisse, in quo novem Musæ cum Apolline pictæ erant, non admodum diversæ ab illis, quas in Vaticanis cubiculis pinxit Raphael Urbinas. Prope etiam inter cœmenta ciseum argenteum repertum fuit contractum, & contusum, formæ admodum parvæ, quod Eminentissimo Alexandro Cardinali Albano donum dedi.

T A B U L A LIV.

C A P U T LIV.

IN hac Tabula repræsentantur tria anaglypha, ac duæ gemmæ incisæ, & æreum numisma, in quibus Larvæ expressæ sunt. Prima imago est pueri cum pileolo
pel-

pelle subfuto , ut mos est in frigidioribus regionibus . Altera breves habet crines , & nudum pectus , & ambæ servos repræsentant , sed magis secunda .

Tertia duplici tenia circa caput , & oblongis capillis in calamistros conformatis , qui hinc inde per genas sub mento confluunt , peregrinum hominem designat .

Quarta Eubonis formam præferret , & inter eas Larvas habenda est , quas Panvinius ait ad terrendos spectatores inventas fuisse .

*Festus . De
verb. signif.
libr. xi.*

Quinta tribus Larvis constat , duabus simul junctis , altera vero in averfa parte earundem . Omnes sunt terrificæ , de quibus loquitur Plinius , qui eas Manias appellat , quæ secundum Festum sunt turpes , deformesque personæ , vel saltem de quibus Lucianus ait : *Ornatus histrionum turpe , & minime jucundum spectaculum ; homo longitudine deformi , atque incomposita exornans , altis calceamentis ingrediens , caput Larva minaci obductum habens , tum peramplo ore hiante , quasi spectatores devoraturus .* Hæ tres Larvæ in magno numismate , ut dicunt , contorniato , expressæ sunt , quæ numismata cotrones appellantur , omnesque sciunt parum eleganter delineata esse , quippe quæ cusa sunt sequioribus seculis , ac in ipsis memoriæ revocatur Heroum , Historicorum , & Poetarum , ac in postica parte Ludi Circenses , venationes , victoresque , & res quoque aliæ tam fictæ , quam veræ , sed rudiore semper opere .

Titus Domitianus , & Nerva in nummis memoriam renovarunt Augusti , & Liviæ , titulis adpositis vel pietatis , vel salutis , vel justitiæ , immo etiam Agrippæ , Tiberii , Drusi , Germanici , & Claudii . Trajanus quoque restituit in nummis argenteis , & aureis memorias familiarum Consularium . Hæc tamen numismata eleganti forma restituta sunt , nam tum adhuc bonæ artes vigeant ; contra vero , quæ sub Gallieno cusa sunt , cum imagine , & consecratione præteritorum Cæsarum , infelici opere facta apparent , itaut nec vultus dignoscerentur , nisi eorum apposita essent nomina . Multorum hujusmodi numismatum etiam ætas ignoratur . Post Valentinianum , & Honorium nullum inveni alteri Imperatori numisma restitutum . Honorii quidem numisma hujusmodi dono dedit docto & erudito P. Jo. Francisco Baldinio Somasco , sui
Or.

Ordiais Generali Præposito. Alterum pariter Honorii ad-
servatur in Museo Barberinio cum centum & ultra aliis
numismatibus similibus. Hæc numismata restituta fortasse
fuerunt in Festis, & Ludis, quare non mirum, si in hoc
nostro Larvæ repræsentantur. In numismate argenteo Fa-
miliæ Carisiæ clypeus expressus est, qui Larvam effor-
mat. Parvum numisma maximi moduli, quod Cistopho-
rum appellant, Larvam continet, quod anno 1734. pu-
blici juris factum est a docto P. Panel Soc. Jesu in suo
opere de Cistophoris pag. 57, ubi differitur de antiquis
Festis Bacchanalibus in Asia, atque alibi celebratis.

Sexta caput habet crinibus in fronte hirtis, & bar-
bam ad modum capræ. Satyrum præfert, nisi spectrum
sit, quod aliquando in theatra inducebatur.

T A B U L A LV.

C A P U T LV.

Prima harum Larvarum Silenum refert, ut ex coro-
na pampinea apparet, & naso fimo, & auribus fer-
me afininis. Duæ aliæ Larvæ colossales, sed mino-
ri forma delineatæ, inventæ sunt in uno columbariorum,
quæ effodi curavi in vinea DD. Moronum ad dextram
antiquæ viæ Appiæ, antequam e Porta S. Sebastiani egre-
diaris. Animo reputarem, ibi sepultos fuisse duos comi-
cos, qui his Larvis usi fuerint. In iis columbariis ex
multis sub ollis positis inscriptionibus hæc erat, quam
edere promisi in Dissertatione *De Bulla aurea* pag. 40.

M. VIPSANIVS
NARCISSVS
ROGATOR. AB. SCAENA

Quum hic fuerit in Familiam Vipsaniam Agrippæ coop-
tatus, hinc est, quod inscriptionis character elegantissi-
mus est, quod erat felicitis temporis Augustæi. At verbum
illud *Rogator*, quum ab iis, qui inscriptiones collegerunt,
non bene intellectum fuerit, ut in sequenti Capite de-
monstrabo, hic adnotabo *Rogatorem ab scena* significare
eum,

eum, qui vestes, & apparatus ad comicos vestiendos inquirebat; erat etiam, qui has vestes servabat, ut ex inscriptionibus a Fabretto, & aliis collectis apparet. Quod autem Rogator virum illum innuat, qui habitus ad comicos vestiendos hinc inde commodabat, discimus ex Horatio, qui de Lucullo loquens ita scribit:

Horat. libr. I.
ep. 6. v. 40.

..... Clamydes, ut ajunt,
Si posset centum scenæ præbere rogatus.
Qui possum tot? ait, tamen & quæram, & quod habebo
Mittam; post paulo scribit sibi millia quinque
Esse domi clamydum: partem, vel tolleret omnes.

Refert etiam Plutarchus in vita ipsius Luculli, Præto-rem petiisse a Lucullo vestimenta purpurea ad nescio quod spectaculum celebrandum, & respondisse se scrutaturum, an domi quid vestium similium haberet, ac si haberet, commodaturum. Postero autem die interrogavit Lucullus Præto-rem, quot vestibus illi opus esset, quum respondisset centum, Lucullus statim ducentas ei misit.

T A B U L A LVI.

C A P U T LVI.

EN aliæ quatuor Larvæ, quarum prima adeo de-
formis est, ut bufonem potius referat, oris hiatu ter-
rifica. Aliæ capite calvo, quarum duæ os habent
in formam conchylii, ultima vero barbam calamistratam,
& vultum ad alicujus similitudinem reddendam, ut eum
irrideret, conformatum. In totidem ollis repertæ sunt
simul cum ossibus semjstis in quodam columbario an-
no 1732. detecto dextrorsum in via Latina. Nonnullas in-
scriptiones ibi repertas comparavi, quarum tres hic ap-
ponam:

A. POSTVMIVS. POSTVMIA
CHERACLIDA. ROGATOR
BENEFICIVM. CORNELIAE
O. L. PHICAENIS. CONIVNX

A. PO.

A. POSTVMIVS . POSTVMIAE
 CHERACLID
 ROGATOR . MAG. QVINQ. CONLEG
 APPARAT. ANNAL. ITERVM

C. COSSVTIVS . C. L. CRISPVS
 ROGATOR . IDEM COGNIT
 MAG. QVINQ. ANNAL. LOR.

Ex his Inscriptionibus , & ex illa , quam retulimus capite præcedenti , vera *Rogatoris* significatio eruitur . Fabrettus perpendens epitaphium cuiusdam Lycasti Rogatoris , qui sepulchrum condidit uxori suæ Libertæ , & ornatrici Juliæ Augusti filiaë , quod ab eodem Fabretto cap. 11. pag. 74. num. itidem 74. adducitur , & *ROGATOR* ad examen revocans præterito capite pag. 107. sic ait : *Rogatores in Comitibus curiatis adhibitos , qui cistam deferrent , in quam tabellas suffragii Populus conjiciebat , ostendit Sigon. de Comit. Rom. lib. 1. cap. 111. In Comitibus vero Tributis , non alium fuisse Rogatorem Tribuum præter ipsum Magistratum , a quo habebantur comitia contendit Nicolaus Gruchius in similis Tituli tractatione libr. 11. cap. 14. De Prioribus hunc Lycastum tanquam ex Libertina conditione fuisse oportet . Illud certe notandum , in nulla hætenus epigraphe de tali officio (sive Magistratu minori) , neque in Thesauro Gruteri , neque alibi , quod viderim , memoriam extare . Unde inscriptioni , alibi quoque memorandæ , prærogativa raritatis accrescit . Si eruditissimi Auctores has inscriptiones videre potuissent , hanc quoque significationem addidissent verbi *Rogatoris* .*

Hinc colligere possumus , quantam lucem afferant ad antiquos Scriptores interpretandos inscripta marmora , quum viderimus hæc nostra lucem attulisse Horatio , & Plutarcho . Hoc patuit maxime , quum detectum fuit sepulchrum Libertorum Liviæ Inscriptionibus refertum , quas illustravit eruditissimus Antonius Franciscus Gorius fama , & nominis celebritate notus , & tot editis operibus cædro dignis , illustris . Inter has Inscriptiones hæc erat , quam excipfi antequam pessundarentur , & ad nomen *Rogatoris* explicandum attinet .

K

EROS .

TABULA LVII. ET LVIII.

CAPUT LVII. ET LVIII.

L Arvæ in Tab. LVII. delineatæ collosæ forma sunt egregie incisæ in gemmis. Prima est e conspectu posita, crinibus circa frontem religatis quatuor nodis, superciliis grandioribus, barba autem ejusdem in octo calamistros dispescitur, quæ omnia barbarum quemdam repræsentant.

Secunda Larva crinibus intortis, & calamistratis, naso, & superciliis itidem grandioribus, externæ cujusdam mulieris videtur formam referre. Tertia duos vultus juveniles refert simul junctos, pileis e pelle confectis. Hi fortasse erant duo captivi Barbarorum filii nobili genere nati in scenam adducti, altera enim quadrangulari ore videtur luctum edere ad suam captivitatem defendendam.

Tabula vero LVIII. duodecim habet Larvas gemmis signatoriis incisas, præter ultimam dyaglypho opere cælatam.

Prima tribus Larvis constat simul junctis. Huic similes multæ passim occurrunt præsertim in Gorkæi opere, & aliquando referunt vultus virorum, aut mulierum notarum veluti Socratis, & Xantippæ, aliarumque hujusmodi personarum. Aliquando hæ Larvæ symbolicæ sunt, velut illa Chimeræ, quam protulit Chausæus, aut alicujus clari comici, quæ & ejus vultum, & Larvam, qua utebatur, referunt. Sed quum sæpe ignoti sint nobis eorundem virorum vultus, in hac re conjecturis uti minime tutum est; quapropter de ceteris hujus Tabulæ Larvis nihil addam; fieri enim potest, ut ex ingenio artificis effectæ fuerint.

TABULA LIX.

CAPUT LIX.

QUOD diximus in præcedenti capite de Larvis simul junctis, in hac Tabula clarum apparet, quæ quatuor Larvis constat, quarum primæ tres duobus capitibus conflantur, ultima vero tribus. Hæ omnes in quadam gemma ellyptica Græco artificio incisæ sunt. Prima caput habet senile, recalvastrum, ore in formam conchylii monstrosam, cum Larva puellæ ridentis junctum. Secunda caput est pariter senile, crinibus reductis, & lata barba, faciæ mulieris itidem juvenis junctum. Forte repræsentat comicum, qui & viriles, & muliebres partes in scena optime repræsentabat. Hic comicus inter Pantomimos recensendus est; ait enim Cassiodorus: *Pantomimo a multifaria imitatione nomen est. Idem corpus Herculem designat, & Venerem.* Hoc fortasse huic Larvæ aptari potest, & Apollonius affirmat, sæpe eandem Larvam feminam repræsentare, & marem, Regem, & militem, senem reddere, & juvenem, ut in uno credas multos tam varia imitatione discretos. Eruditissimus Gorlaeus To. II. pag. 172. Inscriptionum Etruriæ, ubi de Archimimis, qui in funeribus Magnatorum repræsentabant actus & gestus defuncti, loquitur, hanc attulit inscriptionem:

C. MANNEIVS
CORANVS
ARCHIMIMVS

De urbe Cora antiquissima, deque monumentis, quæ in ea adhuc restant, scripsit Card. Corradinius, & P. Vulpus in veteri Latio. Alia Larva duos seniles vultus repræsentat. Ultima vero, quæ tribus Larvis, seu faciebus constat, videtur ad Socratem pertinere, quum una illarum huic philosopho similis sit. Gorlaeus num. 310. tale aliquid habet, creditque vultum Socratis unum esse, duos alios Anitum, & Melitum inimicos, & accusatores Socratis. Idem fortasse dici posset de hac triplici Larva.

T A B U L A L X.

C A P U T L X.

EN quinque Larvas in totidem gemmis incisas hęc refero, prima quarum capite calvo, & naso fimo, & ore hiante in formam conchylii præfert vultum sannionis. Aliæ duæ feminæ sunt, galericulo in speciem calanticæ ornatae, habentes in fronte illum capillorum tumulum, de quo loquitur Festus. Hoc galericulo utebantur in scena mulieres, ideoque notandæ sunt hæ Larvæ ob hoc capitis ornamentum. Crines religatos altera retrorsum lemnisco habet, alteri vero capilli procidunt deducti in tres calamistros. Os habent apertum, ita ut canere videantur.

Quarta Larva unum tantum faciei latus demonstrat naturali forma, cui conjuncta est alia Larva mimica, ore diducto, obliquo, & hiante, & naso fimo, quæ e conspectu posita est. Super ambas adest Larva barbata. Dicendum est juvenem quemdam comicum totidem personas in scena repræsentasse.

Quinta duobus larvis constat simul junctis, capite calvo, capillis circa vultum diductis, altera barbata, altera vero unico barbæ veluti calamistro ex mento procidente, quæ an vultum comici, seu pantomimi referat, erudicus lector videat. Scenici actores extra Romam etiam floruerunt, unde nil mirum, si tot Larvæ undique in gemmis reperiuntur. Hoc patet ex antiquis inscriptionibus, ut videre est apud Gruterum potissimum pag. 33 t. n. 4.

L. SVRREDI. QL. F. CLV

FELICIS

PROCVRATORI. AB
SCAEN. THEAT. IMP
CAESAR. DOMITIAN
PRINCIPI

CORONATO. CONTRA
OMNES. SCAENICOS
VIXIT. ANN. XLIX.

M. III. D. VIII

L. SORREDVS VALERIA
NVS. MAXIMVS. PANT
FRATRI. PIISS. FECIT.

TA-

T A B U L A L X I .

C A P U T L X I .

QUas hic exhibeo, Larvæ ex totidem gemmis signatorii delineatæ muliebres vultus referunt juventa florentes. Tres comam eodem plane modo compositam habent, ac duæ præcedentium capitum, nec aliud de his mihi dicendum superest, ni dicam tertiam harum sibi conjunctam habere Larvam Socratis, quamobrem suspicor hanc referre imaginem Xantippes uxoris ejusdem philosophi. Ita etiam putavit Gorlæus num. 302. 303. & 304. de tribus hujusmodi Larvis, quas a Chiffletii collectione depromserat, qui in eadem sententia fuerat. Sed hæc valde ambigua sunt, quum veram Xantippes effigiem minime noscamus. Quod si idem dicendum esset de aliis quoque similibus Larvis, quæ cum Socratis vultu conjunctæ sunt, & comam habent eadem forma dispositam, mihi nullo modo absconum videretur; etenim Xantippes mores ad personam comicam maxime erant accommodati, quippe mulieris morosæ, iracundæ, elati animi, & arrogantia, & ira pleni, ac ad jurgia paratissimi, quapropter fortasse os hiat, ut venenum aspidis, quod sub labiis ejus latebat, demonstret, ita ut non minore patientia, quam ea, qua præditus erat Socrates, opus foret, ad illius mulieris fastidium ferendum. De ultima Larva, si lubet, enarrare possumus, quæ habet Gorlæus eam num. 310. adferens; dicit autem Anitum, & Melitum Socratis accusatores representare. Profecto summus hic vir non minus illustris evasit propriis virtutibus, quam Aristophanis subsannationibus, ex quibus factum est, ut ipsum figuli in lagenis, aliisque hujusmodi fictilibus eum turpiter pingerent. Forte etiam comædiæ omnibus his actoribus in scenam productæ sunt. Sed hæc ferme divinando conjicimus.

TABULA LXII. ET LXIII.

CAPUT LXII. ET LXIII.

QUæ e conspectu respicit Larva , pampineis foliis coronata , ore hiante in modum conchylii ad Bacchanalia spectat . Secunda , quæ in capite gallinaceam cristam habet , & palearia pro barba , ex vultus forma barbarum quemdam referre crederem , vigilantia laude præstantem , nam gallus hujus virtutis symbolum esse omnes norunt . Tertia ex coma enormiter incomposita Septentrionalem , & fortasse silvaticum hominem monstrat : quarta mulierem comicam .

In Tab. LXIII. secunda Larva crines habet crispatos , quod Afrorum erat , ut ait Raderus ad Martialem : *Ardor enim Solis CRINEM CRISPAT , cerebrumque siccatur , quæ causa est cirrorum Æthiopicorum , ut Aristoteles existimat .* Quamobrem Martialis de Sicambriis dixit :

Crinibus in nodum tortis venere Sicambri .

Tertia vero præfert senem calvum , atque ore hiantem : alium quarta pampineis foliis coronatum , qui actores comædiæ pastoriciæ erant . In Bacchanalibus his Larvis utebantur rustici , & eas arboribus suspendebant in Bacchi honorem , ut animadvertimus ex illo Virgillii carmine :

Oscilla ex alta suspendunt mollia pinu .

Quamvis nonnulli hoc intelligant de colonorum ludo , qui funibus suspensi ex arbore oscillabant , ut nunc quoque pueri , puellæque faciunt per ludum .

T A B U L A LXIV.

C A P U T LXIV.

PRima harum quatuor Larvarum , quæ in conspectu positæ sunt , corona pampinea decorata , capite calvo , & barba calamistrata , ut etiam tertia , Sillicæ sunt , ut diximus . Secundam brevi barba , & capillis passis hinc inde , & pileolo striato , nisi potius sit tenia caput circum-

cin-

eingens, Barbarum hominem arbitror repræsentare. Seneca hunc esse ait Parthorum morem. En ejus verba: *Quid capillum ingenti diligentia comis? Quum illum vel effuderis Sen. epist. 125. more Parthorum, vel nodo Germanorum vinxeris, vel ut Scythæ solent, sparseris?*

Qua autem ratione tribus his gemmis potitus sim, referam. Ad latus Viæ Latinæ bubulcus aratro offendit urnam marmoream, in qua duo annuli, & catenula, & nummus aureus Alexandri Severi. Hæc urna literata erat, cujus inscriptio in lucem protuli inter meas Animadversiones ad Diarium Italicum P. Montfauconis. Idem autem bubulcus post aliquot annos aratro pariter urnam fictilem invenit, in qua inter ossa semijusta æreum frustum ferme rotundum erat, quod aperiri poterat veluti pyxis, sed rubigo ejus operuerat commissuram, at non omnino, nam linea quædam tenuissima apparebat, quo aperiendum erat. Itaque cultro ipsum aperire tentavi, sed & culter, & pyxis contracta est, abiitque in fragmina minutissima, atque in aureum pulverem, ac statim apparuerunt quatuor hæ gemmæ, quibus quum essem totus intentus, pulverem illum aureum negligenter prætermisi, quem si sedulo examinasset, forte molitum aurum esse comperiissem. Hæc omnia reperta sunt inter Lugnanum, ubi ortus sum, & Prænesten, quam obrem conjicere quis posset, Larvas has Prænestino cuiquam comico inservisse, nam ea civitas ludis scenicis summopere studuit, ac hujusmodi actoribus abundavit, ut patet ex inscriptionibus ibi repertis, quas Cl. V. Saresius protulit in libro *De antiqua Præneste*.

TABULA LXV. ET LXVI.

CAPUT LXV. ET LXVI.

PRima hæc ingentis magnitudinis, & enormis deformitatis Larva ex ingenio conficta ex aliquo fonte desumpta est. Secunda vero muliebris calantica ornatur variis finibus complicata, quæ ad extremitates aurium pervenit, ac in suprema parte, qua fronti adhæret, gemma decoratur. Mulierem repræsentat ætate maturam, & forte Asiaticam.

Ta-

Tabula autem sexagesimasexta nobis exhibet duas pariter Larvas coloffea forma. Prima spissis crinibus, atque impexis, & barba calamistrata, atque afininis auribus videtur referre barbarum quemdam, & fortasse Midam Phrygiæ Regem. Alteram vero referre puto puerum ingenuæ formæ, crinibus in caput obverfis, ac in gyrum per frontem diductis. Inventa fuit in quodam Columbario post Thermas Caracallæ, de quo mentionem fecimus. Forte imago est histrionis ibi sepulti, atque inter multas inscriptiones, quas ibi omnino comminutas invenimus, nec legere potuimus, exstabat epitaphium illius, quum mos esset talibus comicis sepulcra magnifica, atque epitaphia ponere, ut de Paride Histrione, aliisque testatur Martialis.

TABULA LXVII.

CAPUT LXVII.

A Naglypho opere egregie sane excusa est hæc imago ex argilla. Naturalem vultum præfert cujusdam adolescentulæ, scitæ admodum, cujus tamen præter caput nil aliud apparet, quum argilla contracta sit. Animadversione dignum est, quod ex crinibus hujus mulieris profiliant octo cornua, quæ illam propemodum coronant. Numquam quid simile adhuc vidi in tot antiquitatis monumentis. Narrat Valerius Maximus libr. 5. *Genucio Cippo Prætori paludato Portam egredienti novi, & inauditi generis prodigium incidit, namque in capite ejus subito veluti cornua emerferunt, responsumque est eum Regem fore si in Urbem revertisset.* Subdit vero idem Auctor, Genutium potius quam Regnum, sponte sibi exilium elegisse: *Cujus testandæ rei gratia capitis effigies ærea portæ, qua excesserat, inclusa est, dictaque Randusculana, quod olim æra Raudera dicebatur.* Hæc ferme eadem habet Ovidius libr. 15. *Metamorph.*

*Aut sua suminea cum vidit Cippus in unda
Cornua; vidit enim, falsamque in imagine credens
Esse fidem, digitis ad frontem sæpe relatis
Quæ vidit tetigit.*

Hæc

Hæc autem imago nullo modo ei convenire potest; nam Cippus provectior erat; Prætores enim triginta annorum fiebant, si tamen ætati prætoris tunc respectus habitus fuit. Præterea duo tantum cornua illi e capite eruperunt, ut addit Ovidius.

Hæc autem effigies est vel adolescentis, vel mulieris, & octo cornua præfert. De feminis Cois idem Poëta cecinit libr. 7. Metamorph.

*Euripylque urbem, qua Coæ cornua matres
Gesserunt &c.*

Hæ pariter duo tantum cornua habebant, quum in vaccas mutata fuerint. Si figura hujus mulieris integra foret, ex habitu aliquam notitiam haurire possemus, at nunc non apparet, nisi tenuis veli pars circa collum. Apollinis Delii ara, teste Politiano, ex cornibus facta erat, at nescimus an sacerdotes hujus templi cornibus coronati fuerint. Si quis ea potius virgulta putaret, quod nullo modo apparet, meminerit Iphigeniam in montem Aricinum intulisse Dianam Tauricam in virgultorum fascie abditam, ideoque Fascelides dicta. Sed quid ad hæc? num his virgultis coronam intexuit? quod utique non affirmem: quamobrem ingenue fateor, me nescire hujus anaglyphi significationem, & an fuerit mulier, quæ sic ornata ad Ludos Florales celebrandos apparuerit, vel mulier comica in scenam sic sese præferens.

T A B U L A LXVIII.

C A P U T LXVIII.

QUæ primo loco posita est Larva in gemma signatoria affabre excusa colossi faciem exprimere videtur. Internam oris partem reticulatam præfert, labris, superciliis, & naso crassioribus, capillis, & barba abnormi ad terrorem incutiendum. Secunda autem pariter in gemma incisa similis est Larvis Terentii Vaticani, capillis obtortis circa frontem, quorum sinistra pars recidit post caput, & in quatuor calamistros definit. In hujus gemmæ postica parte anaglyptice sculptæ sunt duæ palmæ, quæ literam M circumdant.

dant. Nullus, credo, hanc literam nomen artificis innuere reputabit, nam nec eo loco collocare mos erat, neque sic scribebatur, sed integrum, *Quum* palmæ, & coronæ, & literæ hujusmodi in quamplurimis gemmis incisæ, quas penes me seruo, & quas aliquando publici juris faciam, & quæ Ludorum victores respiciunt, inspiciantur, crederem potius hanc literam *M* nomen innuere illustri cujusdam actoris. Quid ni hæc litera Marcum significet? Sane Marcus Ulpus Trajani Libertus inter theatrales actores lauream promeruit, ut patet ex inscriptione apud Gruterum,

Grut. To. I.
par. 2. pag.
331. n. 6.

M. VLPVS. AVG. L. APOLAVSTVS
MAXIMVS. PANTOMIMORVM
CORONATVS ADVERSVS HISTRIONES
ET OMNES SCAENICOS
ARTIFICES XII.

Quid ni etiam hæc litera ad ludos Megalenses respiciat, qui in honorem Deorum matris celebrabantur, & in his ludis palmam retulerit hic actor, cujus Larva in hac gemma incisæ fuerit?

Tertia Larva in manibus Cupidinis gemma incisi, feminilis est, & collosa, ingenti capillorum copia, & barba impexa, ac veluti vento agitata. *Quum* hanc Larvam comparare non potuissim, illam emit superiori anno Robertus Dingly Anglus, & mihi ectypum perhumaniter dedit, ex quo apparet non inelegantem esse, & Latina forma excusam.

Ultimæ autem ectypum mihi communicavit ex carneola signatoria expressum Eques Nicolaus Uleughels Regiæ Academiæ Gallicæ in hac urbe constitutæ Præfectus, vir pingendi arte, & eruditione illustris; hæc refert juvenem quemdam oblique stantem, ex cujus humero sinistro pars pallii dependet, ac subter dextrum brachium, quod nudum est, convertitur. Ante se habet Larvam super columellam positam. Palma, quæ prope tergum incisæ est, videtur innuere, eum clarum fuisse poetam comicum, qui ob sua carmina palmam retulerit.

TABULA LXIX.

CAPUT LXIX.

INter tot Larvas nulla fortasse est tam nova, & inu-
sitata, quam hæc hujus Tabulæ; affabre sane in
annulo incisa, quam a D. Raymundo Testorio Ro-
mano emi. Quid autem signet, & quale instrumentum
in manibus teneat, & quomodo eo utatur, prorsus ne-
scio. Fortasse quidam Scabillarius est, quorum Colle-
gium, & Decuriæ Romæ erant, ut ex his inscriptionibus
patet.

PVBLIVS
ETTHVRI VRIES
SEY DE COLLEGIO
SCABILLARIORV
D. X.

☉ ☉ ☉

DEC. XII.
C. IVLIUS
CYTHISVS

COLLEG. SCABILLARIORVM.

Hæ inscriptiones repertæ fuerunt anno 1734. in Columba-
riis effossis in quadam vinea prope Ecclesiam S. Casarei,
quæ ad PP. Somascos pertinet, simul cum aliis octoginta,
quæ omnes sepulcrales erant, & quibus potitus sum favo-
re eruditissimi P. Francisci Baldinii nunc, dum hæc edun-
tur, Somascorum Familiæ Generalis Præfecti. Ex testimo-
nio Bartholinii *de Tibiis veterum* Scabillares erant ii, qui
tibiis caneant, ac sub pede, ut ait Pollux libr. x. spe-
ciem quamdam habebant sandaliorum, aut ex ligno, aut
ex ferro, aut ex alio aliquo metallo. Hæc Sandalia
Crupetia appellabantur ex sonora percussione: *Quippe*
in theatris (ait Bartholinus) *qui pede pulpitem percu-*
tiebant, ut ab omnibus melius crepitus ille intelligeretur,
ligneas soleas sub pedibus habebant, interdum & fer eas,
ut clarior esset sonus. Hoc rhythmo, seu numero musico

Barthol. de
Tib. veter. lib.
3. cap. 4.

L a

cho-

choro signum dabatur, ut canere inciperet, vel etiam Pantomimis norma, qua gestus, & saltus regerent. Tibicines pariter suis tibiis canentes pede sic armato pulpitem percutiebant in symphoniis ad ceteros psaltes moderandos; quod enarrat Beatus Augustinus libr. 4. de Musica: *Veluti quum symphoniaci Scabilla, & Cymbala pedibus feriantur certis quidem numeris, & his, qui sibi, cum aurium voluptate junguntur, sed tenore perpetuo, ita ut si tibiis non audias, nullo modo ibi notare possis, quousque procurret connexio pedum, & unde rursus ad caput redeatur; ex quo patet, tibicinas solo tibiis sono, nullo modo posse ceterorum instrumentorum musicorum numerum moderari. Cur autem sandalia nomine scabillorum donata sint, Bartholinus ex Salmasii sententia docet: Hujusmodi lignea sandalia Latinos appellasse scabella, quod instar scabellorum essent, & ligno fierent, pedibusque subjicerentur, ut scabella, suspicatur Cl. Salmasius. De scabillorum forma valde disputatur, & adhuc sub iudice lis est; num Calones lignei essent ferro armati ad pulpitem percutiendum, ut ex dictis videtur intelligi; an solum pedi adhærens ex ligno tantum, vel tantum ex ferro, quo scabellum percuterent scabillares, ut putat Salmasius ad Flavium Vopiscum; an denique calones lignei, sed in extremitate versus digitos aperti quadam rimula, in quam immissam foret concavum quoddam instrumentum sonorum, ut arbitratur Rubenius. De re Vestiaria cap. 17. ubi scabillum delineatum profert ex antiqua marmorea statua, quam dabimus ære incisam Tab. LXXX. Hoc instrumentum quandam crepitaculi formam præferre videtur, vel duobus constat hemisphæris æneis, ut verosimilius est, quæ ad invicem ex motu pedis percussæ, sonitum ederent, vel tandem, nam divinare licet, & aliquid conjecturis donare, folliculi erat os, quod sonum præstabat, dum pede calcaretur. In villa Pinciana adest statua cujusdam cymbala supplodentis eodem musico instrumento, seu scabillo dextro pedis alligato, hoc autem duplex est, si cum eo comparetur, quod protulit Rubenius. Ut ut sit, hic noster scabillaris, si scabillaris est, immane quantum distat a ceteris, nam hic magno conatu instrumentum suum, quale illud sit, inflat, ceteri autem pede crepitum efficiebant. Verum*

Barthol. ibi.

rum contra sentiunt Langius, & Torrentius ad Svetonium, putavit enim scabilla, seu ut ipsi vocant, scamilla, speciem esse musicorum instrumentorum, quæ spiritu inflantur. Hoc ex Statii carmine arguunt libr. 7. vers. 170.

..... & ad inspirata rotari

Buxa.

Ubi vetus interpres ait: *Buxa tibia, vel scabellum, quod in scenis tibicines pede sonare consueverunt*; cui inhæret Abrahamus in suo Commentario ad Ciceronis Orationem pro Cælio, dicens: *Quid si dicamus scabella organa quædam fuisse, quæ instar nostrorum organorum spiritu in tabulis recepto, saltantium pedibus numerosè pulsata, sonitum illum emitterent?* Et fortassè non ejusdem formæ fuerunt scabilla, ita ut magis ad præsentem figuram explicandam conducant loca adlatorum scriptorum. Et sane fuerunt scabilla nova, & vetera, ut patet ex inscriptionibus. Attamen instrumentum, quod spiritu inflat hic quicumque depictus vir, potius dicendum arbitror aliquod ex illis, quorum nobis adhuc ignotum nomen, quamvis apud veteres in usu fuissent, ideoque a scabullo omnino diversum. Mercurialis de Arte gymnastica ait: *Etiam athletas ostentationis, & spectatorum voluptatis gratia, in spiritus retentione se quandoque exercuisse inde conjicere licet, quod Milonem illum capite, & fronte, ac etiam costis, & pectore robustis, vittis ligato, tandiu spiritum retinuisse legimus, quousque præ impetu intumescerent venæ ligamina illa discinderent. Quamobrem suspicor, an hic vir inflare conetur hoc quodcumque est instrumentum forte coriaceum, quousque illud disrum- pat. Etiam Bulengerus scribit: *Pithaules e tibicinum numero fuit, diciturque, qui ludis Pythiis tibia canit. Pithaules vero, qui ἐν πίθῳ, idest cado ligneo tibiam inspirat. Quæ verba statim ad rem nostram facere videntur; sed quæ subdit, nescio, an potius monstrent Bulengerum aliud intellexisse ac quod expressum est in hac gemma. Subdit enim: *Certe Pithaules, cum inspiratam in cado ligneo, aut eburneo concepisset animam, per fistulam vocalem foraminibus in ea dispositis, ita modulationes, & frequentamenta efficiebat. In cadis enim inæpares tibiæ animatæ hominis spiritu, foraminum varietate,***

*Mercur. libr.
3. cap. 6. in
fin.*

*Buleng. libr.
2. cap. 29. in
princ.*

Id. ibid.

sate, aut regularum motu sonitum edunt. In hoc tamen nostro instrumento & cadus, & forte tibia apparet, si tuus ille globulis interceptus pro tibia sumatur; quæ eruditi lectoris arbitratui relinquimus.

TABULA LXX

CAPUT LXX.

Prima harum Larvarum penes me est in annulo signatorio, & senem refert, magno, & hiante ore, ut dolore, & terrore affectus videatur. Breves habet crines partim in frontem recedentes, & utrinque in tempora, ita tamen ut aures appareant. Nasum habet ferme finum, & barbam crispam, & mentum acutum. Secunda vero e conspectu respiciens oculos habet strabos, os apertum, & quasi quadratum, & nasum pressum, & crines breves, qui frontem cooperiunt, hinc inde longiores, & vento ferme agitato. Super tempora dispositi sunt flores. Hac Larva fortasse usi sunt Antiqui in ludis Bacchanalibus. Tertia ornatur capillis arcte calamistratis & comptis, & supra frontem elatis in formam calanticæ, seu galericuli muliebris, & per tempora, & genas hinc inde decidentibus, & in graciliores calanistras evadentibus. In occipite crines præferunt formam canistri striati, quæ forma valde notanda est. Quarta habet sibi conjunctam aliam Larvam, quæ Fauno, vel Sileno similis est, flosculis coronata, de qua superius differuimus. Quinta, quæ sequitur, Larva juvenem demonstrat ore hiante, & nil peculiare habet præter crines, qui ferme stroppe frontem circumdant. Ceteri crines crispati sunt, ac veluti pileum efformant. Subsequens Larva duos simul jungit vultus, alter viri, alter femine, sed viri Larva more muliebri crines habet comptos. Septima, calvo, & rotundo capite, & oculis itidem rotundis, presso naso, & ore in formam conchylii facto videtur esse ridicularii cujusdam scenici. De ceteris autem, quæ præteritis similes sunt, jam differuimus; & si quid varii habent nil mirum est, tot enim erant actores Romæ, præcipue Augusti ævo, quo ludi scenici magnificentissime

me celebrabantur, & ad quos histriones omnium nationum conveniebant, ut quamprimum etiam Larvæ inter se variæ efformarentur. Hi ludi & in foro, & in amphitheatro, & in circo, & in sepiis Campi Martii fiebant testante Svetonio in vita ipsius Augusti: *Spectaculorum & assiduitate, & varietate, atque magnificentia omnes antecessit. Fecisse ludos se ait suo nomine quater: pro aliis magistratibus, qui aut abessent, aut non sufficerent, ter & vicies, fecitque nonnunquam etiam vicatim, ac pluribus scenis per omnium linguarum histriones non in foro modo, nec amphitheatro, sed in circo, & sepiis.*

Svetonio ibi.
cap. 43.

TABULA LXXI.

CAPUT LXXI.

Prima hujus tabulæ Larva, enormiter a naturali statu detorta, oculis grandioribus, & rotundis instar mali medici, superciliis monstruosis, naso informi, & oblongo, & in vertice rotundo, ore hiante, & mento exporrecto. Filium habet pelliceum striatum, variis tenis confectum, quarum nonnullæ supra frontem sese extollunt, nonnullæ vero post cervicem prociidunt. Hæc Larva inter Lamiæ adnumeranda est, de quibus superius locuti sumus. Secunda Larva vultu naturali, sed artificio se detorto, in ebore cælata est, caput & collum obvelatum habet, & nonnihil comæ in fronte apparet. Os hians, & nasus oblongus refert personam illam, quam vulgo *Giangarolo* appellamus, incertumque est, virum, an mulierem representet. Dicerem sacerdotem esse, si mihi constaret ab Ethnicis suos sacerdotes, sacrosque eorum ritus derisui habitos fuisse in scenis, nam sacerdotes sic velati sacrificabant, quapropter imagines etiam Imperatorum, quod Pontifices Maximi essent, sic velatæ aliquando conspiciuntur. Suspicio etiam hic cujusdam peculiaris viri imaginem esse ad vivum expressam. Tertia adolescentuli e conspectu respicientis, ingentisque formæ, Larva in annulo signatorio eleganter sculpta est, atque inter rudera antiquæ Fræneste inventa. Dono a me data fuit D. Stephano Moccio Frænestino summæ integritatis viro, & Audito-

ditoris Camerae Apostolicae Locumtenenti in Criminalibus, qui quamplurima suae patriae monumenta collegit. Quarta autem sigillum est apud me. Vir apparet sedens, & caput habet pileolo tectum, ore hiante in modum conchylii. Specie quadam fagi cooperitur, quo totus ferme circumdatur, ex quo dextrum brachium exerit more fervorum. Quinta tandem super caput habet cyathum, in cuius medio prominet pyramis rotunda, & acuta. Hic cyathus illi pro galero est. Involvitur penula, & barbam habet oblongam cum duobus mustaciis, & auribus asininis. Corona pampinea caput ornatur. Haec figura, ut puto, ad ludos scenicos Bacchicos pertinet.

TABULA LXXII.

CAPUT LXXII.

Nimis ex ingenio haec prima Larva efformata est, pileolo in extremitate circa frontem reducto, auribus grandioribus, & barba oblique detruncata, itaut dimidium tantum menti cooperiat. Iratum virum repraesentat. De Prometheo fingunt Poetae, statuas suam ex variis animantibus efformasse, unde Horatius libr. 1. Od. 16.

*Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus particulam undique
Defectam, & insani leonis
Vim stomacho apposuisse nostro.*

Idem dicendum arbitror de antiquis sculptoribus, qui non semper Larvas, quae in scenis usuveniebant, sed multoties ex ingenio efformarunt, quod patet in grandioribus illis Larvis, quae in membris architectonicis sculptae sunt, vel in fontibus, vel in cultrorum capulis. Secunda Larva ingenti forma, & ore quadrato, naturale os, & oculos illius viri, qui ea utebatur manifeste demonstrat sub ea larva latentes. Ejus vestis, quam circa caput habet, cocullus videtur, & forte non absimilis est a bardocucullo, quo utebantur Galli, & similis certe est tegumento illi, quo nostri nautae vestiuntur, quodque *Cappotto* appellatur, de quo Martial. libr. 4. Ep. 133.

Gal-

Gallia Santonico vestit te bardocucullo

Cercopithecorum penula nuper erat.

Verum hoc capitis tegumentum aliquantum detortum est ad mimicos usus, nam & asininas habet aures, & in frontem recidit more pilei Phrygii.

Tertia Satyrum refert, cui crines ipsi cornua efformant. Capulum arbitror cultri, ut de prima hujus tabulæ Larva diximus. Nonnullæ Larvæ æneæ etiam ex his, quas hucusque retulimus, infigebantur capsulis pro bullis ad earum ornamentum. Quarta tandem Larva forma collosa in gemma pretiosa incisa, deformi vultu, inter lamias referenda est, & ad terrorem incutiendum inventa videtur.

T A B U L A LXXIII.

C A P U T LXXIII.

Hæc statua nullibi fracta, graphice in hac tabula ex marmore Pario expressa, in Museo Capitolino adservatur, tam adfabre a Græco artifice sculpta, ut nihil supra. Puerum refert forma quasi collosa, altitudinis palm. 5. qui sedens super pellem caprinam Larvam tenet elatam, forma itidem collosa, arreptam manibus, & eam capiti suo aptare, vel detrahere nititur. Illam CLEMENS XII. in Capitolio collocavit una cum ingenti copia statuarum tum Græcarum, tum Latinarum, anaglyphorum, hermarum, ac Ægyptiorum simulacrorum, ut ex tot tantisque antiquorum artificum monumentis, nostri, futurique ævi artifices erudirentur, doctique viri lumen captarent ad fabulas, historias, numismata, & cetera hujusmodi illustranda. Quid autem hic puer, qui non e lapide, sed ex carne factus videtur, sibi velit, adfirmare non audeo, sed conjectando dicerem, Genium esse viri ingenui, & gravis, qui a superioribus muniis ad honesta oblectamenta divertere studet. Non est insolens sub pueri specie Genium, & muna, actionesque graviores sub exuviarum ferinarum simbolo repræsentare, uti etiam Larva Silenica ludos designat theatrales, quamvis Larvæ horribiles, & mo-

M stro-

strosæ ad comœdias potius spectarent. Attamen illis tantum Larvis comici utebantur, quæ in speciem, & primo intuitu terrorem, postea vero risum excitabant. Tragœdorum vero Larvæ non abnormes erant, sed naturales, verum ad luctum, & dolorem, & hujusmodi alios affectus summopere detortæ, ingentibus scilicet superciliis, & crinibus incomptis. Talis est, quam sustollit hic puer, quare eam potius crederem tragœdiam, quam comœdiam respicere. Post ingentes exantlatos labores notum est homines ad ludicra animi gratia transire, ut ex Romanorum Imperatorum exemplo constat, qui post devictos hostes, post cædes inimicorum, post exercitus profligatos, post regna, & provincias in potestatem reductas spectaculis, venationibus, ludis indulgebant, quod ex antiquis anaglyphis apparet. Amasis Rex teste Herodoto libr. 2. quum diem solidum gravioribus muneribus, & officiis impendisset, postea sero facto convivii cum familiaribus animum recreabat, atque jocis inter amicos reficiebat. Et quum a quodam necessariorum argueretur, quod nimium regiam majestatem abjiceret, respondit: Qui arcum possident, quum illo opus habent, intendunt, postquam autem eo usi sunt, remittunt; nam si perpetuo intentus esset, frangeretur, & quum opus esset, uti jam illo non possent. Talem & hominis conditionem esse. Si assidue seria tractare, nec ullam partem ad lusum sibi indulgere velit, fore ut sensim sine sensu, aut mente captus, aut stupidus evadat.

TABULA LXXIV. ET LXXV.

CAPUT LXXIV. ET LXXV.

PRima harum Larvarum, quæ Tab. LXXIV. habentur, naturali forma grandior, peculiari pileo ornatur, qui pilis riget. Hujusmodi pileis caput suum tegunt nonnulli milites in columnis Trajana, & Antoniana sculpti. His etiam utebantur bestiarii, ut apparet ex anaglypho argillaceo, in quo pars Circi cælata est, & quod in refertissimo harum rerum Museo Collegii Romani adservatur. Secunda colosseæ e conspectu respiciens,
sex

sex foliis pampineis coronata ; inter quæ pendent quatuor lineæ ex acinis uvæ ; quemadmodum etiam quinta Larva recalvastra simili modo ornata, ad Bacchanalia spectant. Tertia, & quarta, inter quas medius stat pedus, in eadem gemma incisæ, herum, & servum referunt. Herus autem ille est, cui ingens pileus caput tegit, & ad quem attinet pedus. Ambæ ad comicos usus sunt aptatæ. Postrema vero, quæ pileum gerit tenuis intortis compositum, & duobus corniculis, quæ ex fronte erumpunt, servilis, & comica est.

In Tab. LXXV. tres figuræ sunt graphice delineatæ, prima earum senem feminudum more philosophorum representat, naturali vultu, & sedentem, tenentemque ambabus manibus librum apertum e conspectu capitis cujusdam adolescentuli super columellam collocati. Hunc poetam esse comicum ex his omnibus apertissime dignoscitur. Librum, quem hic poeta præ manibus habet, pugillarem appello ; qui tabulis ceratis instruebatur, in quibus graphyos scribebant Antiqui ; ut nunc etiam mos est ad memoriam levandam ferre secum in pera libellum cartis gypsatis constantem, in quo eadem ratione nonnulla exarantur, ne memoria excidant. Quod non abhorret a verbis Aufonii epigr. 3. *In notarium*, ubi legitur : *Bipatens pugillar expedi*. In hanc rem minime omittendam putavi inscriptionem nondum in lucem prolatam, quæ in columbariis ultra Thermas Antonini Caracallæ reperta est, quam dono dedi Museo Kirkeriano Collegii Romani, in qua fit mentio artificis pugillariorum.

C. VOLCACI C. L. ANICETI
DEDIT
M. CAECILIO. HILARO
PVGILLARIO

Secunda est adolescentulæ cujusdam alia veste super pallam induta, ut est simulacrum Floræ e Villa Hadriani erutum, quod servatur in Museo Capitolino. Inter has vestes hæc femina pedum tenet, pedibus, manibusque nudis. Dextera Larvam sustinet, mento eidem dexteræ innixo, & sinistra crines ejusdem Larvæ arripit, ut eam sustollat. Forte Musa Thalia est, ni sit femina theatralis,

quæ Larvam, qua utebatur in scenis, contempletur. Hæc autem vultum naturalem exprimit.

Tertia tandem post se habet rotundum sedile scrinio simile, & mulierem in ipso juventutis flore representat. Sinistro pede innititur vasi encarpis ornato, & sinistra manu Larvam tenet, cui dextera innuit. De hac idem dicendum arbitror, nempe mulierem comicam esse.

TABULA LXXVI.

CAPUT LXXVI.

DUæ Larvæ majores humana forma in hac Tabula sunt delineatæ. Primæ egregie sculptæ caput tenui velo obnubitur, quo totum circumdatur, duobus teniis retrorsum decidentibus ex eodem velo confectis. Oculis, supercilliis, & naso grandioribus, atque a naturali forma detortis, sed præcipue ore, quod longum, & amplum præter modum est, atque exporrectum, ut mentum efformet. Duo arundines, seu bacilli, qui ante ipsam positi sunt, in usu erant apud scenicos saltatores, ut vidimus in Tabulis IX. XXVIII.

Secunda Larva e conspectu respiciens, capite calvo, pampineis foliis, & uvis coronata Bacchica est. Notatu digna apparet barbâ, quæ a naribus propendet, horrens, & densa, & sex superiores dentes grandi forma, qui ex ore hiant prominent. Hæc Larva eleganter sculpta in achate lactei coloris variis, & discoloribus venis in fundo mihi data fuit a D. Raimundo Testorio Romano harum rerum minime ignaro.

Tertia graphis refert senem calvum absque barba nonnihil crinium in occipite habentem, & philosophico pallio obvolutum, qui sub nudis scapulis eum circumdat. Baculo innititur, ac eum deambulare diceret. Ore hiante Larvam adolescentulæ contempletur, quam læva sustollit. Hic profecto apparet poëta comicus.

TABULA LXXVII.

CAPUT LXXVII.

FRustum marmoris exprimitur primo in hac Tabula, in quo adest inscriptio Græca in fronte, in latere autem conspicitur columella, super quam posita est Larva duobus calamis ornata, & pone eam adstat adolescentula veste talari induta, quæ capite, & cruribus caret. Dextra manu tibiam tenet, quæ loco foraminum septem dentes seu lingulas habet, nonnullis tibiis apud Bartholinium similem, quamvis illæ non septem, sed tribus tantum donentur. Non facile investigari potest ratio hujus marmoris, quum tam mancum appareat. Inscriptionem sic interpretari possumus: *In ante diem xvii. Kalendas Apriles*, quo tempore Bacchanalia in Urbe teste Pacicchellio celebrabantur, quare hoc marmor ad ea festa respicit, in aliqua dedicatione positum, vel quum acti sunt ludi scenici. Forte etiam frons erat urnæ sepulcralis, & diem enunciabat, in quo mortuus est excellens aliquis comicus vel tibicen in illa sepultus. Verum non hoc adfirmare ausim, quod nomen defuncti, ut moris erat, in Inscriptione non sit adpositum, & alia quæ in epitaphiis apponebantur. Hoc marmor adservatur in Museo Collegii Romani, in quod ab eruditissimo P. Contuccio inlatum fuit, quum illud ei donaverim. Secundo loco Larva est graphice delineata ex anaglypho annulari, eratque apud D. Robertum Pingley Anglum. Caput est calvi senis, grandi forma, & barbam habet qualem Sileni præferunt, quæ in decem calamistros dispescitur.

Tertio loco tres sunt Larvæ simul junctæ, altera forma naturali mulierem comicam refert; altera, quæ in occipite est, vultum exprimit senilem & calvum, & barbam super aures porrectam habet. Tertia in capite harum duarum Larvarum posita ambas tegit; pileo pelliceo pilis hirtis, magnis superciliis, naso, & genis, & ore terribili, & in similitudinem conchylii efformato. Putandum est his Larvis usam esse mulierem illam inter Histriones, & Pan-

to-

*Senec. De Con-
sol. ad Helv.
cap. 12.*

tomimas adnumerandam; his enim artibus mulieres non mediocri lucro studebant, ut ait Seneca: *Beatiores ne istos putas, quorum Pantomimæ decies sestertio nubunt, quam Scipionem, cujus liberi a Senatu tutore suo in dotem æs grave acceperunt.* Et alibi. *In pulpito Pantomorum viri & femina tripudiant.* Nonnulli fortasse putabunt primam lineam hujus inscriptionis supplendam esse *KATAΘONOIC*, idest Diis Manibus, & tunc inscriptio sepulcralis esset cujusdam tibicinis, & diem mortis vel depositionis innueret.

T A B U L A LXXVIII.

C A P U T LXXVIII.

HÆ tres Larvæ graphice, & diligenter in hac Tabula delineatæ sunt ex suis archetypis. Prima, colosseæ forma, incisa in annulo signatorio valde notanda est. Hinc inde e temporibus illi pendent duo vitis folia, in ore ejus apparet vultus infantis, brevibus capillis circa frontem ornati, qui usque ad genas procurrunt. Apud Augustinum, & Goriæum conspicitur Larva, in cujus ore integer puer exculptus est, ac Ludum, seu Jocum repræsentare ipsum dicunt, quapropter idem dicendum erit de hac nostra Larva, & puerum hunc Jocum esse, qui in vindemiis, & festis Bacchanalibus plurimus intercedebat. Hæc Larva superciliis grandioribus & retortis instar rudentis, & capillis eodem modo circa frontem compositis, qui variis ligamentis dividuntur, & barba extensa, & ampla, operis est admodum elegantis, ipsamque Capua huc tulit Baro Stayn, eaque potitus est dum in ea urbe stipendiis Imperatoris militabat.

Secunda duobus capitibus constat, altero fenis calvi, prope quem delphinus incisus est, & Socratem omnino refert: altero vero capillis ordine compositis, qui speciem formant calanticae super frontem, vultum iratum vel dolentem præfert, ac forte uxorem Socratis repræsentat, quæ personæ non rarò in scenam inducebantur. Prope hujus vultum pedus pastoralis expressus est, qua ratione nescio. Delphinus prope Socratem innuere potest hujus philosophi stu-

studium erga musicam, nam delphinum ipsa delectari notum est ex casu Arionis, de quo loquitur Ælianus, alii- que Scriptores.

Tertia Larva ærea undequaque integra, & opere rotundo sculpta vultum præfert naturalem, sed dolore confectum. Risum tamen movet, quod pileum, seu bardocucullum habeat sex acutis extremitatibus distinctum cum globulo in fronte.

TABULA LXXIX.

CAPUT LXXIX.

Tres lucernæ hic sunt delineatæ ad comicos spectantes. In prima est vultus mulieris adolescentulæ cum ingenti copia capillorum in novem calamistros supra frontem compactorum, qui duabus tenis circa eandem frontem colligantur. Alii duo calamistri valde longi pendent hinc inde circa genas; ex quo mulierem barbaram, quæ comædiis agendis studeret crederem, ut de similibus Larvis jam dictum est.

Secunda lucerna continet senem nudum sedentem super pannum vultu quasi silvestri, & capillis admodum brevibus, enormique fascino. Lynam pulsat, eodemque tempore canit, & ex ejus ore quatuor dentes prominent.

Tertia lucerna tragicam actionem, ut puto, refert, quid autem innuat nescio. Videant igitur eruditi. Si quid loci exstat conjecturis, Atrei casum crederem, qui filios fratris occidit, illique eos manducandos adposuit. Et quamvis Seneca in ejus tragœdia hoc factum esse dicat absente matre, aut nutrice, ut Horatii præceptum sequetur:

Hor. Art. Poët.
v. 185.

multaque tolles

Ex oculis, quæ mox narret facundia præfens.

Nec pueros coram populo Medea trucidet,

Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus,

attamen hic sculptor aliam sequi potuit narrationem. Videmus igitur in hoc anaglypho virum & mulierem veste talari ambos indutos cum galericulis calamistratis & elatis in formam mitræ tenia circumligatis. Vir puellum

lum super sinistrum humerum tenet, brachio ejus sinistra manu apprehenso, ac manu dextra ensam sustollit, videturque ipsum jam occidisse, dum mulier grandiori puero vivo brachiis apprehenso fugit, ut illum a cæde eripiat. Hæc tamen divinando potius quam conjectantes dicimus, nam antiqui Scriptores non omnia enarrarunt, & si enarrarunt, eorum scripta ad nos non pervenerunt, quod si pervenissent in explicandis antiquis monumentis plus lucis haberemus. Forte huic anaglypho verba Plauti aptanda sunt:

*Plaut. in Prol.
Casina.*

*Qui utuntur vino vetere, sapientes puto,
Et qui libenter veteres spectant fabulas.
Antiqua opera, & verba, quum vobis placent,
Æquum placere est ante veteres fabulas.
Nam nunc novæ, quæ prædeunt comædiæ
Multo sunt nequiores quam nummi novi.*

Ex quibus verbis apparet, quamplures existisse comædias & tragædias, quæ perierunt, quod infortunium comædiæ ipsius Plauti magno Latinæ linguæ, & eruditionis detrimento habuerunt.

T A B U L A LXXX.

C A P U T LXXX.

IN Tomo tertio Musei Florentini pag. 59. delineata est statua cujusdam Fauni scabillaris cum crotalis præmanibus, & scabillo sub pede dextero, de qua eruditissime, ut assolet, in eo loco differuit Antonius Franciscus Gorius tot voluminibus ab eo in lucem prolatis illustris. Quum autem hæc statua multum conferat ad præfens argumentum, iterum illam hic proferre volui, non ut aliquid novi in ejus enarratione afferam, sed ut clarius appareat, quale sit hoc instrumentum, ejusque figura. Videtur compactum ex corio multipliciter compacto veluti follis, ac in medio duo habet hemisphæria in formam crotalorum. Imo duo folles crederem, alter super soleam ex ligno, seu ex alia materia, quæ pavementum tangeret, alter vero plantæ pedis scabillaris alligatus. An vero illa hemisphæria per se ipsa resonarent,

rent, & an forent duorum follium foramina, quæ sonum emitterent vel ex se, vel ex aliquo alio hiatu, nescio. Sicut etiam sonatoris gesticulatio, an sit facta ob rythmum, quo sonus scabilli cum sono crotalorum ad harmoniam ciendam concordet, vel motus quidam gesticulantis ob lætitiã, aut voluptatem, quam ob artis excellentiam Scabillaris ille percipiebat. Innuam tantum hanc statuam, ultra quam dici possit, excellentissimi esse operis, ac fortasse repræsentare celebrem quemdam Scabillarem, ut fuit Marcus Septimius Septimianus, cujus inscriptionem protulit Panvinius, & in suam collectionem intulit Gruterus, quæ hujusmodi est:

M. SEPTIMIO. M. P. HOR
SEPTIMIANO
EQVO. PVBL. IIII. VIR. I. D.
PRAEF. FABR. ROMAE
DEC. IIII. SCAMILLAR
OPERAÆ VETERES
A. SCAENA. PATRONO. OB
MERITA. EIVS. L. D. D. D

*Grut. To. 1.
par. 2. pag.
467. n. 7.*

Scabillaris autem, & Scamillaris idem est apud Antiquos. Hæc eadem statua operis profecto veteris manifesto apparet, tanta est elegantia sculpta.

TABULA LXXXI.

CAPUT LXXXI.

HAud dissimilis est hæc prima Larva ab ea, quam exhibuimus Tab. XXXVI. Senem refert capite, calvo, & barba calamistrata, planipedem, & caligis pilosis uti etiam tunica, qua vestitur usque ad genua; super quam aliam habet vestem circa lumbos contortam hodierno more. Tunica, & caligæ hujusmodi peculiare omnino sunt, nec in aliis comicis visæ. Nescio an tales vestes lautiores forent. Scio equidem mantilia seu ad manus tergendas, seu ad mensas instruendas

das majoris pretii habitas fuisse, si tales forent, ut Ovidius innuit libr. 4. Fastor. circa finem:

Dixerat. A dextra villis mantele solatis,

Mart. libr. 14. Et Martialis:

epigr. 138.

Nobilius villosa tegant tibi lintea citrum.

Nunc hujusmodi vestibus utuntur nautæ, ac imi subfelliî homines contra frigus. In Museo Kircheriano vidi Silenum fictilem, seu aliud numen rusticum altitudinis ferme palmi unius totum pilosum. Verum aliam non habet vestem. Quamobrem putandum est hîc etiam rusticum numen representari, cujus typum datum mihi a Gabriele Davidis filio Medina Liburnensi, e suo annulo signatorio, apud me habeo, & est artificis Græci opus.

Secunda Larva in annulo pariter signatorio incisa, prope Neapolim reperto, mihi missa fuit a Domino Felice de Turris, qui magnam vim nummorum Consularium ex omni genere metallorum possidet. Hæc refert puerum saltantem brevi tunica vestitum, quæ eum totum tegit usque ad medias coxendices. Larvam habet in summitate pilosam, grandioribus oculis, & ore, e quibus oculi, & os pueri apparet, & magna genarum pars; in reliquo nudus, calceis vero tenuissimis, duabus alis ornatis, quæ ejus velocitatem, & artem saltandi demonstrant. His calceis similes sunt focci, quibus ornantur tres figuræ æreæ histrionum, quas nobis exhibet eruditissimus Gorius To. 2. pag. 371. Inscriptionum Etruriæ, quorum delineationem illi communicavit Marcellus Venetus Rudolphini Frater, ambo illustres antiquarum rerum notitia, & operibus in lucem prolatis. Multæ inscriptiones memoriam ad nostra usque tempora servarunt nonnullorum excellentium saltatorum puerilis ætatis, aut Pantomimorum, in ludis scenicis celebrium vel cantu, vel gesticatione. Hîc addam inscriptionem Caji Reguli mortui anno duodecimo, & mensibus tribus ætatis suæ.

D. M.
 MEMORIAE. C. REGVI. MORIBVS
 DECORE. NATALIBVS. DD.
 HYACINTHO
 VEL. NARCISSO. COMPARANDI
 QVI
 VIXIT. AN. XII. M. III. TER. IN
 SPECTAN. S. P. Q. TRAIANEN
 QVATER
 IN CVRIA. SPECTANTE. IMP.
 M. ANTON.
 PROCOS. SALTAVIT. CANTAVIT
 IOCIS OMNES

Nulla modo omittere volui tres Larvas (inter quas inscriptio Græca cum candelabro, palma, & cornu olei, & nonnullis Hebraicis characteribus) anaglypho opere sculptas in fronte operculi cujusdam urnæ sepulcralis, quæ servatur in Museo Collegii Romani, seu Kircheriano. Vox *Scialon* Hebraica, quam mihi hujus linguæ ignaro interpretatus est eruditissimus P. Contuccius, pacem significat, quamvis in ultima litera mendum irrepsit, quod designat non ab Hebræis nativis, sed a Græcis ritu Hebraico utentibus scriptam esse ea ratione sane barbara, quam *Safardi* appellant critici. Hanc autem inscriptionem, si characteres Græcos, & Hebraicos simul jungas, sic interpretari possis:

HIC. IA
 CET. FAVSTINA
 PAX

De candelabro, & de cornu olei videndus est eruditissimus Senator Bonarrotius in enarratione antiquorum vitrorum, qui quamplurima profert lectu dignissima p. 22.

TABULA LXXXII.

CAPUT LXXXII.

Prima hujus Tabulæ figura, cujus typum mihi dedit P. Alexander Salarolius civis Bononiensis, est gemma signatoria Latini artificii, juvenem refert auricus afininis, & quadam corona, quæ in fronte aliquantulum eminent, coronatum. Notanda est ejus tunica, in qua dexterum brachium involutum est, & fortasse finistrum, & peculiari modo corpori aptata. Expeditum sese demonstrat, & paratum ad jussa; alacritate quadam, & velocitate exilientem, quod etiam demonstrant alæ pedibus ejus alligatæ, ut Mercurii talaria, quamobrem nonnulli eum putant Mercurium repræsentare, ni sit *Sporus* quidam celebris, quorum usus apud Antiquos non ignotus. Verum non est alienum ab Antiquorum more, personam induisse alicujus numinis, ut discimus ex Svetonio in vita Augusti, qui personam Apollinis sumpsit. Verum aures afininæ quid sibi velint, non intelligo, neque omnino ad Mercurium attinent. Secunda Larva vultum habet naturalem, qui e conspectu est, & ridicularii cujusdam videtur. Eclypum ejus est apud Gabrielem Medinam, & est operis profecto elegantissimi, & coloris carnei. Tertia Larva in carneola incisa, quam dono mihi dedit Eques Paulus Petrus Lilius mihi amicissimus, senem calvum sedentem præfert naturali vultu, & acuta barba, & vestimento oblongo, quod togam quodammodo refert. Orientali viro similis est, & manum dexteram profert, cetera involutus præter pedes. Digitum indicem sustollit, quasi loquatur cum quadam Larva illi e conspectu posita super columellam in formam scrinii. Hæc autem Larva grandi forma barbam habet eodem modo acutam, & capillos obtortos, & in frontem ingenti tumultu obductos. Hic vir videtur Poëta comicus, qui secum ipse recitet sua poëmata.

TABULA LXXXIII.

CAPUT LXXXIII.

Nonnullis saltatoribus superius relatis graphidem hujus etiam saltatoris addere decrevi in gemma annulari incisi, non solum ob saltationis modum non omnino vulgarem, sed etiam ob peculiarem formam instrumenti musici, quod Saltator ille sinistra tenet. Nudus est, & ejus tantum operitur caput pileolo tenui, & striato, & duo illius cacumina prominent, alterum supra frontem, supra cervicem alterum. Digitis sinistri pedis totus totus innititur, pes vero dexter elevatus supra sinistrum genu, quod est difficile factu. Thyrsus dextera regit in vertice ornatum foliis, & fructibus. Instrumentum musicum, quod innuimus, innixum lateri sinistro, uter videtur, cui annectitur fistula, qua inflatur; desinit autem in tres majores tibias, quarum duæ instar cornu re-tortæ sunt, altera vero tubæ similis. In Bacchanalibus, & mense Majo quidam rustici, ut plurimum e Regno Neapolitano Urbem accedunt, eamque pervagantur tali instrumento utentes, quod etiam fit in aliis civitatibus, & regionibus, & præsertim in Etruria. Hi rustici hoc instrumentum inflantes simul incondite canunt, & saltant. Ejus usus antiquissimus apparet. Hæc tibia utricularis vocabatur, inter tot tibiærum genera. Illius meminit Suetonius in Nerone cap. 54. *Sub exitu quidem vitæ palam voverat, si sibi incolumis status permansisset, proditurum se partæ victoriæ ludis etiam hydraulam, & choraulam, & utriculariam.* Hujus igitur Imperatoris ætate Utricularæ in ludis publicis, & solemnioribus locum habebant. Sed fortasse ante ipsum Neronem ab auctore carminis Virgilio attributi, cui carmini nomen Copa, hoc instrumentum recensetur. Dicit enim:

Copa Syrisca caput Graja redimita mitella

Crispum sub crotalo docta movere latus;

Ebria formosa saltat lasciva taberna,

Ad cubitum raucos excutiens calamos.

Ultimum carmen nonnulli interpretantur de quodam crotali genere, de quo Suidas ait in V. κρόταλον. *Crepita-*

taculum proprie calamus fissus; & studiose comparatus, ut sonet, si quis manu pulset, quasi plausum efficiens; & forte hujus generis crotalum designant illi, quos in manibus saltatores tenent, bacilli, ut vidimus in Tab. IX. In Epistola ad Dardanum, quæ B. Hieronymo tribuitur, tibia utricularis ita describitur: Antiquis temporibus fuit chorus quoque simplex, pellis cum duabus cicutis æreis, & per primam inspiratur, secunda vocem emittit. Pellis hæc nil aliud erat, quam uter humano ventriculo similis, ut ait Bartholinus De tibiis veterum lib. 3. c. 7. his verbis: Hujus tibiæ forma inde elucet, quod illi ventriculum humanum figuræ similitudine comparent Anatomici. Hujus usum enarrans idem Scriptor subdit: Usus autem talis fuit, ut quoties sonus eliciendus esset, deberent Utricularii inflare utrem, & retinere manu calamos, & pressum utrem cubito quaterere, ita ut calami vibrarentur ex jactatione assidua. Nescio an sibi velit etiam innuere tibiæ foramina digitis per vices aperiri, & claudi, & an una esset, ut in Hieronymi loco allato, vel plures tibiæ; quæ si hic tres sunt, fortasse tractu temporis potuerunt in hunc numerum excrecere, & si ærææ erant, in ligneas evadere. Hoc non prætermittam, minori in pretio habitum fuisse hoc instrumentum, quam tibia simplex, vel faltem illud decursu temporis accidit; nam Martialis lib. 10. epigr. 3. ait, Canum, qui tibia tam egregie canebat, ut Galbæ carus esset, nullo modo Utricularem esse voluisse, vel ascaulem, ut Græce loquebantur:

Credis hoc, Prisce,

Voce ut loquatur psittacus coturnicis?

Et concupiscat esse Canus ascaules?

Quum autem pauci, & paucis verbis hoc instrumentum descripserint, eo rarior est hæc gemma, in qua tam clare illud apparet, & alibi id nunquam viderim. Hæc autem anno 1735. in antiquis urbis Signiæ ruinis reperta fuit. Ibi autem, quod esset situ munitissima civitas, Romani suos carcere coercerant captivos, eamque Quatuorviri gubernabant, ut patet ex inscriptione, apud Gruterum, & Fabretum pag. 464. Ex ea vero multi prodire illustres viri.

Alteram graphidem hujus tabulæ ex gemma incisa eruendam curavi, quam Dominicus Landius antiquarum re-

re-

rerum amans, & eruditus sibi comparavit. Hæc Larvam refert similem illis servis, qui in Terentio Vaticano delineati sunt, seu ejus vultum, seu corporis statum, seu brevem tuniculam spectes.

T A B U L A LXXXIII.

C A P U T LXXXIII.

NE tædio afficiam lectores, aliis prætermisissis, quæ apud me sunt, antiquis monumentis ad ludos scenicos spectantibus, anaglyphum ex argilla, & duas Larvas hic addam pro hujus operis coronide, una cum hoc anaglypho. Typus ipsius repertus est, ut manifeste appareat sepulcra Etrusca, lucernas, ac alia id genus opera ex argilla typis, seu formis confici consuevisse, ut facilius multiplicarentur. Hic autem noster factus est instar facelli, superne in modum hemicycli efformati, & encarpio ex foliis quernis, tribusque rosis contexto circumdatur. In eo adsident quatuor personæ, prima quarum puellus est, qui duabus tybiis canit, stipiti hujus facelli innixus, qui stipes aliquantulum exporrectus, & crure cujusdam bestię suffultus sedem puello præbet, qui pede dextero innititur scabello. In adverso latere juvenis, adest ingenua forma discumbens super scimpodio, quod lecti genus erat, qui unum tantum hominem capiebat. Non autem tales erant lecti convivales, nam hi trium hominum capaces erant, ut plurimum. Scimpodium genus erat lectuli discubitorii, cujus usus apud nos nunc quoque viget, ac in eo quiescimus aliquando, ut postmeridianum somnum capiamus. In medio sedent duæ mulieres, quarum una post aram, seu mensam pedes habet, alterius vero pedes in terra sunt innixi. Ambæ videntur non mensæ accumbere, sed sedere, an vero in lecto illo discubitorio, vel in scamno separato, nescio, nam ex graphide non bene apparet. Fortasse tempus illud indicatur, quo Romanæ mulieres mensæ assidebant, ut ait Mercurialis De arte Gymnastica libr. 1. cap. xi. pag. 63. *Tempore majoris Scipionis, ac Plauti crescente paulatim balneorum usu, hujuscemodi quoque accubitus*
in-

incrementum præsertim apud Romanos cepit, neque tamen multum, quando scilicet viri tantum, & non mulieres, ut Vitruvius, Valerius Maximus, & Isidorus testantur ex Varrone, accumbebant. Addit idem Auctor, quod a tempore magni Pompeii usque ad Galenum, atque etiam Constantinum omnes fere, atque etiam mulieres cœnantes accumbebant. Præterea subdit: Apud Romanos diverso situ mulieres a viris accumbentes cœnasse rationi consentaneum est, atque id ob honestatem & decus, & quia ita in antiquis marmoribus apparet, in quibus mulieres cum viris accumbentes representantur illa certe figura quadam ab iis diversa, quasque sedentes, & nulli alteri rei cubitis innixe accumbentes, & edentes conspiciuntur. Quod multum ad rem nostram facit.

Puer, qui duas inflat tibias retortas nullam habet vestem præter rotunda subligacula, ceteri vero videntur intenti auscultare tiliarum sonum. Quid autem hoc totum significet nescio. Hæc fortasse celebritas nuptiarum est, quod innuere videntur & tiliarum sonitus, & mulier capite velato, & ætate gravis, quæ pronuba esse potest, & sponsus & sponsa licenter nimis vestiti. Sed quia hoc anaglyphum repertum est in Columbario, in mentem mihi venit, an sit cœna funebris, qualis apparet in fronte urnæ sepulcralis Marci Ulpii, quæ exstat in Museo Kircheriano, vel quoddam sacrificium factum Genio viri discumbentis in Scimpodio, ac craterem manu tenentis, quasi vivus adhuc esset, quamvis jam defunctus. Hanc conjecturam confirmat ara illa instar tripodis libis onerata, ac mulierum silentium, quod mœstitiam denotat, & præcipue tristis illa apparet, quæ manus superimponit, quod doloris est inditium, fortè ob amissum sponsum. Tibiæ autem & in sacrificiis, & in funeribus in usu erant, unde Ovidius in 6. Fastorum.

Cantabat fanis, cantabat tibia ludis,

Cantabat mœstis tibia funeribus.

In eodem museo adest anaglyphum marmoreum, in quo excusa est mulier animam exalans super scimpodium decumbens, ad cujus pedes duo adfunt tibiis canentes, quarum altera longa est, altera vero obtorta, cum hac epigraphe. MORITVR. Nihil tamen adfirmo, nam fortè hæ

hæ conjecturæ antiquis illis viris risum moverent, sicut enim illi si nostrorum instrumentorum usum vellent explicare, a vero longe aberrarent, ita nos quum de illorum instrumentis judicamus. Sed ut ad rem redeam, anaglyphum hoc inventum est in Columbario diruto, circa annum 1735. detecto in via Latina, ad cujus latera adhuc exstant ruinæ cubiculorum sepulcralium, quæ antiquitus admodum magnifica extruebantur in hac via, ut ait Juvenalis Sat. 5. v. 55.

Clivosa veberis dum per monumenta Latina;

& Sat. 1. v. 170. quum mores aliquorum mordere vellet, ut invidiam declinaret, finxit non de vivis, sed de mortuis loqui, qui in via Latina & Flaminia sepulti erant:

..... Experiar quid concedatur in illos,

Quorum Flaminia tegitur cinis, atque Latina

Quæ viæ, ceteræque Consulares plenæ erant monumentorum illustrium familiarum, idque per sexdecim millia passuum, ut demonstravi pag. 61. mearum animadversionum ad Diarium Italicum Cl. Viri P. Montfauconii; & hoc etiam in via Appia erat usque ad antiquam Ariciam, ut apparet in Dissertatione mea de Bulla aurea pag. 34. In eodem Columbario inventa est larva muliebris, cujus graphidem in hac eadem Tabula 84. adponimus, quæ præcipua animadversione digna est ob ornatum, qui instar coronæ radiatæ caput circumdat, & sub quo circa genas tres excurrunt obtorti capillorum ductus. An hæc sit mulier quædam barbara, & fortasse e Thracia non ausim affirmare. Verùm in eodem Columbario hanc inveni inscriptionem:

D. M.

Q. ARRUNTIO. AQVILAE
MAN. P. VI. OPE. NAT.
BESSVS. MIL. ANN. IX.
VIX. ANNIS XXX.
C. CASSIVS CENSORIVS
FRATER. ET. H. B. M. F.

Hic Quintus Aruntius Manipularius primus, seu navis Prætoris sex remorum, Ope nuncupatæ, miles fortè erat, nam passim tales milites in inscriptionibus reperiun-

riuntur nominati, qui in navibus trium vel quatuor remorum navali militiae operam dabant, quorum remorum numerus his notis designabatur III. seu IV. atque naves hujusmodi Trieres, vel Quadrieres appellabantur, ut patet ex collectionibus inscriptionum antiquarum. Videbis Inscriptiones Etruscas eruditissimi Ant. Fr. Gorii pag. 125. Tom. 1. Multae etiam pertinent ad ludos, & expriment nomen Deorum, quibus navis dicata erat. Vide quoque Cl. V. Fabretum in Inscriptionibus, & in Columna Trajana pag. 114. & 115. ubi mentio facta est Cajus Senii Severi Manipularis, navis Trieris, & Numinis, cui illa dicata erat, qui Cajus natione Bessus apud Getas fuit, de quibus Ovidius de Ponto:

Vivere quam miserum est inter Bessosque Getasque

Ultima hujus Tabulae Larva comam habet peculiari forma comptam, & crines retortos, & os in modum conchylia efformatum, frontemque & cilia ita detorta, ut medium nasum tegant. Haec Larva inventa est in sepulcro, seu Mausoleo Libertorum Familiae Lucii Aruntii (qui consulatum assequutus est tempore Tiberii) cum inscriptione, quam supra retulimus, lapide Tiburtino incisam. Hoc autem sepulcrum detectum est circa annum 1735. in via Praenestinae principio, quod a me delineatum fuit, ut publici juris facerem una cum peculiaribus cubiculis, ac eorum ornamentis, & inscriptionibus, quae parieti infixae erant sub ollis. Interim tamen unam hic damus:

D. M. SVCCESI. PRIGENIA . SOR
 FECIT . FRATRI . BENEMERENTI
 ET PISSIMO MER. VII. ANNIS
 EGO
 LAMEATALE PEREGI NVNC
 RAPI
 OR. TENEBRIS. ET. TEGIT
 OSSA . LAP
 DESINE SOROR ME IAM. FLERE
 SEPVLGRO HOC ETENIM
 MVLTI
 REGIBVS ORA TVLIT

Alteram etiam adponimus erutam in villa D. Marchionis Nari extra Portam Salariam, in qua villa nonnulla detecta

caeta sunt columbaria cum ollis; & inscriptionibus defunctorum:

OCTAVIA . L . ET . 5L . ARBVSCVLA
V . A . XXIII . ET . MENSES . X .
TVCCIA . 5L . MATER . EIVS

TERMIVS . EST . VITAE . NOSTRAE
TERTIVS . ET . VICENSIMVS
AMNVS . CVM . ME . FLORENTEM
MEI . COMBVSSERE . PARENTES
VIX . EGO . DVM . LICVIT
SVPERIS . ACCEPTIOR . VNA
QVOI . NEMO . POTVIT . VERBIS
MALEDICERE . ACERBO
CRVDELE . PATER . FVNVS . NATI
VIDISSE . VIDERIS
ET . PIA . COMPLEXV . MATER
SPOLIATA . SENESCENS
ATTV . DVLCIS . SOROR . EXTINCTO
ME . SOLARE . PARENTES
CRVDELIS . PLVTON . NIMIO .
SAEVITER . RAPINAE
PARCE . PRECOR . NOSTRAM . IAM
LACERARE . DOMVM
TE . LAPSIS . OBTESTOR . LEVITER
SVPER . OSSA . RESIDAS
NE . NOSTRO . DOLEAT . CONDITVS
OFFICIO
DESINE . IAM . FRVSTRA . MATER
MEA . DESINE . FLETv TE
MISERAM . TOTOS . EXAGITARE
DIES
NAMQVE . DOLOR . TALIS . NON
NVNC . TIBI . CONTIGIT . VNI
HAEC . EADEM . ET . MAGNIS
REGIBVS . ACCIDERVNT .

TABULA LXXXV.

CAPUT LXXXV.

IN hac tabula expressa est mulier nuda usque ad coxendices, sedens super basim rotundam, quæ columnellæ similis est, & super eam etiam sinistra manu innititur. Hæc videtur mulier comicæ arti studens, nec officit feminudam esse, nam hæc licentia, nimis quidem proterva, in theatris usum habebat. Notandus est capitis ejus ornatus, & capilli peculiari modo contorti, ac inter calanticam nodati & commisti. Dextera manu larvam tenet suspensam extrema calanticæ parte comprehensa, quæ larva peculiari itidem comæ ornatu spectanda est. Pone hanc mulierem pedum apparet in extremitate contortum, cui bulla circa medium inhæret. Nonnullæ aliæ mulieres Tab. 37. 38. 39. & 41. larvas manu apprehensas contemplantur, & nonnullæ pariter pedum gestant, sed absque ea bulla, quæ fortasse hic addita est, ut nobilius redderet pedum, alioquin rusticum, & pastoritium instrumentum.

Dum hæc typis mandantur, eruditissimus Gorius ad nos misit vol. 2. Symbolarum literariarum, in quo pag. 149. Auctarium ipsius exstat ad disceptationem De locatoribus Scenicorum editam a Dominico Georgio. Hoc autem Mantissæ vice fungi potest ad hanc totam de Larvis, seu Personis scenicis tractationem. In eo enim de Locatoribus scenicis, de Procuratore scenicorum, de Archimimis, de Stupidis, & Maccis, de Redemptore scenicorum, de Rogatore, & Designatore, de Mimis, & Pantomimis, de Parasitis, de Histrionibus, de honoribus, præmiis, muneribus, dignitatibus, divitiis in comicos conlatis recondita eruditione differitur, ac omnia nova luce inlustrantur. Item feminas Mimas, & Archimimas, & Corpora, & Collegia Scenicorum, & Scabillariorum recensentur; & Pantomimi abæneum signum nunquam editum adfertur, quæ omnia hic libenter congeffissem, ni semper alienus fuisset ab alienis scriniis expilandis.

INDEX RERUM.

A

- A**ctores scenici quo pedum ornatu in scenam prodire solerent . pag. 25. purpura ut plurimum induti . 49. Principibus viris adprime cari . 33. ingenti donorum copia affecti . 54.
Afris quare crines crispati . 78.
Amasis Rex animum post severiores curas reficere solitus . 90.
Apollinis Delii ara ex cornibus compacta . 81.

B

- B**acchanalia Martio mense celebrari solita . 93.
Bacchanaliorum licentia . 30.
Basilicæ SS. Cæsarii , & Xisti olim extra Urbis muros positæ . 10.

C

- C**alanticæ usus apud mulieres Veliternenses . 42.
Calliope Musa heroico carmini præfidens . 69.
Capillorum cultura , qualis apud Parthos , Germanos , & Scythas . 79.
Choros quæ personæ componerent . 37.
Chrysothomus Scarfò laudatus . 68.
Clemens PP. XII. laudatus . 62. 89.
Comædiarum primordia . 6. 55.
Comici in Collegia distincti . 32.
Comicorum celeberrimi Stratocles & Demetrius . 49.
Comicis senilem , vel juvenilem personam repræsentantibus quæ vestis tributa . 49.
Comicorum frequentia , ac varietas Romæ . 38.
Commodator vestium ad scenicos usus *Rogator* nuncupatus . 72.
Crotali vulgo *nacchere* instrumentum antiquissimum . 24.

D

- D**elphinus musicæ amator . 95.
Deorum Ægyptiorum simulacra ex trunco mali per-
fici efficta . 61.
Donaria in defunctorum monumentis sæpe conclusa . 53.

E

- E**mboliarum ejusque ethymon . 34.
Euripides tragœdias scripturus speluncas petebat . 51.

F

- F**emine quoque Pantomimicæ arti deditæ . 94.
Flagellorum materies . 12.
Flagellorum pœna ceteris vilior . 12.
Forum Cæsaris prope Viam sacram . 11.

G

- G**orianæ inscriptiones . 33. 75.
Gorius Antonius Franciscus laudatus . 75. 96.
Gruterianæ inscriptiones . 10. 27. 30. 49. 66. 76. 82. 97.

H

- H**istrionum celeberrimi Augusti tempore Pylades , &
Bathyllus . 18.
Histrionum Larvæ terrificæ , & earum ornatus ut pluri-
mum incomptus . 70.
Histrionum nonnullorum impudica in scenam apparendi
forma . 29. a temporum licentia permiffa . 58. 108.

I

Ignatius Maria Como laudatus . 34.
Inscriptio L. Val. Pudentis . 10. M. Curii Eupor. *77-
biarii* . 15. C. Fufii Smaragdi *Margaritarii* . 15. L.
Furii Diomedis *Celatoris* . 16. Juliae Sedatae . 19. Ju-
lii Bathylli . 20. Euphronis *Aeditui* . 20. Septentrio-
nis *Saltatoris* . 27. M. Aur. Agilii Septentrionis *Pan-
tomimi* . 30. 39. L. Agilii *Archimimi* . 32. C. Jocundi
Saltatoris, & *Cantoris* . 33. Vocontiae *Emboliariae* . 34.
Præsidum comædiarum . 49. P. Cefenni, & P. Gavivi.
62. M. Vipfani Narciffi, A. Postumii, & C. Cofutii
Commodatorum vestium ad comicos usus . 71. 72. 73. C.
Mannei *Archimimi* . 75. L. Surreddi *Proc. ab scena* .
76. M. Vulpri *Pantomimi* . 82. Pub. Etthuri, C. Julii
Cythiffi, & M. Septimii Septimiani *Scabillariorum* .
83. 97. C. Volcaci *Pugillaris* . 91. 97. C. Reguli *sal-
tatoris* . 99. Q. Aruntii *Manipularii* . 105.
Intermezzi . Vide *Emboliaria* .

L

Lamia quid . 68.
Larvarum primordia . 5. 55. auctor . 5. materies .
5. 7. prima forma . 6. 35. earum formæ a Romanis
hinc inde defumptæ . 65.
Larva quis prior Romæ fuerit ufus . 6.
Larvæ ad quid inventæ . 6. multoties ex ingenio effor-
matae . 88. In Theatris, Conviviis, Triumphis, Bellis,
& Deorum festis adhibitæ . 7. 8. 66. præfertim in lu-
dis Bacchanalibus . 68. necnon in Funeribus . 26.
Larvæ muliebres non statim in scenam inductæ . 42.
Larvæ ferviles ab aliis difformes . 54.
Larvæ in sarcophagis exculptæ quid indigent . 56.
Larvæ pueris timoris occasio . 64.
Larvæ Tragædorum quæ . 90.
Larvæ agrestium personarum . 44. Tab. 26. 47. Tab. 30.
Bacchi, seu alicujus Bacchi festis mancipati . pag. 29.
Tab. 12. in Bacchanalibus adhibitæ . pag. 67. Tab. 50.
68. Tab.

68. Tab. 51. 88. Tab. 71. 92. Tab. 76. Bacchantis feminae pag. 40. Tab. 22. bufonis pag. 42. Tab. 24. Calliope pag. 69. Tab. 53. Cupidinis pag. 63. Tab. 46. Democriti pag. 45. Tab. 27. 28. bufonis pag. 70. Tab. 53. Fauni pag. 66. Tab. 50. famulae pag. 40. Tab. 22. & 24. Helena pag. 68. Tab. 52. Heracliti pag. 45. Tab. 28. Heroinae pag. 40. Tab. 22. Luna pag. 67. Tab. 50. Mida pag. 80. Tab. 66. Minervae, seu urbis Romae pag. 20. Tab. 6. 43. Tab. 25. Numinis Marini pag. 65. Tab. 48. Pantomimi pag. 75. Tab. 59. Patrisfamilias pag. 40. Tab. 23. 41. Tab. 24. Personarum, quas dicimus *Gian-gurgoli* pag. 23. Tab. 8. *Gondolieri* pag. 48. Tab. 31. *Lazzari* pag. 65. Tab. 47. *Pantoloni* pag. 23. Tab. 8. 32. Tab. 16. *Ponsevere* 29. Tab. 13. *Pulcinella* pag. 25. Tab. 9. Personarum Orientalium, aliarumque exterarum nationum pag. 27. Tab. 41. 64. Tab. 47. 79. Tab. 64. & 65. Philosophi, & unius ex ejus discipulis. 22. Tab. 7. Regiae conditionis mulieris 41. Tab. 24. Sacerdotis Apollinis 44. Tab. 27. Saltatorum pag. 46. Tab. 29. Satyricae pag. 34. Tab. 17. & 18. 58. Tab. 41. 67. Tab. 50. 71. Tab. 54. Scabillaris 83. Tab. 69. Senis planipedis pag. 53. Tab. 36. 37. Tab. 81. servorum pag. 50. Tab. 33. 54. Tab. 37. 67. Tab. 50. 69. Tab. 52. Silenicae pag. 23. Tab. 8. 64. Tab. 47. 71. Tab. 55. Socratis pag. 36. 37. Tab. 20. 75. Tab. 59. 77. Tab. 61. 94. Tab. 78. Thaliae pag. 55. Tab. 37. 92. Tab. 74. Thrafonis, seu militis gloriosi. pag. 14. Tab. 3. Veritatis pag. 42. Tab. 24. 61. Tab. 44. Villici hominis 41. Tab. 23. Xantippes uxoris Socratis 77. Tab. 61. 94. Tab. 78.

Larvis quare os ad formam conchylii effectum. 39.

Legionis xx. *Valerensis* gesta, & laudes. 17.

Liberti tribubus urbanis adscribi soliti. 11.

Lilius Petrus Paulus. 65.

Lorariorum munus. 12.

Ludi Lupercales obscenissimi. 24.

Ludi scenici Romae quam alibi celebriores. 20. praesertim Augusti aevi. 86. illis praesides, & curatores constituti. 49.

Luna cultus Romam ex Aegypto translatus. 67. ex varietate Lunaris disci Larvas inventas qui putent. ibi: Lunares phases in scenam inductae. ibi.

M

- M**Aniæ quid . 44. 70.
M. Ophilius Hilarus comædus extemplo mortuus;
51.
Milites virgis verberare pœna antiquissima . 13.
Mimi sæpe in funeribus adhibiti . 50.
Moccius Stephanus laudatus . 88.
Monumenta defunctorum obvia in viis Latina , & Fla-
minia , ceterisque Consularibus . 105.
Mulieres quoque saltandi artem agebant . 26.

N

- N**Ero Imp. scenicæ arti , ceterisque gymniciis exer-
citationibus addictus , ob easque triumphum egit ,
ac numismata cudit . 21. 22.
Numismata ad Heroum memoriam revocandam aliquan-
do restituta . 70. 71.

P

- P**antomimi varias personas repræsentabant . 54. 75.
Parasitorum vestis . 33.
Pedagogi personam quis primum in scenam induxerit .
23.
Personæ Etymon . 7.
Personam Numinum induere in more apud Antiquos . 100.
Personæ character in scena semper idem . 43.
Poesis in pagis primum orta . 4.
Præneste civitas ; ejus accolæ in scenica arte celebres .
39. 41. 79.
Prætoria ætas . 81.
Pylades & Batyllus Histrionum celeberrimi . 18.

R

- R**ana avaritiæ symbolum . 52.
Recitantibus Judices assignati, & præmia proposita.
10. 89.
Recitantium ornatus . ibi .
Recitare quibus permissum . ibi .
Recitationi locus, & tempus . 9.
Rogator a scena quid sibi velit . 73.
Romanis civibus, quin etiam equitibus in scenam ap-
parere mos fuit . 59.

S

- S**altationes, gestusque inhonesti a Nerone in scenam
inducti . 26.
Saltatores cur in sepulcralibus lucernis effecti . 25. eo-
rum Larvæ . 46. Tab. 29.
Saltatorum sui temporis celeberrimi Cajus Joecundus . 33.
Pylades, & Ilias . 46. ex feminis Timeles . 60. 61.
Sapientiæ symbolum ex Larvis Palladis, Socratis, Al-
cibiadis, seu Horatii, Platonis, & Carneadis simul
junctis conflatum . pag. 47. Tab. 30.
Scabillares collegio distincti . 83.
Scabillorum descriptio . 84. 85. eorum forma Tab. 80.
Scenicæ exercitationes, Histrionesque maxime Augusto in
deliciis . 18.
Scenicæ exercitationes e solo ad plaustra evectæ . 5. 6.
Scimpodium quid . 103.
Servorum vestis . 36.
Socratis persona sæpe in scenam inducta . 37. ejus exi-
mia animi moderatio . 37. 38.

T

- T**ibiæ utricularis antiquitas, forma, eamque inflandi
modus . 102.
Tibias in theatris inflare mos vetustissimus . 14. 15, et-
iam

iam in funeribus. 15. 104.
Theatrorum incunabula. 8.
Tibicinum vestis. 59.
Tragœdiæ origo, & inventor. 5.
Tribus urbanæ rusticis tribubus minus nobiles. 11.

V

Venuti fratres laudati. 98.
Veritatis symbolum. 61.
Vestium, quibus Comici ornarentur, commodandarum
usus. 72.
Via sacra in Urbe ceteris celebrior. 15.
Via sacra, an *Sacra via* dicendum. 15. 16.
Vindemiæ celebritas. 4. 55.

COR.

CORRIGENDA.

- P** *Ag. 9. lin. 2. prout, leg. itaut.*
Pag. 11. lin. 2. Epigraphe, leg. Epigraphes.
Pag. 50. lin. 19. Gutheri, leg. Gruteri.
Pag. 51. lin. 5. nullo sentiente, adde expiravit.
Pag. 69. lin. 26. donum dedi, leg. dono dedi.
Pag. 70. lin. 7. Eubonis, leg. bufonis.
lin. 23. memoria, leg. memoria.
Ibid. lin. 26. rudiose semper opere, adde repræsentantur.
Pag. 84. lin. 11. Tibicinas, leg. Tibicines.
Pag. 96. lin. 34. duo, leg. duos.
*Pag. 98. lin. 1. habitas fuisse si tales forent, leg. ha-
bita fuisse si talia forent.*

D

M

P.^o

TI. CLAVDIVS. ESQVILINA. AVG TIBERINVS
 HIC. SITVS. EST. FECIT. TAMPIA. HYGIA. MATER FILIO PIETISSIMO
 TV. QVICVMQVE MEI. VEHERIS. PROPE LIMINA BVSTI
 SVPPRIME. FESTIVVM QVAESO VIATOR ITER
 PERLEGE SIGNVM QVAM. DOLEAS. PRO FVNERE. ACERVO
 IN VENIES TITVLO NOMINA FIXA. MEO. ROMA MIHI. PATRIA EST MEDIA
 DE PLEBE. PARENTES. VITA FVIT NVLLIS. TVNC VIOLATA MALIS
 GRATVS ERAM POPVLO QVONDAM NOTVS QVE FAVORE NVNC SVMDELETTI PARVA
 FAVILLA. ROGI QVIS. BONA. NON HILARI. VIDIT. CONVIVIA. VOLT V
 ADQVE MEOS. MECVM PERVIGILARE LOCOS QVONDAM EGO PIERIO VATVM
 MONIMENTA CANORE. DOCTVS CYGNEIS ENVMERARE MODIS
 DOCTVS MAEONIO. SPIRANTIA. CARMINA VERSV DICERE CAESAREO CARMINA NOTA FORO
 NVNC AMOR. ET NOMEN SVPEREST. DECORPORE TOTO. QVOD SPARGIT LACRIMIS
 MAESTVS. VTERQVE PARENIS SERTAM IHI FLORES QVE NOVOS MEA GAUDIA. PONVNT
 FVSVS. IN ELISIA. STIEGO VALLE MOROR. QVOD MEAT IN STELLIS DEIT HINQVOD PEGASVS ALES
 TOT ME ANATALES. FATA. DEDERE. MIHI

Basilicuo in Marmo

Bassorilicuo

In Ametisto

Bellissimo

J. Ponsardi fecit

DIS MANIBVS
AVG. LIB. BATHYLLVS AEDITVS TEMPLI DIVI AVG
F. DIVAE AVGVSTAE QVOD EST IN PALATIVM
IMMVNIS ET HONORATVS

DRS MANIBVS
AVSTRALIVS PIRWIKHIBVS
T BINE AVSTRALIVS QVODI TIVM BILIVM
IMAVIT ET HOMOR AVS

Iacinto

Corniola

VETRO ANTICO

B. Palmareto. Fecit.

Corniola

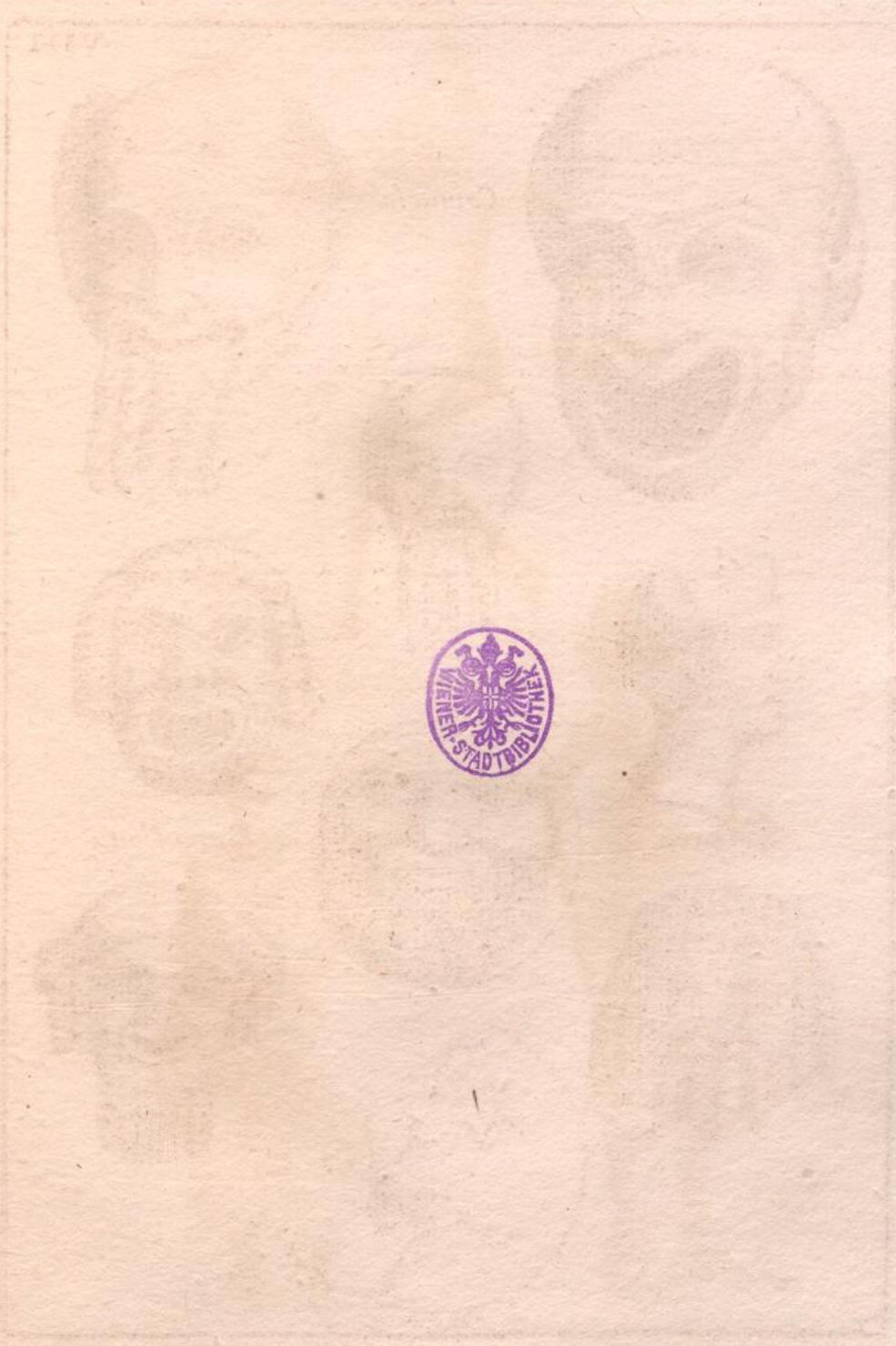
Agata

Terra Cotta

Onice

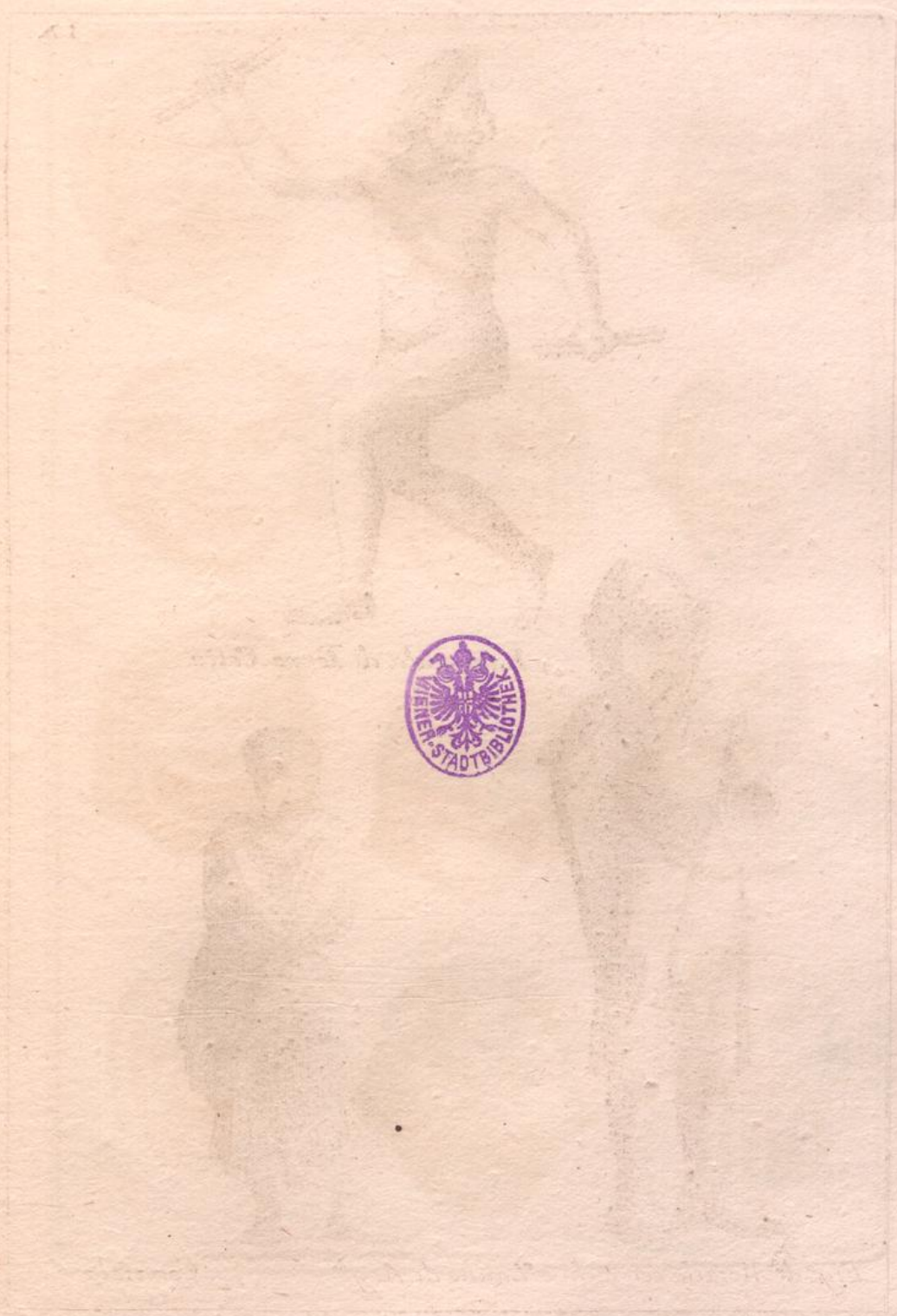
Lampada di Terra Cotta

Fig.^o di Metallo con occhi e Zanne di Arg.^o

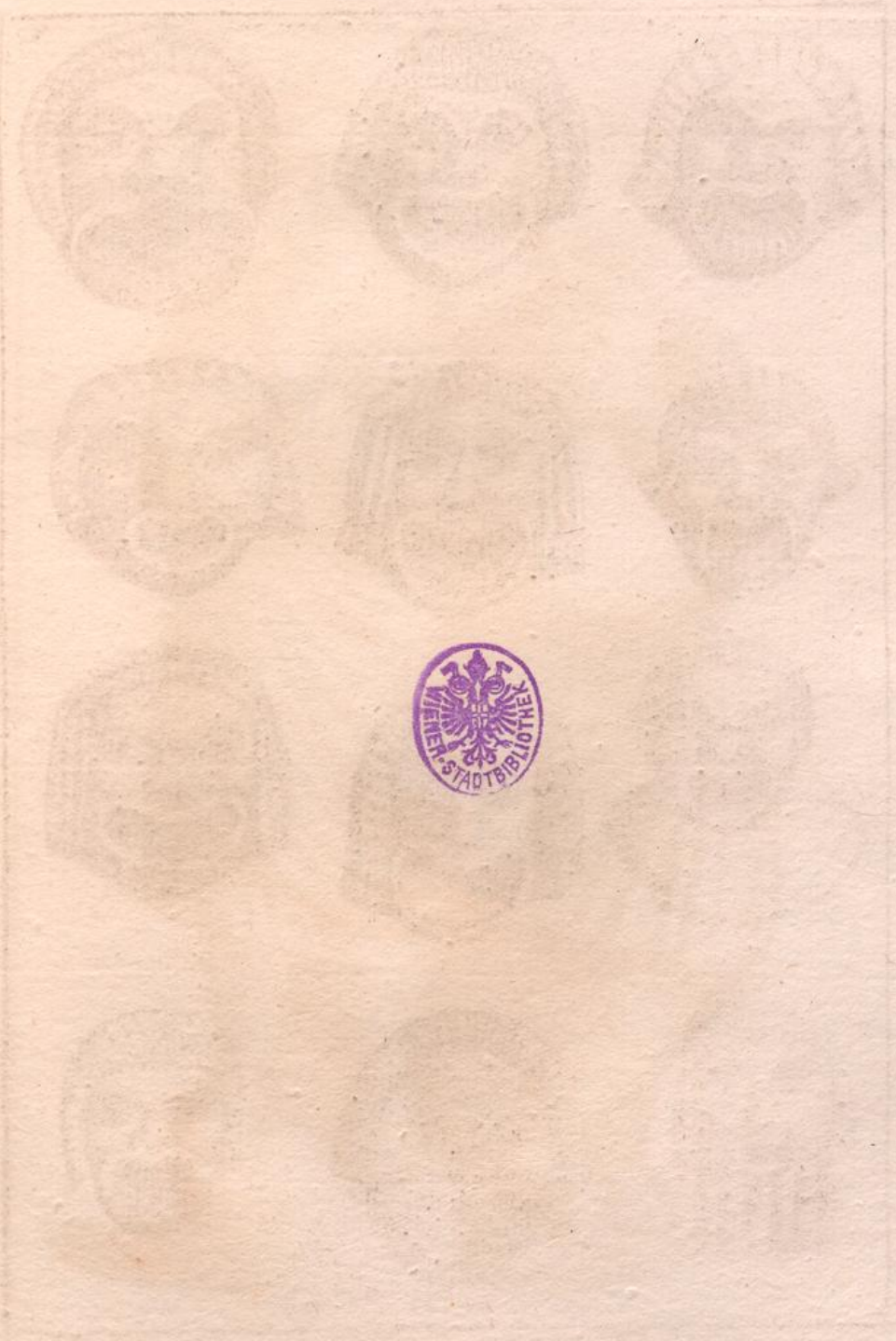

Corniola

Lucerne di Terra Cotta

Lampada di Terra Cotta

Lampada di Terra Cotta

In Onice

Corniola

111X

In Agata

XIX

Figura di Metallo

17

8

1787

XVI.

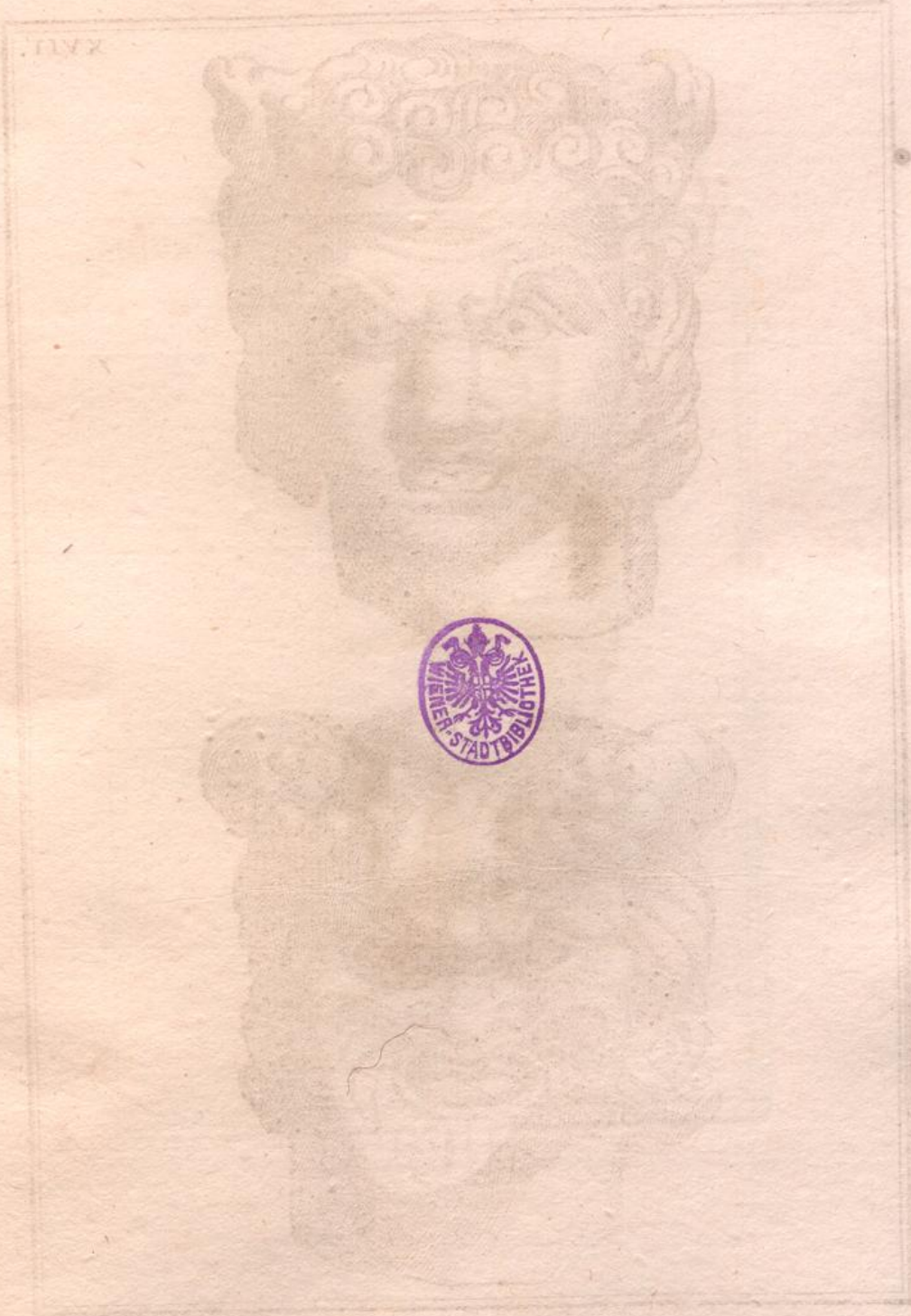

AGATA NERA

PLATE

XVIII.

FIGURA DI METALLO

11. 18. 1878

Figure di Metallo

XIX

[Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side]

...sita. Pomarata. ...

AGATA SARDA

122

WIENER STADTBIBLIOTHEK

In Metallo

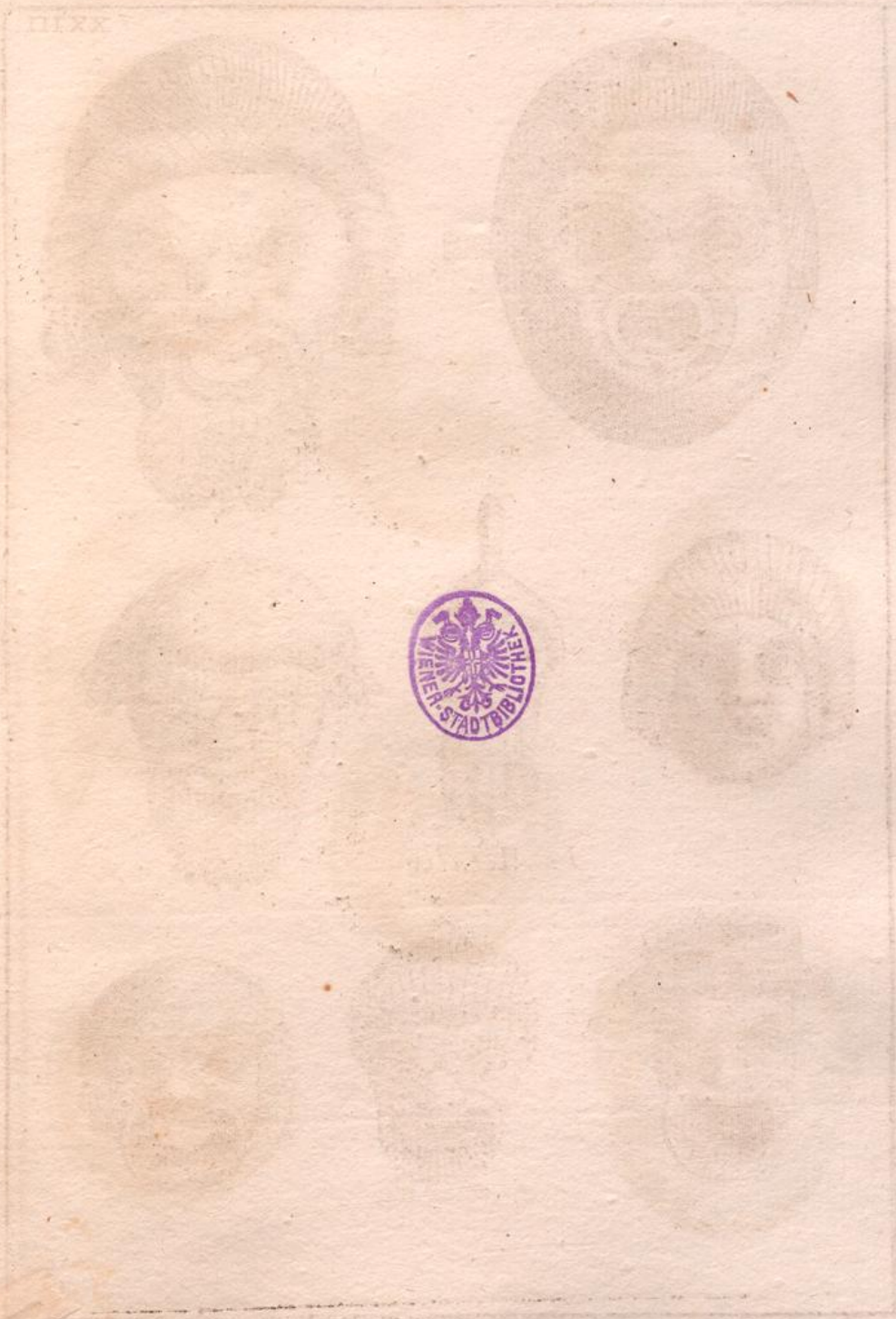

In Metallo

ΠΙΧΧ

Occhi Diargento

XXIV.

In Metallo

In Metallo

Corniola

Corniola

Nicolò

Cameo

Corniola

Corniola

Diàspero Rosso

Plasma

Granata

Agata

Cameo

Agata

Niccolò

Smeraldo

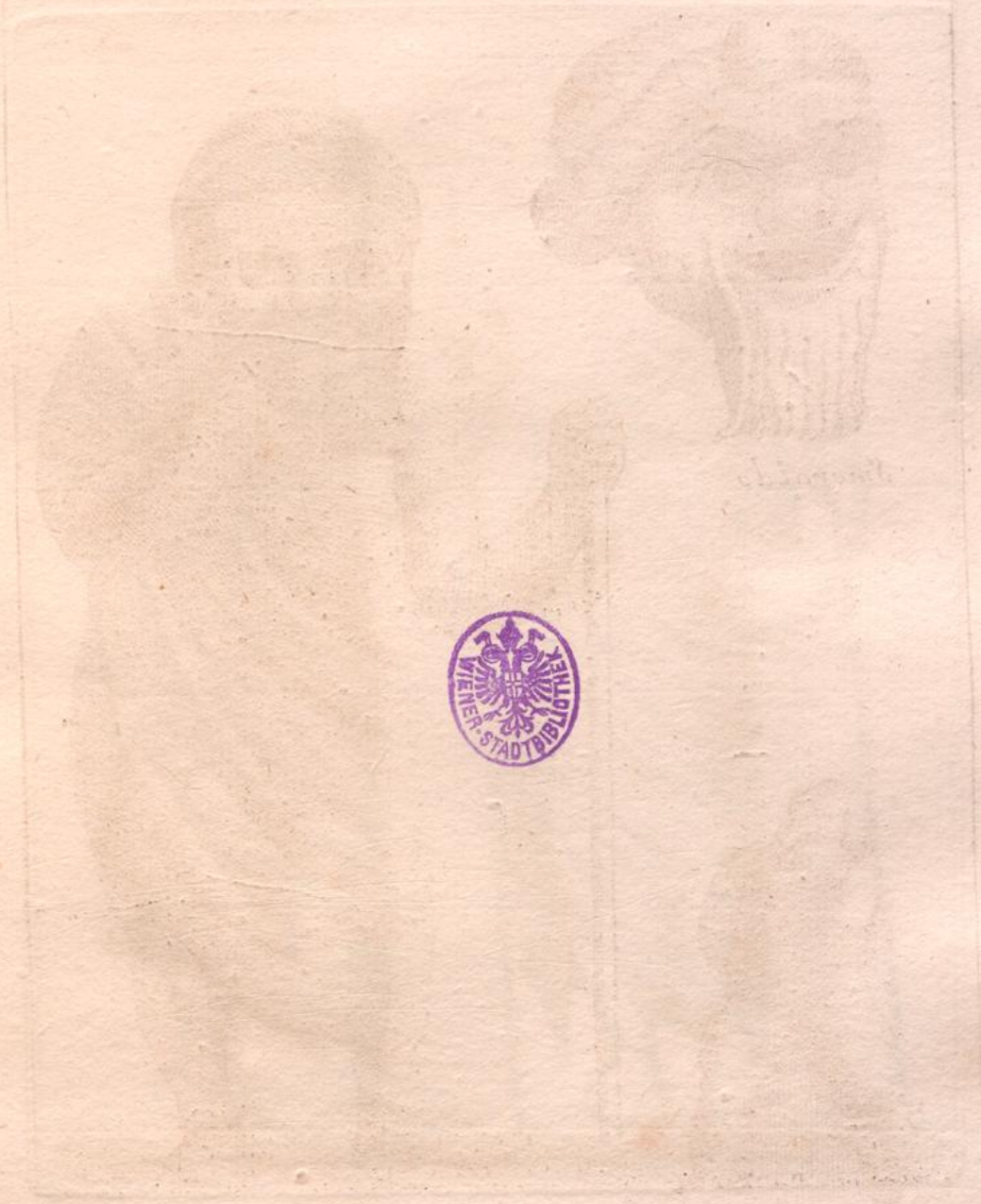

Cameo

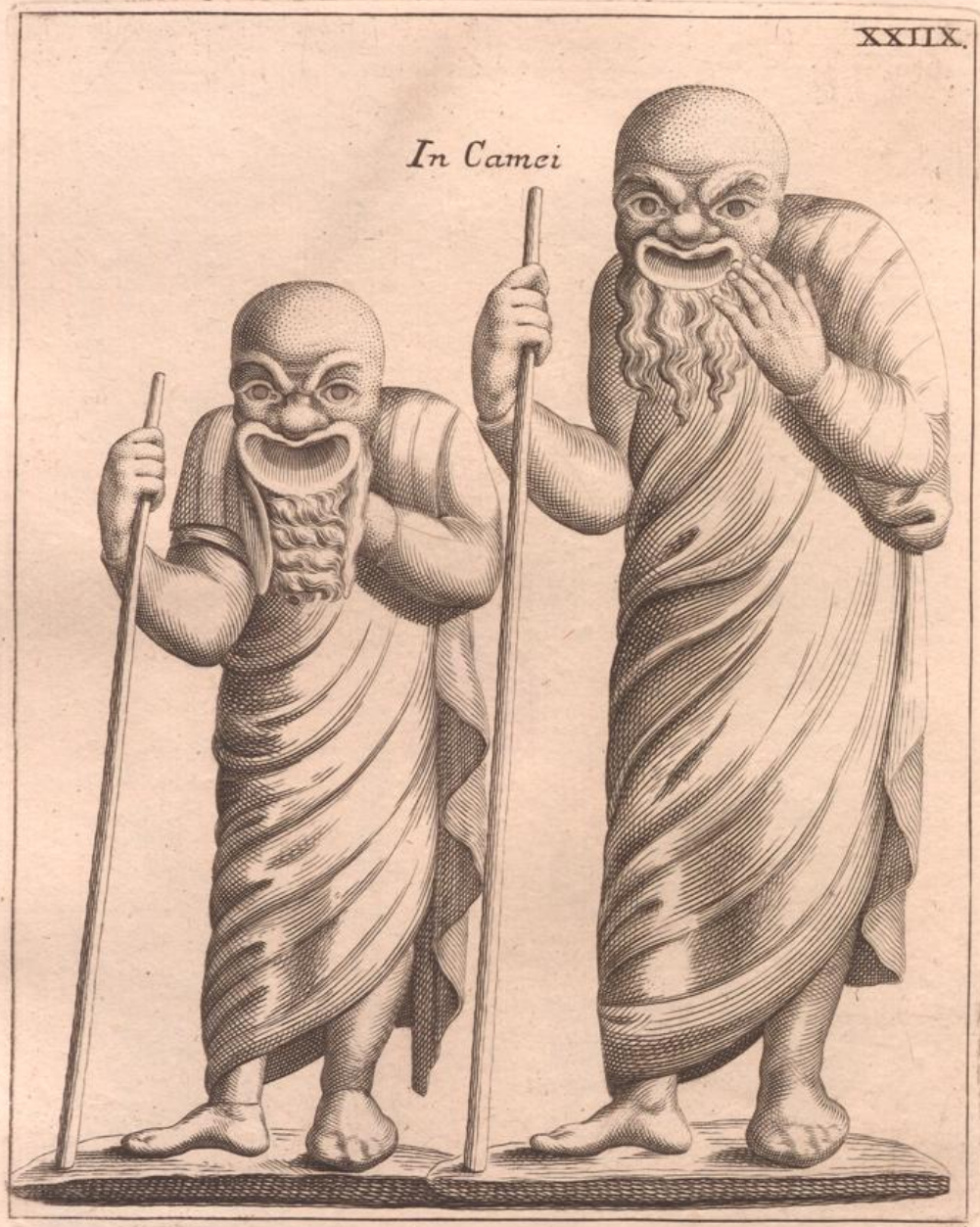

Fig.ª di Metallo

LIVRE

In Camei

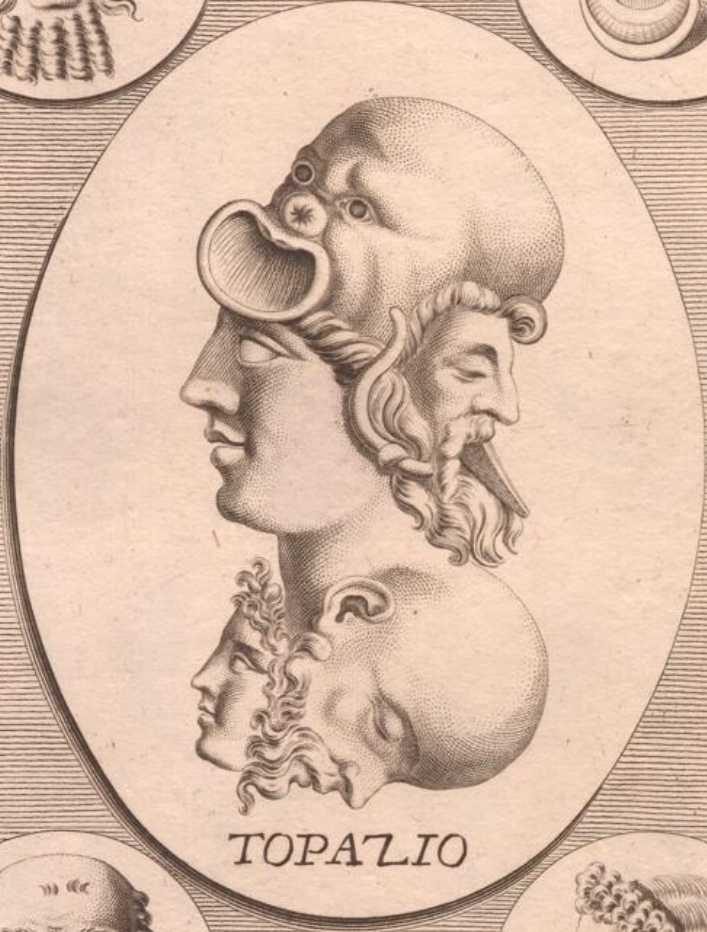

PASTE

S.P.F.

In Metallo

TOPAZIO

Abigto P. P. Sculpsit

XXXI.

AGATA TRASPARENTE

CAMEO COL VISO DI COLOR DI CARNE

Metallo

Corniola

Agata Sarda

Lucerna di Metallo

AGATA SARDONICA

NICCOLO

AGATA

XXXVI.

CORNIOLA

Ametisto

Figura di Metallo

In Onice

In Agata Venata

In Marmo

In Marmo

In Corniola

In Marmo

In Metalla

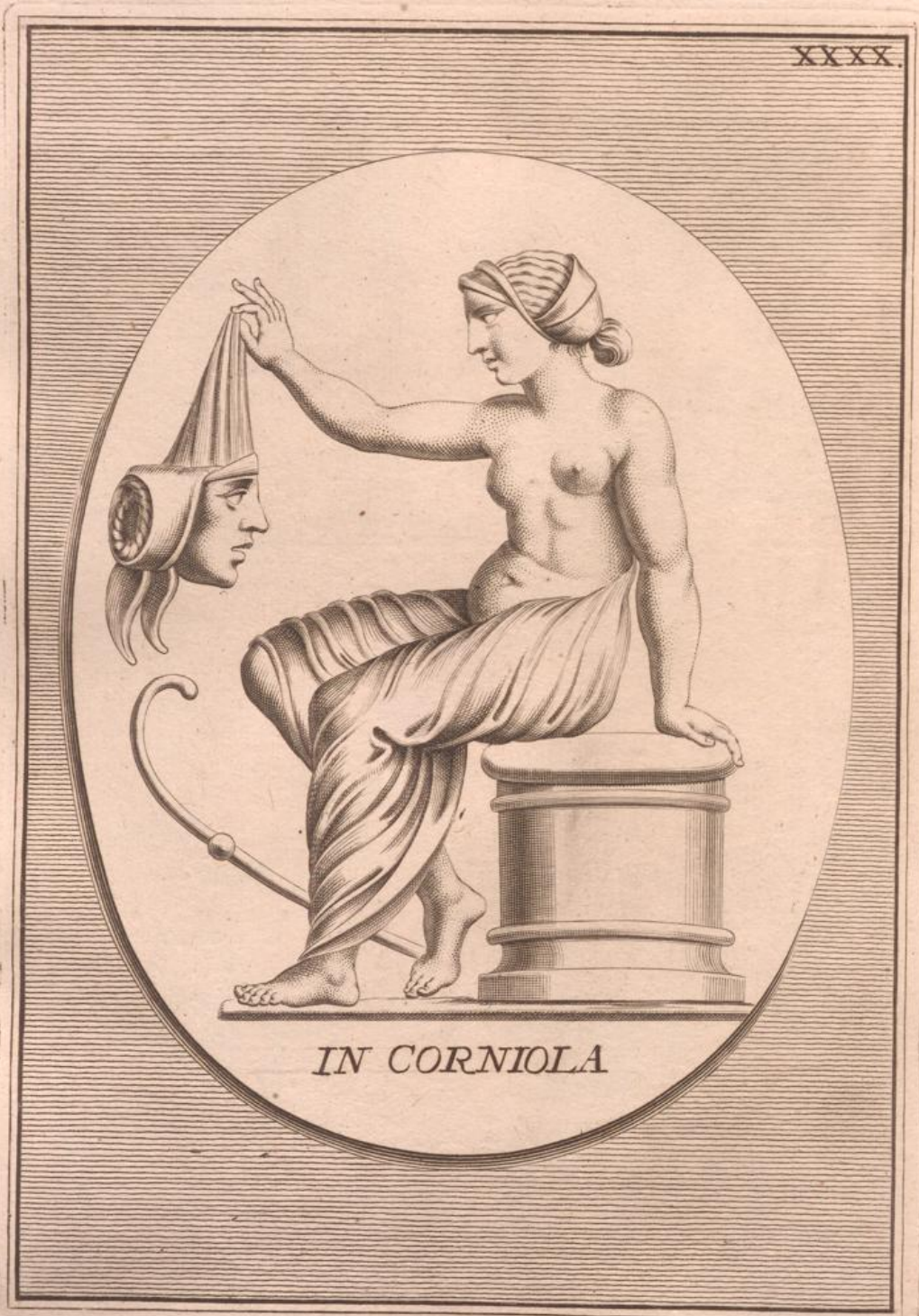

In Corniola

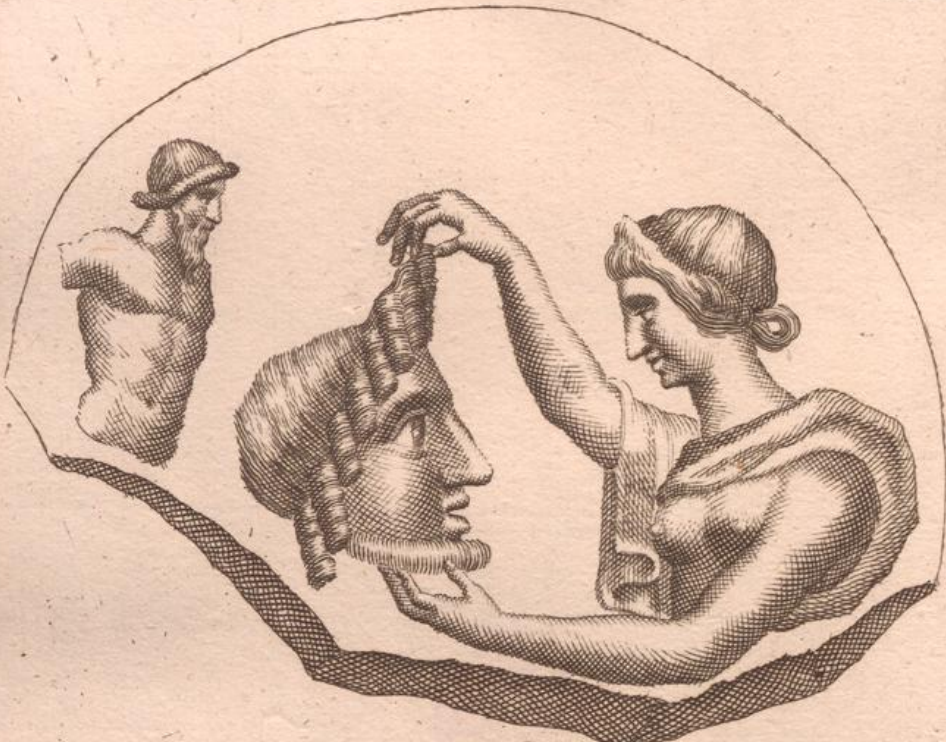
In Corniola

IN CORNIOLA

In Corniola

In Cameo

In Giavazzo

Fig^a di Metallo

Tarxco

Cameo in Onice di piu colori

Corniola

Corniola

AMETISTO

PASTA

La Verita in Metallo con denti di Argento

S. P. F.

Pasta

Diassero Rosso

Onice

Onice

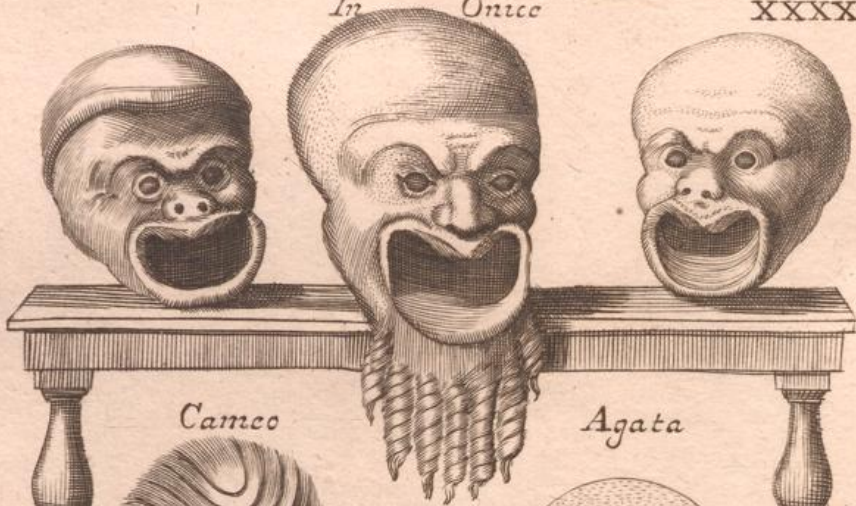

In Onice

XXXXVII.

Cameo

Agata

Pasta

Corniola

Onice

Agata

Granata

Amctisto

Metallo con occhi d'Argento

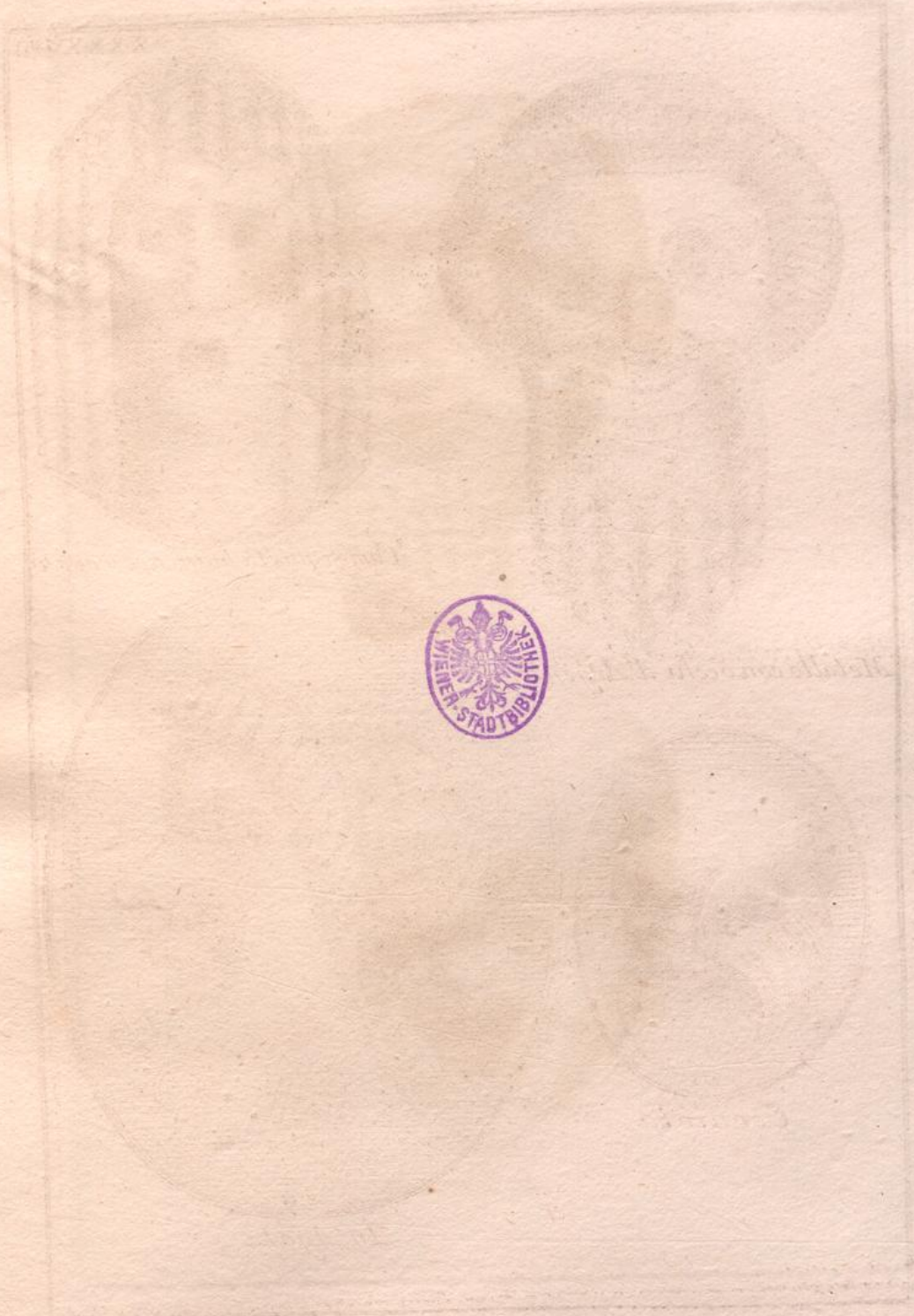
Cameo pasta bianca, e rossa

Corniola

In Agata

Handwritten text, possibly a signature or name, located to the right of the purple stamp. The text is faint and difficult to read.

In Corniola

Cameo in Plasma

Auorio

Cameo Basalte

Cameo Pasta

Niccolo

Cameo

Ametista

Agata

Cameo

Diaspro rosso

Corniola

Diaspro rosso

Agata

Corniola

Pasta

Agata

Cameo

L

Pasta

Pasta

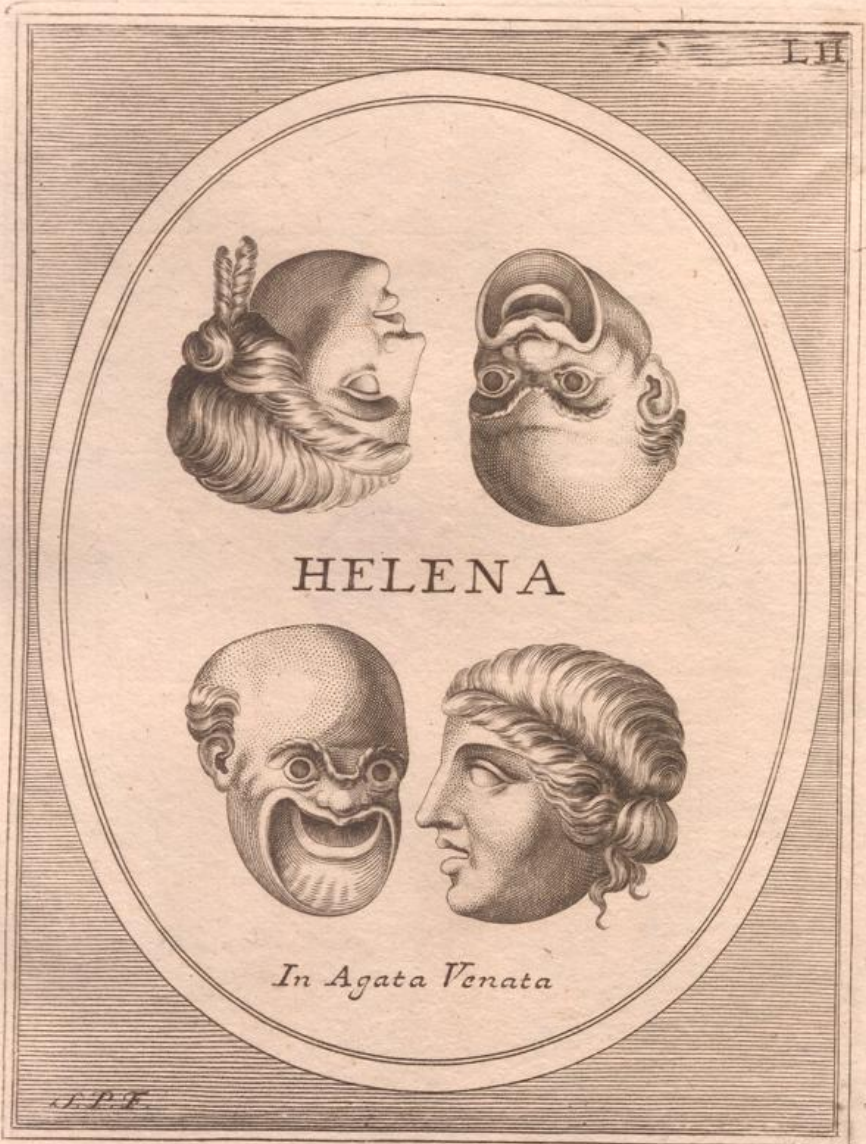
Pasta verde

Pasta

Aut. Pomodoro. Sculo.

HELENA

In Agata Venata

J.P.F.

Giacinto

Cameo onice

Agata

Cameo corniola

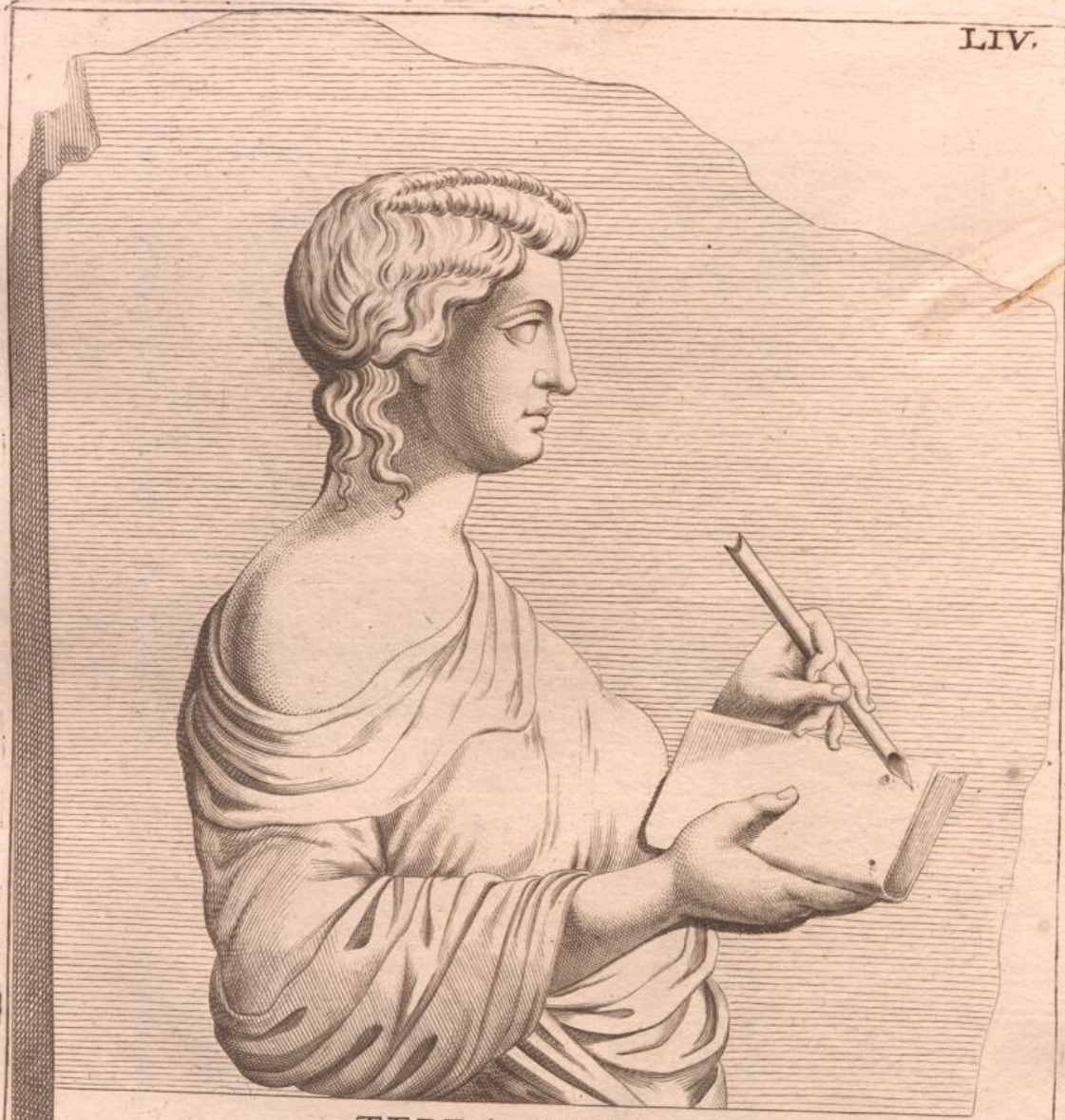

Cotrone

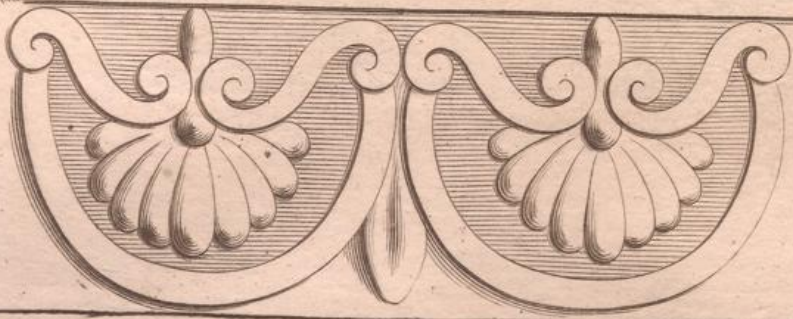

Cameo

TERRA COTTA

S. P. F.

Corniola

Terra Cotta

Cameo in alabastro

Cameo ametista

Cameo

Onice

In Onice

LVII.

In Plasma

Diaspro Rosso

Agata Sarda

Giacinto

Corniola

Diaspro Rosso

Plasma

Corniola

Pasta

Diaspro Rosso

Corniola

Terra Cotta

Agata

Onice

Diaspro verde

Cameo

Diaspro rosso

XII

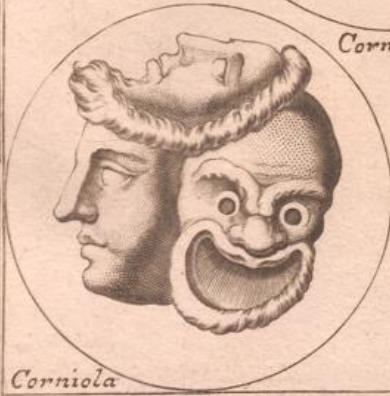
Corniola

Agata Sarda

Corniola

Corniola

Plasma

Agata

Corniola

Corniola

Corniola

Corniola

Silv. Pomarade Sculp.

Cameo

Cameo

Agata

Corniola

Corniola

Diaspro

Cameo

Onice

LXIII

Plasma

Agata

Cameo

Onice

In Marmo

LXV.

Terra Cotta

In Marmo

LXVI.

Terra Cotta

TERRA COTTA

Diaspro rosso

Corniola

In Giacinto guernaccino

Corniola

Pasta

Pasta

Topasio

Corniola

Pasta

Pasta

Onice

Corniola

Cameo

Corniola

Corniola

Corniola

Luorio

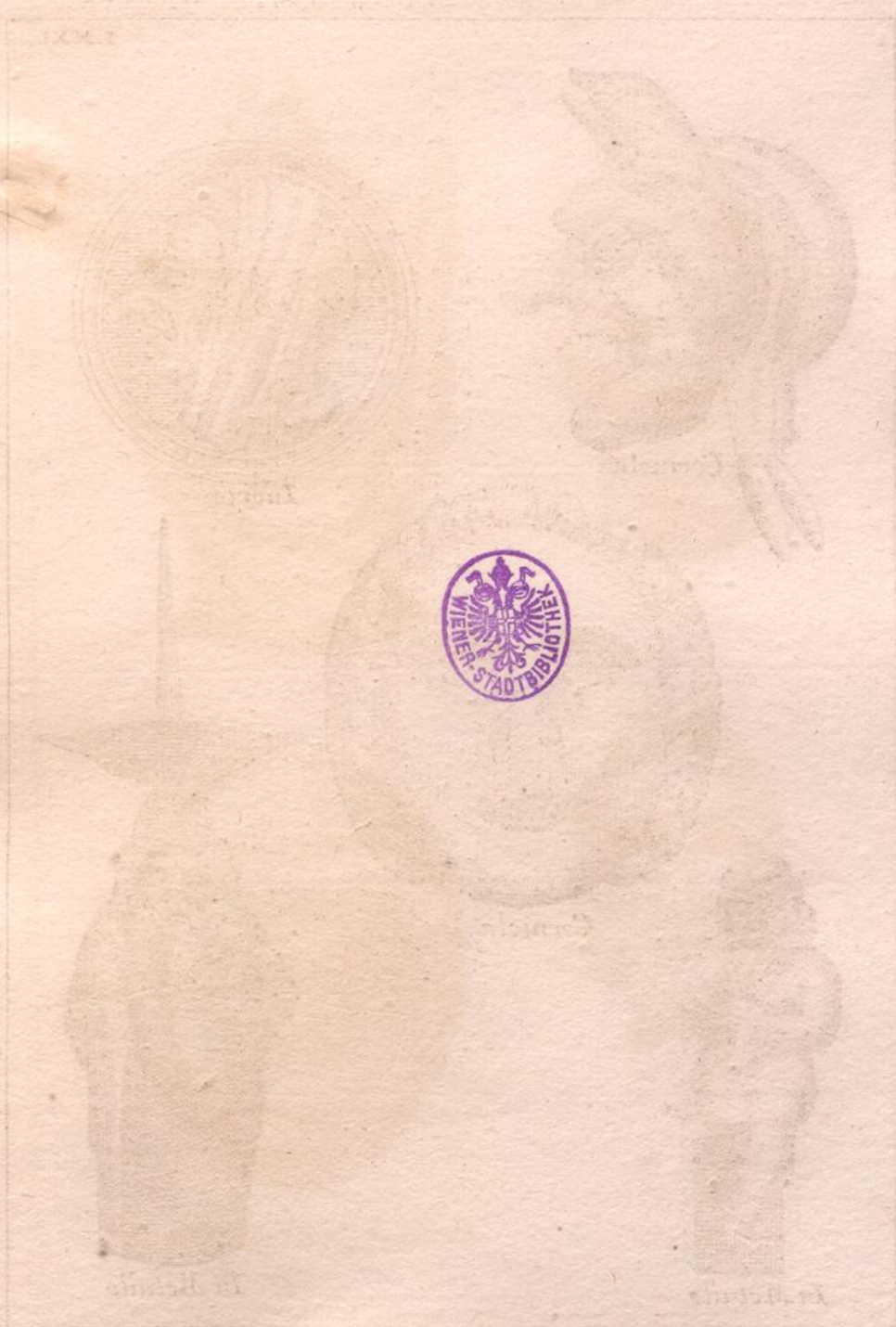
Corniola

In Metallo

In Metallo

Terra cotta

Metallo

Cameo in giacinto guernaccino

1807.1

Francesco Mazzoni sculp.

110000

Prinzess Maria Theresia

Corniola

Agata

Corniola

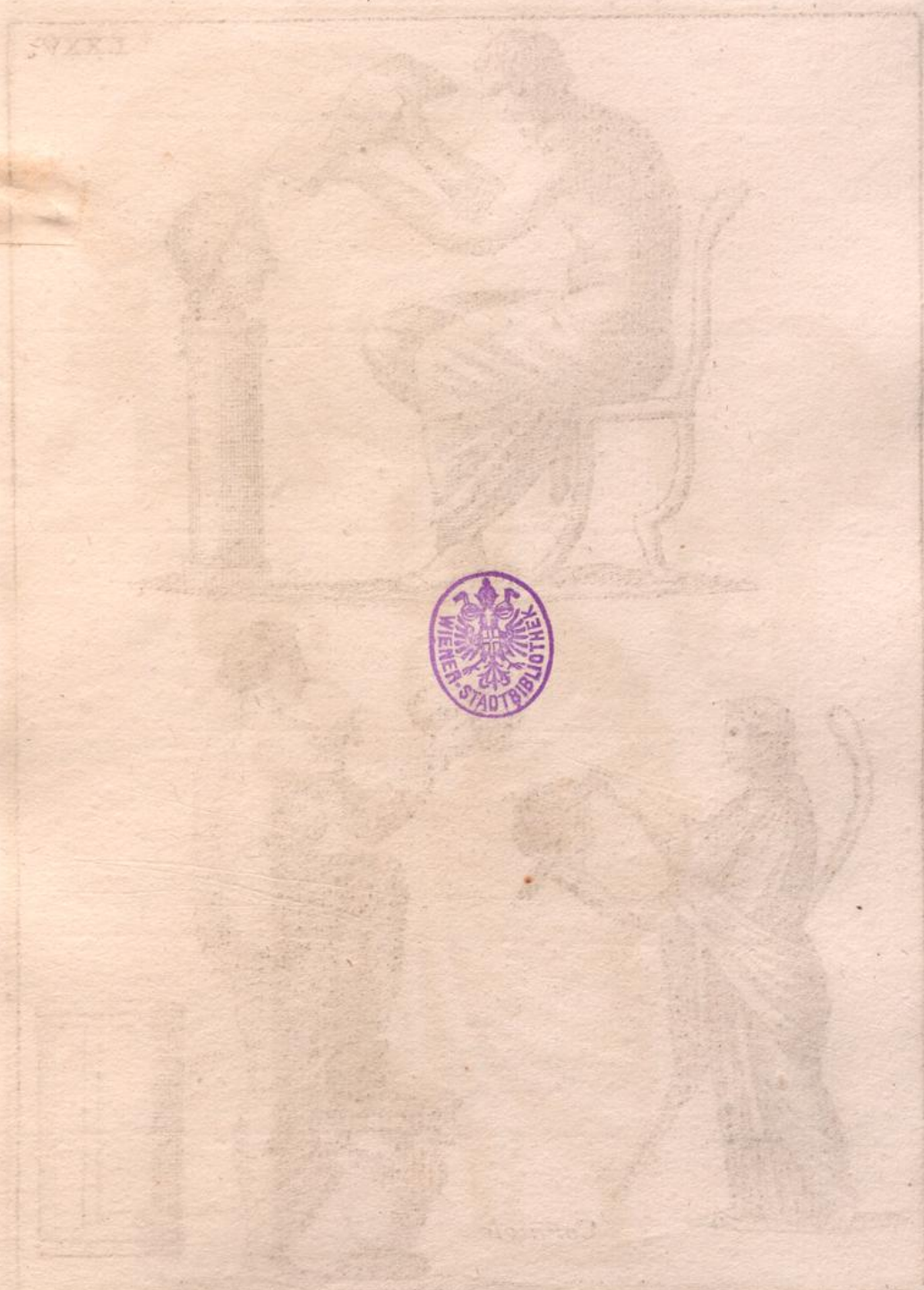
Lucerna

Corniole

59283

Terra Cotta

Cameo

Corniola

·ΚΑΤ·
ΠΡΟ·ΙΖ·ΚΑΛ·
ΑΠΡΙΑΙΩΝ·

Baso rilieuo

Cameo di colore di carne

Pasta

1773

ATYPALIN
H. H. H. H. H.

Calcedonia Zafferina

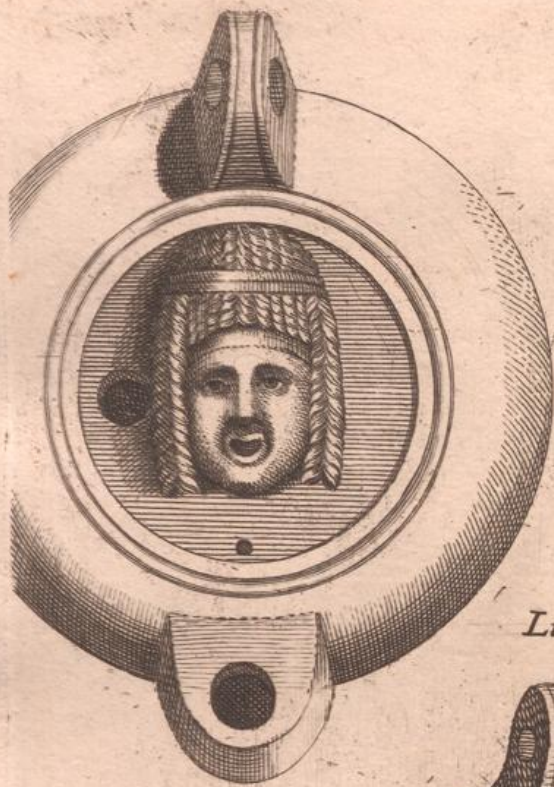

In Agata

Metallo

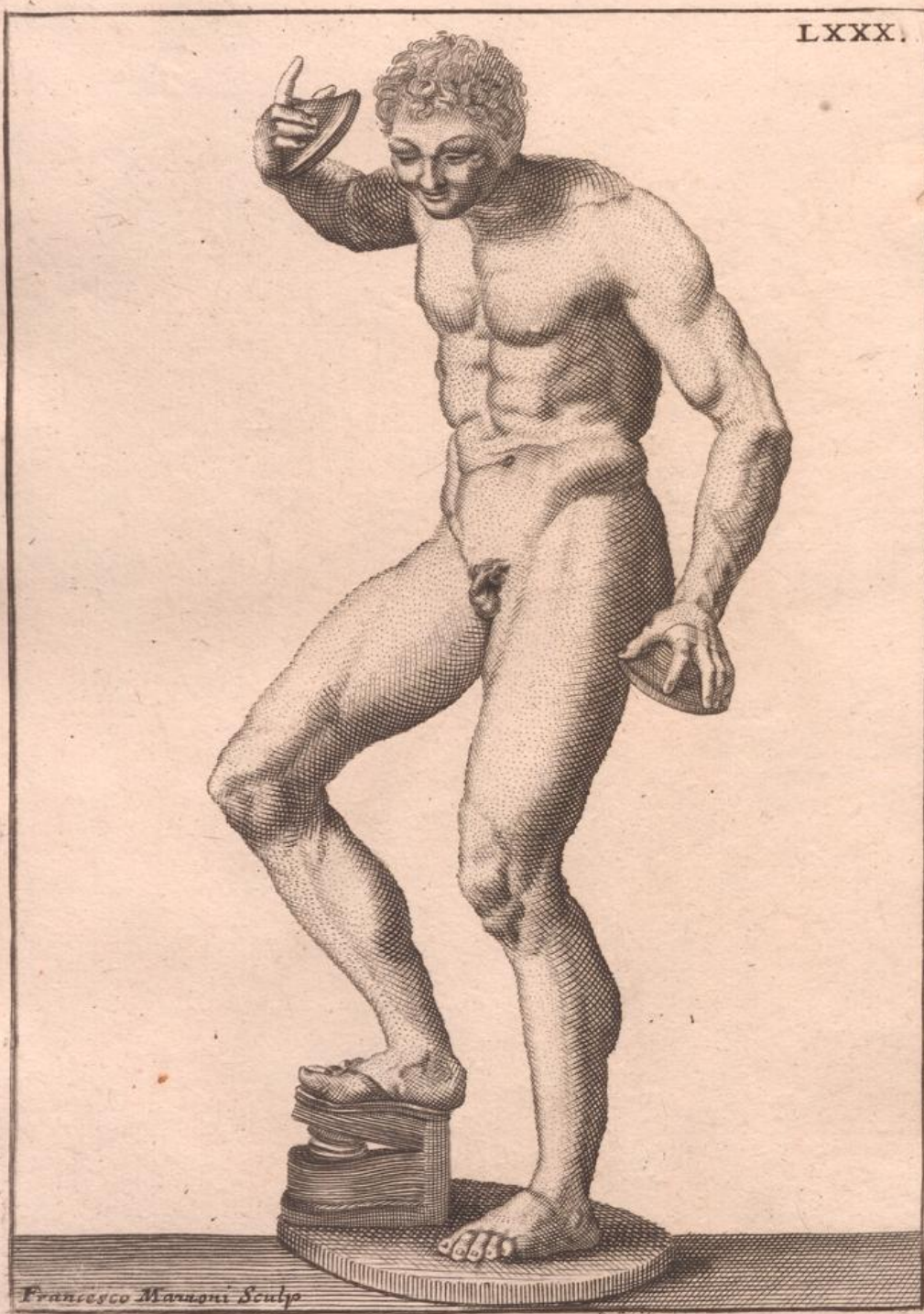

Lucerne

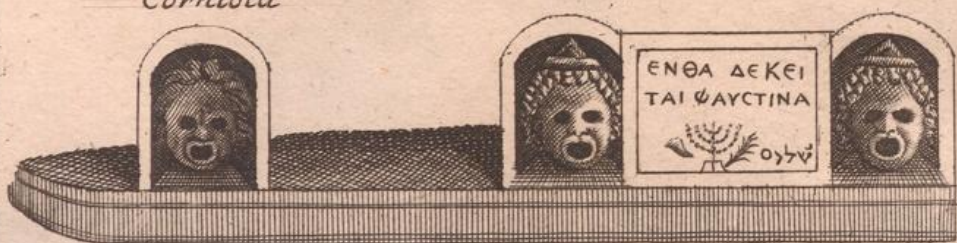
Francesco Marconi Sculps

Corniola

Corniola

Baso rilieuo

ΕΝΘΑ ΔΕΚΕΙ
ΤΑΙ ΨΑΥΤΙΝΑ
ΟΥΤΩ

Cameo

Corriola

Corriola

Giacinto

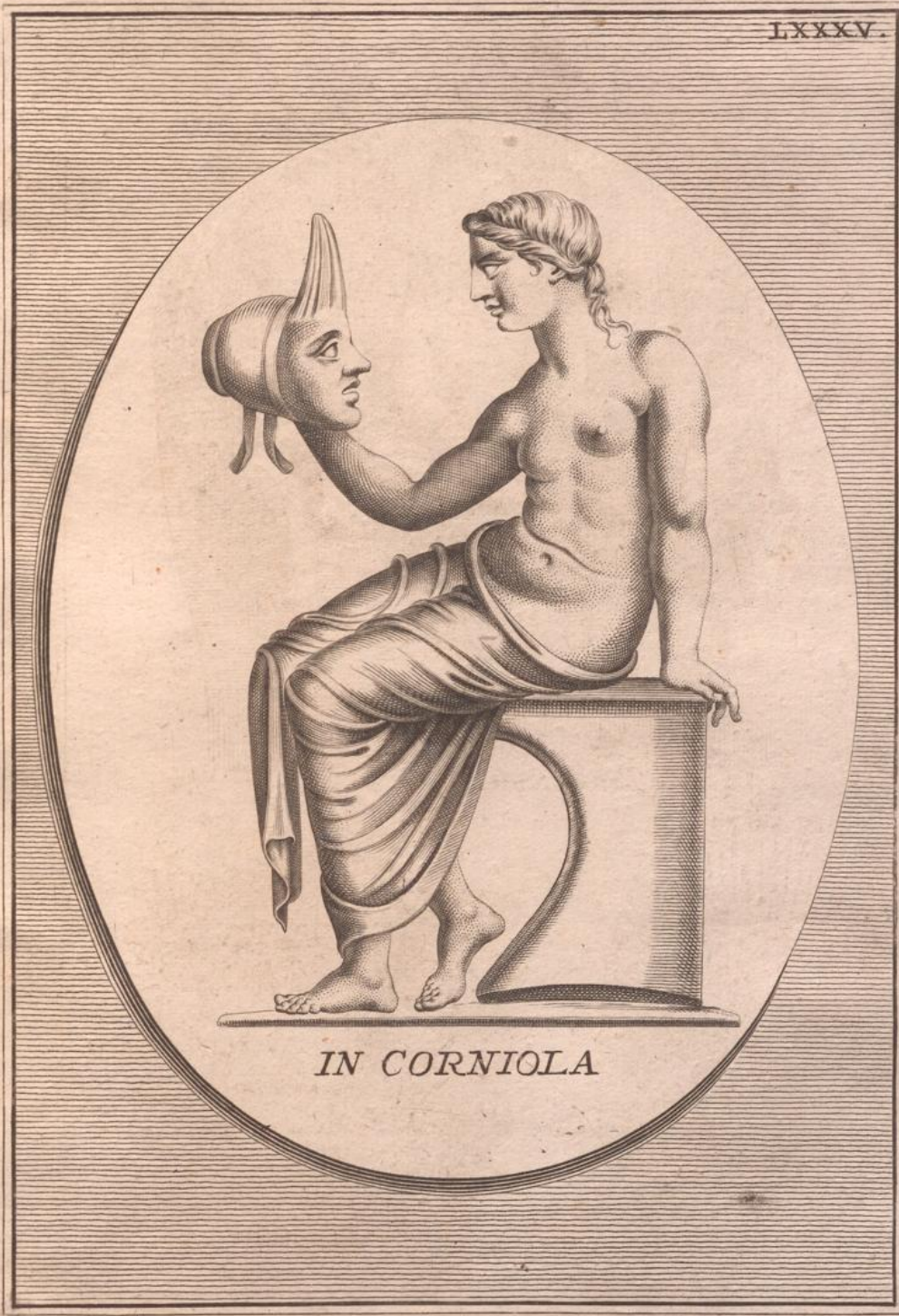
Corniola

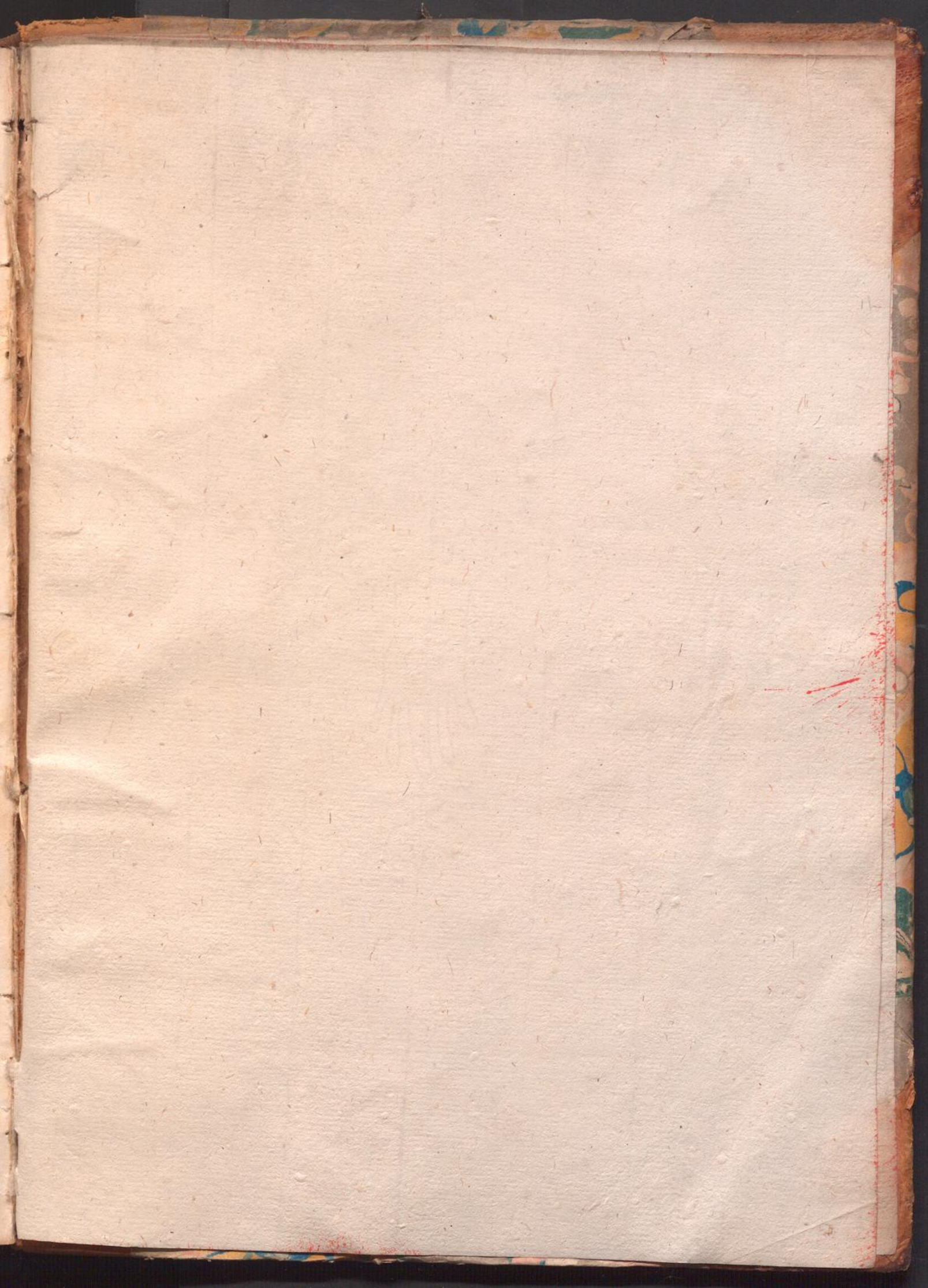
Terra cotta

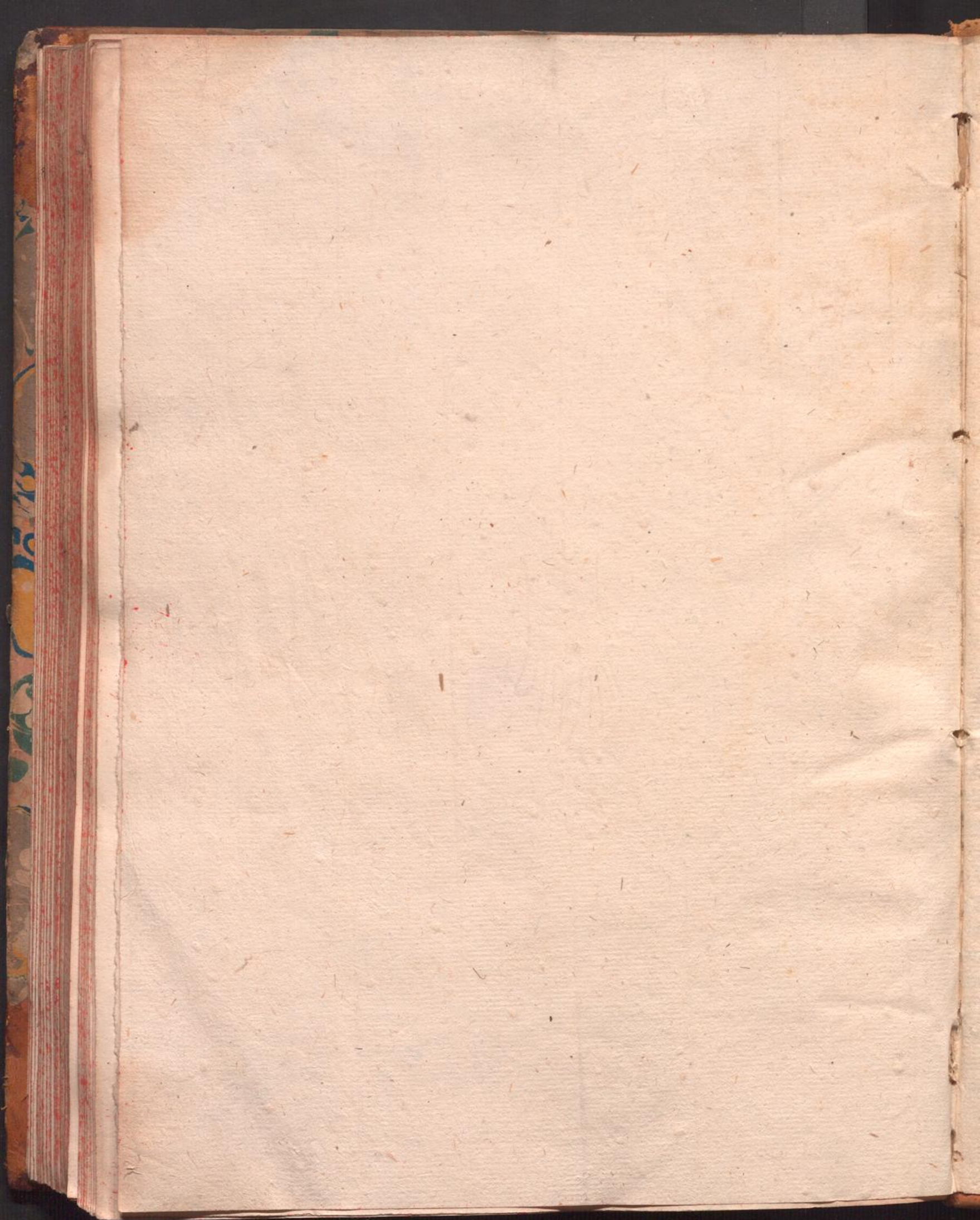

IN CORNIOLA

~~7.20~~

~~24~~

7

